

AREMARK
KOMMUNE

Møteinnkalling

Utvalg: **Formannskap**
Møtested: Kommunestyresalen, Aremark rådhus
Dato: 29.11.2018
Tidspunkt: 17:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til post@aremark.kommune.no eller 69199600.
Utvalgssekretær innkaller vararepresentanter.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Rådmannen skal orientere om status VA i henhold til vedtak i Formannskapet 01.11.18.

Geir Ragnar Aarbu
Ordfører

Anne Mørk-Tønnesen
Utvalgssekretær

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Unntatt offentlighet
PS 124/18	Godkjenning av innkalling	
PS 125/18	Godkjenning av sakliste	
PS 126/18	Godkjenning av protokoll fra forrige møte	
PS 127/18	Budsjettjusteringer investeringsbudsjettet 2018	
PS 128/18	Budsjettjusteringer driftsregnskapet 2018	
PS 129/18	Aremark kommunes årsregnskap - udekket i investeringsregnskapet	
PS 130/18	Opptak av lån 2018	
PS 131/18	Budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022	
PS 132/18	Orienteringer	
PS 133/18	Referatsaker	
PS 134/18	Forespørsler	
PS 135/18	Grunngitte spørsmål etter § 20 i reglement for utvalg	

PS 124/18 Godkjenning av innkalling

PS 125/18 Godkjenning av sakliste

PS 126/18 Godkjenning av protokoll fra forrige møte

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	127/18	29.11.2018
Kommunestyret		13.12.2018

Budsjettjusteringer investeringsbudsjettet 2018

Saksopplysninger

Kommunestyrets vedtatte årsbudsjett er bindende, og eventuelle endringer i årsbudsjettet skal gjøres av kommunestyret selv, jf. kommuneloven § 47 nr 1.

Dersom det skjer endringer i budsjettåret som kan få betydning for de inntekter og utgifter som årsbudsjettet bygger på, skal kommunestyret foreta nødvendige endringer i budsjettet, jf kommuneloven §§47 nr 3 og 47 nr 2.

Kravet til budsjettreguleringer må ses i sammenheng med de alminnelige kravene til årsbudsjett (budsjettbalanse, realisme og hjemmel for å disponere midler), og at disse kravene gjelder gjennom budsjettåret.

Dette innebærer at forsinkelser eller forseringer av investeringsprosjekter som påvirker kommunestyrets bevilgninger, må innarbeides i et revidert budsjett når avvikene tilsier det. Tilsvarende gjelder for forventninger om økninger/reduksjoner i utgifter eller inntekter. Budsjetterte prosjekter som ikke er iverksatt eller fullført innenfor planlagt budsjettår, skal tas med i årsbudsjettet for påfølgende år, enten i det ordinære budsjettvedtaket eller i forbindelse med budsjettregulering.

Det ble fremmet en interpellasjon i kommunestyret 15.02.18 hvor representanten Jørgen Henrik Hovde Grønlund (H) fremmet følgende forslag:

«Stans i alle nye prosjekter som ikke er vedtatt lånefinansiert inntil disse utredningene foreligger»
Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Det ble i samme møte vedtatt lånefinansiering av følgende prosjekter:

Aremark skole – låsesystem, Energistyringssystem, Skiltprosjekt og investeringer ihht VA-plan.
Alle andre prosjekter ble vedtatt utsatt.

Låsesystemet på Aremark skole og energistyringssystemet er under utførelse. Utvikling av kommunale tomtefelt er igangsatt, mens skiltprosjektet og veglys er planlagt utført i 2019. Investeringene innen vann og avløp fortsetter planmessig videre i 2019.

Vurdering

På grunn av endrede forutsetninger og at prosjektene ikke er fullt ut iverksatt, foreslår rådmannen at prosjektene budsjettjusteres ned. Følgende prosjekter er videreført i rådmannens budsjettforslag for 2019: Utvikling tomtefelt, skiltprosjekt, veglys i henhold til lovverk, Aremark skole – asfaltering og lyssetting.

Rådmannens innstilling

1. Budsjettposten for «Kommunale tomtefelt – utvikling» reduseres med kr 200 000 konto 02306.4322.315 med tilhørende finansiering konto 09100.4322.315.
2. Budsjettposten for prosjektet «Aremark skole – asfaltering og lyssetting» reduseres med kr 1 000 000, konto 02306.4331.222/04290.4331.222 med tilhørende finansiering konto 09100.4331.222/07290.4331.222.
3. Budsjettposten for prosjektet «Barnehagen – rehabilitering/utbygging» reduseres med kr 15 000 000, konto 02307.4332.221/04290.4332.221 med tilhørende finansiering konto 09100.4332.222/07290.4332.221.
4. Budsjettposten for prosjektet «Aremark ungdomsklubb» reduseres med kr 3 750 000, konto 02306.4337.231/04290.4337.231 med tilhørende finansiering konto 09100.4337.231/07290.4337.231.
5. Budsjettposten for prosjektet «Parker – utearealer – oppgradering sentrum» reduseres med kr 3 750 000, konto 02307.4350.335/04290.4350.335 med tilhørende finansiering konto 09100.4350.335/07290.4350.335.
6. Budsjettposten for prosjektet »Kommunale vegger – Skiltprosjekt» reduseres med kr 1 000 000, konto 02306.4370.332/04290.4370.332 med tilhørende finansiering konto 09100.4370.332/07290.4370.332.
7. Budsjettposten for prosjektet »Kommunale vegger – veglys» reduseres med kr 1 250 000, konto 02308.4371.332/04290.4371.332 med tilhørende finansiering konto 09100.4371.332/07290.4371.332.

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: 151
Arkivsaksnr: 2017/1675-8
Saksbehandler: Mette Eriksen

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	128/18	29.11.2018
Kommunestyret		13.12.2018

Budsjettjusteringer driftsregnskapet 2018

Saksopplysninger

Kommunestyrets vedtatte årsbudsjett er bindende, og eventuelle endringer i årsbudsjettet skal gjøres av kommunestyret selv, jf. kommuneloven § 47 nr 1.

Dersom det skjer endringer i budsjettåret som kan få betydning for de inntekter og utgifter som årsbudsjettet bygger på, skal kommunestyret foreta nødvendige endringer i budsjettet, jf kommuneloven §§47 nr 2 og 47 nr 3 og Forskrift om årsbudsjett for kommuner og fylkeskommuner § 10 og § 11.

Kravet til budsjettreguleringer må ses i sammenheng med de alminnelige kravene til årsbudsjett (budsjettbalanse, realisme og hjemmel for å disponere midler), og at disse kravene gjelder gjennom budsjettåret.

Det vises også til revisors beretning 2017 og brev fra revisor datert, 15.05.18, hvor det påpekes at det skal det foretas endringer i årsbudsjettet når dette ansees påkrevd. Dette gjelder både drift- og investeringsbudsjettet.

På grunn av den økonomiske situasjonen i kommunen er alle utredninger satt på vent og ikke utført, jf. Kommunestyrets vedtak 21.06.18, sak 36/18 pkt 2 «Alle utredninger som er vedtatt i «Budsjett 2018» utsettes inntil videre».

Dette gjelder følgende utredninger:

- Boligsosial handlingsplan
- Rådhus/bankbygg
- Ombygging sykehjemmet
- Vedlikehold vei Kalerødkrysset – Tolsby
- Økolandsby

I tillegg er vedlikehold av trimløype satt på vent.

Det foreslås i tillegg budsjettjusteringer på rammer i henhold til kravene Kommuneloven med tilhørende forskrift.

Følgende budsjettjusteringer foreslås:

Tjenestenaavn	Utgifter opp/ inntekter ned	Utgifter ned/ inntekter opp	Netto endring ramme	Tekst
11-Sentraladminstrasjon	400 000	50 000	350 000	Utredning økolandsby og endring i adminstrasjonen
22-Barnehage	0	300 000	-300 000	Barn andre kommuner og lønn
23-Aremark skole og SFO	0	200 000	-200 000	Merinntekt skolen - voksenopplæring
31-Barnevern og helse	0	600 000	-600 000	Mindreforbruk lønn og lønn virksomhetsleder pleie og omsorg
32-NAV	350 000	190 000	160 000	Virksomhetsleder pleie og omsorg, introduksjonsordning
33-Pleie og omsorg	1 400 000	0	1 400 000	Virksomhetsleder pleie og omsorg, lønn og kjøp av tjenester
41-Landbruk, plan, byggesak, oppmåling, miljø	250 000	0	250 000	Redusert inntekt og innleid oppmåler
43-Teknisk	320 000	1 100 000	-780 000	Utredninger ikke utført, lønn, service- og vedlikeholdsavtaler
44-VAR-området	0	0	0	
45-Brann og feiing	120 000	0	120 000	Uttrykninger sommer 2018
8-Frie inntekter	0	400 000	-400 000	Økt skatt/inntektsutjevning
Sum budsjettjusteringer	2 840 000	2 840 000	0	

Vurdering

Rådmannen foreslår at fremlagte budsjettjusteringer vedtas.

Rådmannens innstilling

Budsjettjusteringer som fremgår av oppsettet i saksfremlegget vedtas.

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	129/18	29.11.2018
Kommunestyret		13.12.2018

Aremark kommunes årsregnskap - udekket i investeringsregnskapet

Vedlegg

- 1 Særutskrift Aremark kommunes årsregnskap og årsberetning for 2017

Saksopplysninger

Under behandlingen av Aremark kommunes årsregnskap og årsberetning for 2017, 21.06.18, sak 32/18 pkt. 5, ble følgende vedtak enstemmig vedtatt:

«Overskridelsene i investeringsregnskapet for 2016 og 2017, på til sammen 10 194 000 kroner, skal inndeckes i budsjett for 2019 ved lånopptak.»

Iflg. Kommuneloven §48 og Forskrift om årsregnskap og årsberetning §9: «Dersom utgifter, utbetalinger og avsetninger i investeringsregnskapet ikke fullt ut kan finansieres av inntekter, innbetalinger og bruk av avsetninger i investeringsregnskapet, skal det udekkede beløpet føres opp til dekning på investeringsbudsjettet i det år regnskapet legges frem.»

Vedtaket som ble gjort 21.06.18, sak 32/18, er ikke i henhold til regelverket og det foreslås at ordlyden endres til «inndeckes i budsjettåret 2018 ved låneopptak».

Vurdering

Rådmannen foreslår at vedtaket om inndekking av udekket endres til «Overskridelsene i investeringsregnskapet for 2016 og 2017, på til sammen 10 194 000 kroner, inndeckes i budsjettåret for 2018 ved lånopptak.»

Rådmannens innstilling

«Overskridelsene i investeringsregnskapet for 2016 og 2017, på til sammen 10 194 000 kroner, inndeckes i budsjettåret for 2018 ved lånopptak.»

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: 210
Arkivsaksnr: 2018/103-9
Saksbehandler: Mette Eriksen

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	49/18	07.06.2018
Kommunestyret	32/18	21.06.2018

Aremark kommunes årsregnskap og årsberetning for 2017

Vedlegg

- 1 Investeringer mot budsjett
- 2 Kontrollutvalgets uttalelse til regnskapet 2017
- 3 Uavhengig revisors beretning 2017
- 4 Oppsummering av utført arbeid ved regnskapsavleggelsen for 2017 - Aremark kommune
- 5 Regnskap 2017 - revidert
- 6 Årsrapport 2017 revidert inkl. BHT

Saksopplysninger

Aremark kommunes regnskap og årsberetning for 2017 har vært gjennom de nødvendige behandlingene både av revisjonen og i kontrollutvalget.

Vurdering

Ut fra de uttalelsene som har kommet som et resultat av behandlingene av revisjonen og i kontrollutvalget innstiller rådmannen på at det fremlagte regnskapet for 2017 fastsettes og at årsberetningen tas til etterretning.

Driftsregnskapet for 2017 er avsluttet i med et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 637 636,22 og med et negativt netto driftsresultat på kr 1 040 111,57

Aremark kommunes investeringsregnskap ble avsluttet med et udekket beløp på kr 5 584 018,60.

Kommunestyret i Aremark gjorde vedtak om inndekning av udekket i investeringsregnskapet for 2016 i møte 15.06.17, sak 25/17, ved bruk av lån med kr 4 610 429,19. Pga av strykingsreglene har denne finansieringen måtte gå til dekning av deler av årets udekkede resultat. Derfor må det udekkede beløpet for 2016 tas opp igjen som sak for finansiering. Det foreslås at det udekkede beløpet i investeringsregnskapet for 2016 dekkes ved bruk av lån.

Årsaken til det udekkede beløpet i investeringsregnskapet er sammensatt. Nedenfor vises en oversikt over «resultat pr investering» i 2017:

"Resultat pr investering" 2017		
IKT 2017	841 179,44	Bl.a. fiber til alle kommunale bygg og sak/arkivsystem
Aremark bibliotek	-	
Fosbykollen sykehjem, utstyr	-	
Kommunale boliger	(535 195,00)	Salg av SOBBL
Kommunale tomtfelt	1 301 917,72	Finansieringen dekket til andre udekkede prosj.tidl. År
Aremark skole	2 317 855,29	Udekket
SD-anlegg	53 300,80	
Kulturscene - inventar	-	
Aremark barnehage	-	
Vann	508 783,11	Vannverket
Avløp og rensing	5 453 534,33	I hovedsak renseanlegg med tilhørende anlegg
Bramm	15 000,00	Kjøp av brannbil fra Halden
Egenkapitalinnskudd/aksjer	378 663,00	
Startlån formidlingslån/utlån	(140 590,90)	
Udekket 2016	(4 610 429,19)	
Sum	5 584 018,60	
Udekket i investeringsregnskapet	5 584 018,60	

Rådmannen foreslår at det udekkede beløpet 5 584 018,60 dekkes ved bruk av lån.

Rådmannens innstilling

1. Aremark kommunes årsregnskap for 2017 fastsettes som fremlagt.
2. Aremark kommunes årsberetning for 2017 tas til etterretning.
3. Regnskapsmessig mindreforbruk for 2017, kr 637 636,22, avsettes til disposisjonsfond kto 19300.9220.880/2.5950.001 og 15400.9200.880/2.5600.001.
4. Investeringsregnskapet for 2017 er avlagt med et udekket beløp på kr 5 584 018,60.
5. Udekket beløp i investeringsregnskapet for 2016 og 2017 kr 10 194 447,79 dekkes ved bruk av lån kto 05300.9200.880/09100.9100.870.

Behandling i Formannskap - 07.06.2018

Rådmannens innstilling

6. Aremark kommunes årsregnskap for 2017 fastsettes som fremlagt.
7. Aremark kommunes årsberetning for 2017 tas til etterretning.
8. Regnskapsmessig mindreforbruk for 2017, kr 637 636,22, avsettes til disposisjonsfond kto 19300.9220.880/2.5950.001 og 15400.9200.880/2.5600.001.
9. Investeringsregnskapet for 2017 er avlagt med et udekket beløp på kr 5 584 018,60.

10. Udekket beløp i investeringsregnskapet for 2016 og 2017 kr 10 194 447,79 dekkes ved bruk av lån kto 05300.9200.880/09100.9100.870.

Formannskapet valgte å ikke stemme over innholdet i rådmannens innstilling. De valgte å ta innstillingen til orientering.

Vedtak

Rådmannens innstilling tas til orientering.

Behandling i Kommunestyret - 21.06.2018

Rådmannens innstilling:

1. *Aremark kommunes årsregnskap for 2017 fastsettes som fremlagt.*
2. *Aremark kommunes årsberetning for 2017 tas til etterretning.*
3. *Regnskapsmessig mindreforbruk for 2017, kr 637 636,22, avsettes til disposisjonsfond kto 19300.9220.880/2.5950.001 og 15400.9200.880/2.5600.001.*
4. *Investeringsregnskapet for 2017 er avlagt med et udekket beløp på kr 5 584 018,60.*
5. *Udekket beløp i investeringsregnskapet for 2016 og 2017 kr 10 194 447,79 dekkes ved bruk av lån kto 05300.9200.880/09100.9100.870.*

Formannskapet valgte å ikke stemme over innholdet i rådmannens innstilling. De valgte å ta innstillingen til orientering.

Formannskapetets innstilling:

Rådmannens innstilling tas til orientering.

Følgende presisering og tilleggsforslag til rådmannens og formannskapetets innstilling ble fremmet av representanten Alf Ulven (H):

Kommunestyret er svært kritiske til prosjekt- og økonomistyringen i Aremark kommune i forbindelse med at de overforbruker over 10 millioner utover vedtatte budsjetter på skole og VA anlegg. Administrasjonen må forstå at det ikke er anledning til å påføre Aremark kommune forpliktelser utover vedtatte budsjetter uten at det på FORHÅND er godkjent av Aremark kommunestyre.

Det pålegges administrasjonen å påse at dette ikke skjer i 2018 og fremover.

Overskridelsene i investeringsregnskapet for 2016 og 2017, på til sammen 10 194 000 kroner, skal inndekkes i budsjett for 2019 ved lånopptak.

Representanten Alf Ulven (H) ønsket følgende protokolltilførsel:

Årsrapporten er grundig, men deler av rapporten oppleves vanskelig å få oversikt over, spesielt gjelder dette sidene 46, 47 og 48 hvor tallene som oppgis ikke måles opp mot hva som er budsjettert. Det er viktig å understreke at årsrapporten skal rapportere på mål og tall vedtatt i budsjett, og at man tilstreber å gjøre dette på en pedagogisk måte slik at rapporten også er forståelig for «ikke-økonomer».

Rådmannens innstilling med presisering og tilleggsforslag fremmet av representanten Alf Ulven ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Aremark kommunes årsregnskap for 2017 fastsettes som fremlagt.
2. Aremark kommunes årsberetning for 2017 tas til etterretning.
3. Regnskapsmessig mindreforbruk for 2017, kr 637 636,22, avsettes til disposisjonsfond kto 19300.9220.880/2.5950.001 og 15400.9200.880/2.5600.001.
4. Investeringsregnskapet for 2017 er avlagt med et udekket beløp på kr 5 584 018,60.
5. Overskridelsene i investeringsregnskapet for 2016 og 2017, på til sammen 10 194 000 kroner, skal inndeckes i budsjett for 2019 ved lånopptak.

Kommunestyret er svært kritiske til prosjekt- og økonomistyringen i Aremark kommune i forbindelse med at de overforbruker over 10 millioner utover vedtatte budsjetter på skole og VA anlegg. Administrasjonen må forstå at det ikke er anledning til å påføre Aremark kommune forpliktelser utover vedtatte budsjetter uten at det på FORHÅND er godkjent av Aremark kommunestyre.

Det pålegges administrasjonen å påse at dette ikke skjer i 2018 og fremover.

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: 251
Arkivsaksnr: 2018/53-10
Saksbehandler: Mette Eriksen

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	130/18	29.11.2018
Kommunestyret		13.12.2018

Opptak av lån 2018

Saksopplysninger

Kommunestyre har i møte 01.11.18, sak 83/18 «Rehabilitering av Skodsberg renseanlegg – budsjettjustering», vedtatt å bruke lån på kr 3 500 000. Dette skal brukes til å dekke finansiering av rehabilitering/utbygging av renseanlegget.

Rådmannen har i tillegg fremmet forslag om at overskridelsene i investeringsregnskapet for 2016 og 2017, på til sammen 10 194 000 kroner, skal inndeckes i budsjettåret for 2018 ved lånopptak. Viser til sak til behandling i formannskap 29.11.18.

Dette til sammen fører til et behov for opptak av nytt lån på kr 13 694 000.

Låneopptakene vil bli tatt opp i tråd med Aremark kommunes finansreglement vedtatt 02.09.10, sak 32/10.

Vurdering

Rådmannen foreslår låneopptak i samsvar med saksopplysningene.

Rådmannens innstilling

Aremark kommunestyre vedtar å ta opp lån på kr 13 694 000, til finansiering av Skodsberg renseanlegg og til å dekke udekket i investeringsregnskapet for 2016 og 2017.

AREMARK
KOMMUNE

Arkiv: 151
Arkivsaksnr: 2018/328-2
Saksbehandler: Alice Reigstad

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap	131/18	29.11.2018
Kommunestyret		13.12.2018

Budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022

Vedlegg

1 Rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022

Saksopplysninger

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne behandlet rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 i sitt møte 15.11.2018 og har gitt følgende uttalelse:

PS 17/18 Rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022

Behandling i Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne - 15.11.2018

Vedtak

Rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 tas til orientering.

Eldrerådet behandlet rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 i sitt møte 15.11.2018 og har avgitt følgende uttalelse:

PS 8/18 Budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022

Behandling i Eldrerådet - 15.11.2018

Eldrerådet ønsker en protokolltilførsel på at gebyrøkningen på vann og avløp og eiendomsskatt er for høy for gruppen de representerer.

Vedtak

Rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 tas til orientering.

Arbeidsmiljøutvalget behandlet rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 i sitt møte 15.11.2017 og har avgitt følgende uttalelse:

PS 42/18 Innspill - budsjett 2019

Behandling i Arbeidsmiljøutvalget - 15.11.2018

Fagforbundet Aremark og Utdanningsforbundet Aremark leverte skriftlig innspill og kommentarer til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022.

Innspill og kommentarer til budsjettet 2019 og økonomiplan 2019/2022

Fagforbundet har god forståelse for at kommunen har dårlig økonomi, men må allikevel sette spørsmåltegn på noen av punktene.

Kommentarer til punkter:

- «Planstrategien og kommuneplanens samfunnsdel forteller oss i Aremark skal være et attraktivt sted å leve, skape og møte fremtiden»

*Setter en del spørsmålstegn til dette punktet. *Hvordan skal Aremark kommune klare å få flere innbyggere ved økning av vannavgiften med 75% (fast og forbrukerdel) og avløpsavgiften med 50% (fast forbruker del) og en eiendomsskatt økning fra 4 promille til 5 promille?? Kan kommunen få flere abonnenter som kobler seg på nettet?? Hva med hyttefeltene? Hva med å selge de 2 ungdomsboligene i Fosby og selge de til høystbydende istedenfor å rive de? Kan være noen snekkere som kan være interessert og pusse opp eller bygge nytt. Det trengs flere leiligheter i Aremark.*

Vi må se helheten i Aremark kommune. Hver etat jobber intenst for at kommunen skal spare penger og det har vist resultat. Kommunen er ikke tjent med å ta opp for mye lån og kanskje noen av prosjektene som er på plan må vente noen år til.

Fagforbundet vil så gjerne at det skjer utvikling i kommunen. Vi vil at Aremark kan utvikle seg til en robust og sterk kommune og for å få det, så må det reklameres for kommunen mer. Kanskje vi kan få noen større bedrifter som tørr å satse her i bygda, som kan føre til flere arbeidsplasser. Ingenting er umulig!

Fra Fagforbundet i Aremark

Uttalelse til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022

Utdanningsforbundet Aremark er kritiske til å kutte lærerstillinger ved Aremark skole. Skolens grunnleggende oppgave er undervisning. Kompetansekravet til undervisning i norsk, engelsk og matematikk gjør oss sårbare ved fravær i personalet og de ansatte føler allerede i dag at de er under et stort press. Hva vil da konsekvensene bli ved ytterligere kutt i stillinger ved Aremark skole?

Rehabilitering av barnehagen har vært på agendaen i 10 år. Vi er skuffet over at dette stadig bare skyves foran oss. Hva gjør det med de ansattes motivasjon over tid? Det er et stort behov for betydelig oppgradering av lokalene der kommunens yngste innbyggere tilbringer mye av tiden i oppveksten sin.

Det er forslått en organisasjonsendring der virksomhetsleder barnehage i tillegg skal ha ansvar for frivillighetssentral, brukstue, kultur, Strømsfoss mølle og Aremark ungdomsklubb. Dette er ikke drøftet med de tillitsvalgte og Utdanningsforbundet Aremark er veldig kritiske til at det fjernes ressurser fra barnehagen på denne måten.

En styrer er helt sentral i barnehagens virksomhet og nøkkelpersonen når det gjelder initiativ, tiltak og oppfølging av det pedagogiske arbeidet. Personalansvar, samarbeid med foreldrene og ansvaret for utviklings- og endringsarbeid i barnehagen er også viktige styreroppgaver.

I Aremark er styrer også virksomhetsleder, noe som gjør at det i tillegg til arbeidet som styrer, ligger flere oppgaver på kommunenivået. Nå legges det til en ytterligere økning av arbeidsoppgaver. Vi frykter at dette vi senke kvaliteten i barnehagen vår.

*Anne Charlotte Bønøgård
Hovedtillitsvalgt Utdanningsforbundet Aremark*

Vedtak

Innspillene fra Fagforbundet og Utdanningsforbundet sendes kommunestyret for videre politisk behandling.

Vurdering

Rådmannen viser til kommentarer og vurderinger i det fremlagte budsjett- og økonomiplandokument.

Rådmannens innstilling

1. Kommunestyret godkjenner det fremlagte forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 for Aremark kommune. Netto driftsbudsjett kr 97 721 705,- for 2019 pr rammeområde i henhold til budsjettskjema 1B og investeringsbudsjett for 2019 i henhold til skjema 2A og 2B med investeringer på totalt kr 19 334 999,-.
2. Kommunestyret godkjenner forslag til budsjett 2019 for skatter, rammetilskudd, renter, avdrag og anvendelse av netto driftsresultat mv. i henhold til budsjettskjema 1A.
3. Skatt på inntekt og formue fastsettes iht. det høyeste skatteøret som Stortinget vedtar.
4. Med hjemmel i Eiendomsskatteloven §§ 2 og 3, utskrives eiendomsskatt i 2019 på faste eiendommer i hele kommunen.
5. Med hjemmel i Eiendomsskatteloven § 13 fastsettes skattesatsen for 2019 til 5 promille.
6. For boligdelen av eiendommer (herunder fritidseiendommer) som ikke benyttes til næringsvirksomhet gjelder med hjemmel i Eiendomsskatteloven § 11 2.ledd et bunnfradrag på kroner 10.000,- av takstverdi.
7. Eiendomsskatten skal betales i fire terminer.
8. Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt benyttes kommunens tidligere vedtatte retningslinjer og takstnivå.
9. Rådmannen får fullmakt til å fordele reservert bevilgning lønn på de enkelte ansvarsområder i driftsbudsjettet.

10. Kommunestyret godkjenner endringer i egenbetalinger og kommunale gebyrer mv. slik det fremgår av «Gebyrer, avgifter, leiepriser fra 01.01.2019» side 78 - 79 og «Betalingsregulativ gjeldende fra 01.01.2019) side 80 -107.

AREMARK KOMMUNE

Budsjett 2019

og

Økonomiplan 2019 – 2022

FORSIDE

Kapittel 1 Rådmannens forord.....	4
Økonomiplan- og budsjettprosessen.....	6
Dokumentets oppbygning.....	6
Kapittel 2 Status og rammebetingelser.....	8
Plangrunnlaget og dagens situasjon.....	8
Fokusområde 1: Befolkningsgrunnlag, kompetanse, næringsutvikling og attraktivitet.....	9
Fokusområde 2: Kulturliv, idrett, tjenestetilbud og tettstedsutvikling.....	10
Fokusområde 3: Samferdsel, transport og infrastruktur.....	12
Fokusområde 4: Oppvekst, levekår og folkehelse.....	12
Fokusområde 5: Bærekraftig utvikling.....	15
Fokusområde 6: Arealstrategi.....	16
Fokusområder for planperioden.....	16
Investeringer og finansiering.....	19
Økonomiske rammebetingelser.....	21
Kapittel 3. Kommunens tjenesteområder.....	29
Rammeområde 11 Politisk styring og sentraladministrasjon.....	30
Tjenester og oppgaver:.....	30
Organisering.....	31
Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:.....	31
Tjenestemål i planperioden.....	32
Prioriterte områder og tiltak:.....	32
Økonomi.....	32
Rammeområde 22 Barnehage og kultur.....	34
Tjenester og oppgaver:.....	34
Organisering:.....	34
Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:.....	35
Tjenestemål i planperioden:.....	36
Prioriterte områder og tiltak:.....	36
Økonomi:.....	37
Rammeområde 23 Aremark skole og SFO.....	40
Tjenester og oppgaver.....	40
Organisering.....	40
Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser.....	41
Tjenestemål i planperioden.....	42
Prioriterte områder og tiltak.....	44
Økonomi.....	46

Rammeområde 31 Barnevern og helse	48
Tjenester og oppgaver:	48
Organisering	49
Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser.	49
Tjenestemål i planperioden:.....	49
Økonomi	50
Rammeområde 32 NAV	52
Tjenester og oppgaver:	52
Organisering	52
Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser.	53
Tjenestemål i planperioden:.....	53
Prioriterte områder og tiltak	53
Økonomi:	53
Rammeområde 33 Pleie og omsorg.....	55
Tjenester og oppgaver:	55
Organisering	56
Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:	57
Tjenestemål i budsjettperioden.....	58
Prioriterte områder og tiltak	58
Økonomi	58
Rammeområde 4 Plan, miljø og teknikk.	61
Organisering	62
Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:	63
Tjenestemål i planperioden.....	63
Prioriterte områder og tiltak	63
Økonomi	65
Rammeområde 8 skatter og rammeoverføringer med mer.....	67
Budsjettnoter.....	68
VEDLEGG	73
Økonomiske rammer 2019-2022	73
Gebyrer, avgifter, leiepriser fra 01.01.2019	78
Betalingsregulativ gjeldende fra 01.01.2019.....	80

Kapittel 1 Rådmannens forord

Rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 er utarbeidet gjennom både våren og høsten 2018 og leveres til politisk behandling i november 2018.

Budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 er Aremark kommunes økonomiske handlingsplan for neste fireårsperiode. Rådmannen har tatt utgangspunkt i kommunens planstrategi, kommuneplanens samfunnsdel, lagt til grunn tidligere års regnskap, kommuneproposisjonen og statsbudsjettet for 2019 samt politiske styringssignaler når forslaget nå fremmes for politisk behandling. Aremark kommune tilbyr et bredt tjenestetilbud til innbyggerne i kommunen og rådmannen vektlegger det gode arbeidet som legges ned i hele organisasjonen og som bidrar til gode velferdstjenester for innbyggerne våre.

Aremark er i en situasjon hvor befolkningsframskrivningene viser at innbyggertallet er relativt stabilt, men med en svakt nedadgående trend. Det er en målsetting å få til en moderat og sunn befolkningsvekst i kommunen. Med dette følger også et behov for å øke kommunens attraktivitet og økt satsing på kultur og næringsliv i Aremark er forsøkt prioritert i planen. Kommunens ansvar som samfunnsutvikler er betydelig og samfunnsutvikling er også en viktig bærebjelke i planen.

Budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 bærer preg av at kommunen er i en stram økonomisk situasjon og det ligger betydelige utfordringer for organisasjonen i å tilpasse seg til rammene som er foreslått. Statsbudsjettet for 2019 ga Aremark en inntektsøkning på 1,7 prosent. Forventet lønns- og prisvekst er 2,8. Det innebærer at Aremark står foran en situasjon med trangere rammer i 2019 enn i tidligere år.

Økonomiplan og budsjett for 2018 ga organisasjonen klare føringer om innstramming i økonomien. En viktig konsekvens av endringsarbeid på økonomiområdet er at organisasjonen har behov for tid til å løse utfordringene. Videre trenger tiltakene tid for å virke. Her er tålmodighet et stikkord. Ettersom arbeidet med økonomiplanen ble igangsatt tidlig på året, har det vært rom for planlegging og tilpasninger i god tid før 2019. Derfor må det også kunne forventes at flere av rådmannens foreslåtte tiltak gir effekter tidlig på året.

Investeringsområdet reflekterer de senere års høye investeringsgrad. Det er behov for å utvise nøkternhet og investeringsforslagene viser et behov for å tenke helhetlig på utviklingen av Aremark i årene som kommer.

Rådmannen foreslår at følgende områder prioriteres høyt dersom kommunen skal lykkes med å oppfylle de føringene som er gitt fra politisk ledelse, og med å møte de forventninger som stilles til kommunens tjenester:

- *Interne prosesser*
 - Øke organisasjonens robusthet – ledelse må gis prioritet.
 - Øke satsingen på organisasjonsutvikling
 - Redusere sykefravær

- *Digitalisering og økt verdiskaping* – ta i bruk digitale hjelpemidler og ha fokus på økt verdiskaping i samarbeid med andre kommuner.

- *Øke satsingen på samfunnsutvikling* med særskilt fokus på kultur- og næringsområdet.
- *Sikre en bærekraftig utvikling* – legge opp til et nøkternt investeringsnivå.

Aremerk 8. november 2018

Alice Reigstad

Rådmann

ØKONOMIPLAN- OG BUDSJETTPROSESSEN

Det er en politisk bestilling i Aremark at det skal utarbeides en økonomiplan på vårhalvåret og et budsjett på høsten. Prosessen med utarbeidelse av økonomiplanen ble derfor igangsatt på våren. I slutten av februar 2018 ble det sendt ut en invitasjon til et heldags arbeidsmøte med økonomiplan 2019-2022 som tema. Invitasjonen gikk til formannskapets medlemmer og lederne av de to hovedutvalgene: Levekårsutvalget og Drift- og utviklingsutvalget.

Utsendelse av invitasjonen til heldagsmøtet innledet administrasjonens arbeid med forberedelse av arbeidet med økonomiplanen og rådmannen sendte i begynnelsen av april en bestilling til lederne for de ulike tjenesteområdene med en mal for områdene som skulle kommenteres.

Rådmannen hadde selv fokus på kommunens helhetlige hovedutfordringer med utgangspunkt i planstrategien for Aremark kommune samt kommuneplanens samfunnsdel. Utfordringene ses da i sammenheng med gjeldende prioriteringer og mål.

Heldagsarbeidsmøtet hvor formannskapsmedlemmene, utvalgslederne, rådmannen og rådmannens ledergruppe deltok ble gjennomført 18. april. Det dannet utgangspunktet for administrasjonens videre arbeid med økonomiplanen og ga viktige politiske signaler for prioriteringene i planperioden.

Økonomiplanen ble ikke lagt frem for politisk behandling våren 2018. I stedet ble det vedtatt av kommunestyret 21. juni at man i Aremark avventer fremleggelse av Statsbudsjettet på høsten og den administrative budsjett- og økonomiplanprosessen ender i rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022. Økonomiplanen er en rullerende fireårsplan som fungerer som styringsdokument for all aktivitet som innebærer økonomiske konsekvenser for Aremark kommune. Dokumentet gir en detaljert beskrivelse av kommunens tjenestebehov og hovedutfordringer i kommende økonomiplanperiode.

Dokumentet redegjør videre for kommunens hovedmålsettinger og overordnede tiltak som må prioriteres for å sikre en god og bærekraftig utvikling i planperioden. Økonomiplanen er forankret i kommunens planstrategi, kommuneplanens samfunnsdel og virksomhetsplaner for det enkelte tjenesteområde.

Rådmannen legger frem forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 for politisk nivå 8. november 2018. Dette marker slutten på den administrative prosessen, og starten på den politiske behandlingen. Endelig budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 vedtas av kommunestyret 13. desember.

DOKUMENTETS OPPBYGNING

Budsjett- og økonomiplandokumentet er inndelt i følgende kapitler:

Kapittel 1. Rådmannens forord

I dette kapitlet presenterer rådmannen de vesentligste utfordringer og prioriteringer i kommende økonomiplanperiode. I tillegg redegjøres det for hovedtrekkene i økonomiplan- og budsjettprosessen og for innholdet i dokumentet.

Kapittel 2. Status og rammebetingelser

I kapittel 2 gjennomgås status på ulike områder med utgangspunkt i kommunens planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel. I tillegg gjennomgås hovedtall og utfordringer de nærmeste årene. Kommunens sentrale inntekts- og utgiftsposter gjennomgås.

Forslag til investeringstiltak er lagt frem under dette kapitlet.

Kapittel 3. Kommunens tjenesteområder

I kapittel 3 utdypes budsjett- og økonomiplanforslaget for de enkelte virksomhetene og inndelingen under hvert tjenesteområde er gjort etter følgende mal:

- Tjenester og oppgaver
- Organisering
- Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser
- Tjenestemål i planperioden
- Prioriterte områder og tiltak
- Økonomi

Virksomhetene rapporterer på ulike rammeområder. Rammeområdene fokuserer på hvilke typer behov virksomhetene skal dekke, og hvilke typer kommunale tjenester ansvarene primært er rettet inn mot.

Kapittel 2 Status og rammebetingelser

PLANGRUNNLAGET OG DAGENS SITUASJON

Aremark kommune har en vedtatt planstrategi. Den er felles for kommunene Rømskog, Marker og Aremark og gjelder for perioden 2016-2020. Planstrategien ble vedtatt av Aremark kommunestyre 27. april 2017.

Planstrategiens overordnede målsetting er å:

«Øke regionens konkurransekraft i forhold til næringsutvikling, opplevelser og bosetting»

Planstrategien følges opp gjennom:

- Kommuneplanens samfunnsdel
- Kommuneplanens arealdel

De to kommuneplandelene gir føringer for organisasjonens prioriteringer og de må være føringen for økonomiplanen.

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt av Aremark kommunestyre 27. april 2017. Den har følgende overordnede mål for samfunnsutviklingen i Aremark kommune:

1. Vi vil ha fornøyde innbyggere, i alle grupper og lag av befolkningen. Vi vil at det skal være spesielt gode oppvekstvilkår for barn og unge i Aremark.
2. Vi vil opprettholde vårt lokalsamfunn uavhengig av hvordan kommunen er organisert i framtiden.
3. Vi vil utnytte potensialet for gode tjenester som ligger i at Aremark er en liten og oversiktlig kommune.

Planstrategien og kommuneplanens samfunnsdel forteller oss at Aremark skal være et attraktivt sted å leve, skape og å møte fremtiden. Samtidig skal vi ha en bærekraftig samfunnsutvikling, vi skal skape verdier og vi skal yte tjenester med god kvalitet. Målet må også være at vi skal jobbe for å redusere innbyggernes behov for tjenester – de aller fleste ønsker å klare så mye som mulig uten hjelp.

Kommunen er en viktig aktør i utviklingen av Aremark-samfunnet og har stor påvirkning på hvordan Aremark utvikler seg i årene som kommer. I arbeidet med samfunnsutvikling står kommunen ikke alene, også næringslivet og det sivile samfunnet er viktige aktører. Suksessfaktoren for økt verdiskaping og attraksjonskraft er samhandling mellom disse tre aktørene.

Kommuneplanens samfunnsdel har 6 fokusområder med tilhørende målsettinger. Disse skal være førende for Aremark kommune i et tolvårs perspektiv:

Fokusområde 1: Befolkningsgrunnlag, kompetanse, næringsutvikling og attraktivitet.

Innenfor fokusområde 1 har kommunen tre målsettinger:

Mål 1 – Moderat, sunn befolkningsvekst

Dette målet skal nås ved å

- bygge en levende, attraktiv bygd med gode møteplasser
- gjøre det lett for nyinnflyttede å etablere nettverk
- ha et attraktivt skole- og barnehage tilbud med god kvalitet
- tilrettelegge for pendling og hjemmekontor

Mål 2 – Flere lokale arbeidsplasser i privat sektor

Dette målet skal nås ved å

- legge opp til økt interaksjon mellom lokale aktører
- etablere kontor fellesskap for pendlere og gründere
- legge til rette for foredling av lokale råvarer
- satse videre på Haldenkanalen
- utvide Sommerro Industriområde, og gjøre det mer attraktivt. Markedsføres som Aremark Næringspark

Mål 3 – Utvikle attraktive boligtyper og –tomter

Dette målet skal nås ved å

- bygge opp et tilbud av varierte boligtyper og tomter
- reservere område i arealdelen til økolandsby i tilknytning til sentrumsplanområdet på Fosby

Dagens situasjon

Aremark - befolkningsprognose aldersfordelt (PANDA)						
	2015	2020	2025	2030	2035	2040
0 -5 år	77	72	71	67	63	59
6 -15 år	180	153	145	139	135	127
16 -19 år	59	69	55	53	51	49
20 -30 år	145	142	137	124	114	107
31 -50 år	348	315	311	314	309	296
51 -66 år	325	342	320	300	269	254
67 -79 år	187	197	224	218	227	221
80 + år	82	92	101	127	143	157
Folketall	1402	1382	1364	1342	1310	1271

Tabell 1: befolkningsprognose hentet fra kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt 27.04.17

Aremark kommune står overfor en befolkningsutvikling hvor det totale innbyggertallet i kommunen er synkende. Som landet for øvrig blir det færre voksne i arbeidsfør alder og antallet barn og unge i Aremark går ned sammenlignet med i dag. Samtidig blir det flere eldre innbyggere i Aremark. Denne kombinasjonen medfører reduserte inntekter og økte utgifter for kommunen.

Endringen i befolkningssammensetningen og den forventede økningen i antallet eldre krever et endret fokus innenfor pleie og omsorg. Aremark har frem til i dag hatt stort fokus på institusjonsomsorg innenfor området pleie og omsorg. Dagens utfordringsbilde krever en dreining av fokus, bort fra institusjonsomsorg og over mot mer hjemmebasert omsorg. Det ble våren 2018 nedsatt en

arbeidsgruppe som har arbeidet med en ny organisasjonsmodell innenfor tjenesteområdet og den nye organisasjonsmodellen ble iverksatt 1. oktober 2018. Det kan derfor også forventes en økonomisk helårseffekt av det iverksatte tiltaket i 2019.

Gjennomgangen av pleie og omsorgssektoren som ble gjort i 2017 viste også at Aremark mangler tilbud på lavere trinn i omsorgstrappen. En grundig analyse av behovet for botilbud i Aremark frem mot 2040 er nødvendig, både med tanke på økningen i antallet eldre og i forhold til behov for tilbud til andre grupper i samfunnet. En boligsosial handlingsplan vil være til hjelp for kommunens politiske og administrative ledelse når prioriteringer skal gjøres kommende år.

Aremark kommune må ta mye ansvar i arbeidet med å motvirke trenden i befolkningsframskrivingene for Aremark. Et viktig tiltak i denne sammenheng er å ferdigstille kommuneplanens arealdelen. Denne er under arbeid og planen forventes fremlagt for politisk behandling i løpet av 2019.

For å øke kommunens bostedsattraktivitet vil det i tillegg arbeides videre med økt fokus på samarbeid med næringslivet i Aremark og aktiv markedsføring av Aremark som en bostedskommune med gode muligheter for innbyggere i alle aldre. Kommunen har en nyrenovert skole med digitale løsninger som ligger i toppsjiktet i Norge, og fokus på markedsføring av skolen intensiveres. Skolen øker også satsingen på å trygge elevene og vil gjennom de neste to årene delta i Utdanningsdirektoratets Læringsmiljøprosjekt sammen med Aremark barnehage. Aremark barnehage er en barnehage med stort og godt faglig fokus. Barnehagens lokaler er slitte og det er behov for renovering. Renovering av Aremark barnehage er prioritert allerede i 2018, men grunnet kommunens økonomiske situasjon er arbeidet satt noe på vent. Rådmannen foreslår å videreføre arbeidet i økonomiplan 2019-2022, men ikke før i 2020.

Det skal stimuleres til økt næringsutvikling i Aremark og i samarbeid med Halden skal kommunen utarbeide en strategisk næringsplan. Kommunen inntar rollen som tilrettelegger og pådriver i næringsutviklingen og det arbeides for at Aremark næringsforum igjen skal være en aktiv organisasjon. Det er i tillegg ønskelig med økt satsning på Haldenvassdraget som en av flere motorer i kommunens næringsutviklingsarbeid.

Fokusområde 2: Kulturliv, idrett, tjenestetilbud og tettstedsutvikling

Innenfor fokusområde 2 har kommunen fire målsettinger:

Mål 1 - Opprettholde et godt tjenestetilbud

Dette målet skal nås ved å

- tilby barne- og ungdomsaktiviteter i forlengelse av skoledagen
- effektivisere og forbedre gjennom samlokalisering
- dra nytte av vekselvirkninger mellom virksomheter i kommunen
- ha strategisk lokalisering av funksjoner
- utvikle nye boligtyper som alternativ til omsorgsplasser

Mål 2 - videreutvikle tettstedet med flere møteplasser og økende aktivitetstilbud

Dette målet skal nås ved å

- styrke kulturlivet som arena og møteplass
- stimulere til ildsjel-engasjement og løfte frem ildsjelene
- samlokalisere funksjoner med høy besøksfrekvens

- støtte selvgrodde miljøer

Mål 3 - Tilrettelegge for sport og fritidsaktiviteter

Dette målet skal nås ved å

- etablere helårs trimløype
- utvide og ferdigstille lysløypesløyfe rundt skoleområdet
- legge BMX-bane og motorsportbane inn i arealdelen
- tilrettelegge for sykkeltraséer, fokus på Ankerfjella og Østkroken
- etablere ny skytebane i Gravdalen
- anlegge kunstgressbane på Aremark Stadion

Mål 4 – Kommunikasjon og omdømme (ikke vedtatt i samfunnsdelen)

Dette målet skal nås ved å

- operasjonalisere vedtatt «Kommunikasjonsstrategi for Aremark kommune» gjennom aktiv informasjon og kommunikasjon med innbyggere, næringsliv, media og organisasjoner.
- sikre at kommunikasjonsstrategien bygger opp under Aremark kommunes omdømmebygging.

Dagens situasjon

Det er et uttalt fokus i kommuneplanens samfunnsdel å satse på kulturliv, idrett og næringsutvikling. I Aremark kommune i 2018 er det svært begrensede personalressurser til å følge opp området. Dersom man ser bort fra ansatte i direkte tjenesteyting, som for eksempel ungdomsklubb, er det i 2018 en 10 prosent stilling på kulturområdet og ingen dedikerte personalressurser på næringsområdet. De svært begrensede personalressursene gjør det utfordrende å gjøre kloke og strategiske grep som øker attraktiviteten til Aremark. Rådmannen prioriterer derfor å styrke kulturområdet i forslaget til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022.

Utredning av fritidstilbud til barn og unge i Aremark er et område som er prioritert i 2018. Dette arbeidet er igangsatt og det jobbes sammen med barn og unge for å komme frem til et godt driftsalternativ i årene som kommer. Arbeidet vil bli videreført i kommende planperiode.

Det lyses årlig ut økonomiske midler til utviklingsprosjekter fra diverse instanser. Disse ønsker Aremark kommune å kunne bidra aktivt til at Aremarksamfunnet får sin del av. Av den grunn er det i 2018 kjøpt inn en oppgradert versjon av Tilskuddsportalen hvor både Aremark kommune og lokale lag og foreninger kan søke ulike tilskuddsordninger. Det ble gjennomført opplæring i bruken av portalen høsten 2018 og videre abonnement på tjenesten legges inn i budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022.

Vedtatt «Kommunikasjonsstrategi for Aremark kommune» følges opp i tråd med de føringer som er lagt. Fokuset på å drive omdømmebygging og markedsføre Aremark på en positiv og innbydende måte er økt og som ett tiltak i denne sammenheng er Aremark i 2018 gjeninnmeldt i Visit Indre. Videre medlemskap legges inn i budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022.

Aremark kommune skal bygge opp under en bærekraftig samfunnsutvikling som sikrer livskvalitet og et godt livsgrunnlag for alle. For å lykkes med dette må vi fokusere på trivselstiltak, identitetsbygging, inkludering, medvirkning og helhetstenkning om hvordan Aremark skal være både som kommune og som samfunn.

Fokusområde 3: Samferdsel, transport og infrastruktur

Innenfor fokusområde 3 har kommunen to målsettinger:

Mål 1 - Unge og eldre uten førerkort skal kunne komme seg til aktiviteter og sosiale arenaer uten å bli kjørt

Dette målet skal nås ved å

- fortsette å bygge ut gang- og sykkelveier
- etablere nye forbindelser mellom Fladebyåsen og Fosbyåsen
- jobbe for et bedre kollektivtilbud
- legge opp til kompakt bebyggelsesstruktur i sentrum
- lokalisere kommunale tjenestetilbud i sentrum

Mål 2 - Mangel på infrastruktur skal ikke være et hinder for innflytting og næringsetablering

Dette målet skal nås ved å

- forbedre høykapasitets internett- og telefondekning
- tilrettelegge for småskala vindkraft og vurdere vindkraft i Kollerødfjella
- samlokalisere funksjoner med høy besøksfrekvens
- støtte selvgrodde miljøer

Dagens situasjon

Det er behov for å jobbe aktivt med et bedret kollektivtilbud til innbyggerne i Aremark kommune. Dette tar kommunens administrative og politiske ledelse på alvor og inviterer aktører som driver kollektivtransport i området til samarbeid for å skape de beste forutsetninger for et godt utbygd tilbud.

Utbygging av ledningsnett til vann og avløp er en pågående prosess i kommunen. Det samme er utbygging av bredbåndstilbudet. Denne type infrastruktur er kommunen avhengig av, både med tanke på å øke attraktiviteten som bostedskommune og med tanke på kommunens stadig økende behov for å ta i bruk digitale hjelpemidler i tjenesteytingen. Utbyggingen er godt i gang og videreføres i planperioden.

Fokusområde 4: Oppvekst, levekår og folkehelse

Innenfor fokusområde 4 har kommunen fire målsettinger:

Mål 1 - senke terskelen for deltakelse i samfunnet

Dette målet skal nås ved å

- fortsette å bygge ut gang- og sykkelveier
- jobbe for et bedre kollektivtilbud
- legge opp til kompakt bebyggelsesstruktur i sentrum
- lokalisere kommunale tjenestetilbud i sentrum
- sysselsette arbeidsledige og uføre i aktivisering av eldre
- arbeide for å videreføre Aremark som MOT-kommune

Mål 2 - utjevne sosiale forskjeller i helse

Dette målet skal nås ved å

- tilby aktiviteter i forlengelse av skoledagen
- bruke nøytrale arenaer, som for eksempel bibliotek
- skreddersy tiltak for den enkelte

Mål 3 - lage boliger som bidrar til bedre helse og mulighet for å bo hjemme lengre for eldre

Dette målet skal nås ved å

- oppmuntre til bokollektiv i arealplanlegging og reguleringsplaner
- sikre at kommunen foretar strategiske oppkjøp av tomter
- sikre at kommunen engasjerer seg i prosjekt- og eiendomsutvikling og undersøker samarbeid med Husbanken

Mål 4 - Tilrettelegge for sport og fritidsaktiviteter

Dette målet skal nås ved å

- etablere helårs trimløype
- utvide og ferdigstille lysløype-sløyfe rundt skoleområdet
- legge BMX-bane og motorsportbane inn i arealdelen
- tilrettelegge for sykkeltraséer, fokus på Ankerfjella og Østkroken
- etablere ny skytebane i Gravdalen
- anlegge ny kunstgressbane på Aremark Stadion

Dagens situasjon

Kommunen opprettholder sitt fokus på tidlig innsats på ulike områder og for ulike grupper av befolkningen:

Tidlig innsats - barn og unge:

Hovedhensikten med tidlig innsats er å identifisere og iverksette tiltak så tidlig som mulig i barnas oppvekst. Målet er å gi det enkelte barn bedre forutsetninger for å realisere sitt potensial og fullføre et opplæringsløp.

Tidlig innsats – sosial inkludering:

Sosial tilhørighet og deltakelse er en forutsetning for å kunne ta ansvar for eget liv. For barn og unge er deltakelse i og tilhørighet til familie, skole- og fritidsmiljø forutsetninger for en god oppvekst og senere godt liv. Sett fra samfunnets side er sosial inkludering viktig for å forebygge fremmedgjøring, sosial uro, kriminalitet med videre.

Gjennom å delta i sosiale fellesskap og ulike nettverk utvikler den enkelte selvstendighet og knyttes til samfunnet gjennom sosiale og kulturelle bånd.

Tidlig innsats – forebygging og rehabilitering:

Aremark kommune skal legge til rette for at eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne kan bo hjemme og være mest mulig selvhjulpne. Dette skal oppnås ved å:

- Dreie faglig, administrativ og politisk tenkning til å omfatte innsats som fremmer størst mulig grad av selvhjulpenhet.
- Ha økt innsats på forebygging og rehabilitering.
- Ta i bruk velferdsteknologiske løsninger.

Folkehelse

Et område som må vektlegges for alle kommunens tjenestoområder er folkehelse.

Aremark har mange fordeler sett i et folkehelseperspektiv:

- En liten kommune med korte beslutningslinjer og muligheter for å drive godt tverrfaglig folkehelsearbeid.
- Mange friluftsmuligheter med båtliv, fiske og skogturer.
- Kommunen har fine idrettsfasiliteter med svømmehall og idrettshall med ulike tilbud.
- Det er mange aktive lag og foreninger.
- Mange innbyggere engasjerer seg frivillig, ikke minst i kommunens frivilligsentral, som har flere ulike lavterskel møteplasser og aktiviteter.
- Kommunen har et nyrestaurert og flott skoleanlegg, med et helt nytt bibliotek med scene som har mange muligheter.
- I tillegg har kommunen et nytt vannverk som leverer drikkevann av meget god kvalitet til den andelen som er koblet på offentlig vannforsyning.
- Både skole og barnehage er sertifisert som helsefremmende, og i tillegg drives godt holdningsskapende arbeid, blant annet gjennom kommunens tilslutning til MOT, med «Skolen som samfunnsbygger» som tema. I tillegg har skolen fått Røre-midler fra Østfoldhelse, og har egen Røre-ambassadør som driver ulike helsefremmende prosjekter på skolen.
- Kommunen er også tilsluttet ordningen Aktiv på dagtid, som er et treningstilbud tilrettelagt for alle helsenivåer for personer med ytelser fra NAV, eller som jobber i en IA-bedrift, et viktig bidrag til rehabilitering og aktivisering.

Likevel har Aremark en del utfordringer sett i et folkehelseperspektiv:

- Aremark har en aldrende befolkning, og andelen eldre over 80 år øker raskere i Aremark enn i kommuner vi sammenligner oss med. Dette vil få stor betydning i forhold til å yte tjenester til denne gruppen i fremtiden, samt utfordringer i forhold til mangel på leiligheter/mindre boliger med livsløpsstandard.
- Aremark har en høyere forekomst av psykiske lidelser og muskel- og skjelettlidelser enn gjennomsnittet i landet for øvrig, i tillegg kan det se ut som om forekomsten av psykiske lidelser hos barn og ungdom øker i kommunen.
- Andelen uføretrygdede i alderen 18-44 år ligger høyere enn landsgjennomsnittet.

For å kunne møte utfordringene Aremark har i et folkehelseperspektiv, er det ulike forhold det er viktig å fokusere på i planperioden 2019-2022:

- Sørge for gode tilbud til den økende andelen eldre over 80 år, blant annet gjennom satsing på Hverdagsrehabilitering, hvor målet er at innbyggere med funksjonsbegrensninger opplever aktiv deltagelse, mestrer hverdagen og lever et mest mulig selvstendig liv og bor hjemme så lenge som mulig. I denne sammenhengen er det også viktig at en boligsosial handlingsplan kommer på plass.

- Det er viktig å arbeide for å forebygge utvikling av psykiske lidelser i befolkningen, blant annet gjennom satsing på våre barn og unge gjennom skole og barnehage, gode fritidstilbud til barn og unge, samt lavterskel helsetilbud som helsestasjon og psykiatrikoordinator. Generelt bør det være fokus på å utvikle våre sosiale møteplasser i forhold til å inkludere alle innbyggerne, spesielt også nyinnflyttede og de som sliter psykisk.
- Det er viktig å arbeide for øke andelen som er tilkoblet offentlig drikkevann, for å sikre at flest mulig har drikkevann av best mulig kvalitet.
- For å møte utfordringen med økningen i muskel- og skjelett-lidelser er det viktig å stimulere gode lavterskel aktivitetstilbud, slik som Aktiv på dagtid-ordningen og tilbud drevet av kommunens idrettslag.

Overordnet er det viktig å ha med et helsefremmende perspektiv i alle beslutningsprosesser – Folkehelseloven pålegger kommunen å tenke «helse i alt vi gjør», og arbeide systematisk for å utjevne sosiale helseforskjeller, slik at alle innbyggere får samme muligheter til å leve et liv med best mulig helse – både psykisk og fysisk.

Fokusområde 5: Bærekraftig utvikling

Innenfor fokusområde 5 har kommunen tre målsettinger:

Mål 1 - Balanse i befolkningssammensetning

Dette målet skal nås ved å

- sikre bo-attraktivitet gjennom å være en levende bygd
- sikre næringsattraktivitet

Mål 2 - Utvikle alternativer til individuell transport

Dette målet skal nås ved å

- bygge større andel boliger i sentrale områder (Fosby og Strømsfoss) og tilby gode gang og sykkelveier
- tilby aktiviteter i forlengelsen av skoledagen
- etablere digitale løsninger for samkjøring og kollektivtransport

Mål 3 - Miljøvennlig boliger

Dette målet skal nås ved å

- tilrettelegge for slik bebyggelse gjennom arealplanleggingen. Slik bebyggelse bør ligge i Fosby-området for å støtte opp om sentrumsutviklingen
- ha eventuelle pilotprosjekter i kommunal regi
- tilrettelegge for småskala vindkraft gjennom bestemmelser

Aremerkommune opprettholder fokus på Fosby som bydesenter og område for utbygging. For å møte befolkningens økte krav til standard vil modernisering og sentrumsutvikling forbli et satsningsområde gjennom planperioden.

For innbyggerne i Aremark er byen Halden. Veien til Halden er kort og Aremark har et godt samarbeid med nabokommunen. Selv om Aremark ikke direkte er berørt av utbygging av jernbane er

det, med tanke på befolkningsutvikling, viktig å fortsette å øve press på sentrale myndigheter for å ferdigstille Intercity helt til riksgrensen så raskt som mulig. I tillegg vil det i planperioden være fokus på digitale løsninger som både kan frigjøre interne ressurser i kommunen og som kan gi innbyggerne enklere tilgang på varer og tjenester i samfunnet.

Fokusområde 6: Arealstrategi

Følgende mål fra samfunnsdelen vil være styrende for arealstrategien:

- Å legge opp til en boligsammensetning og bebyggelsesstruktur som tilrettelegger for et godt liv for en aldrende befolkning
- Å legge til rette for et levende lokalsamfunn med nyskapingsevne, verdiskaping, kulturelt mangfold, frivillig innsats og like muligheter for alle.
- Å legge til rette for utvikling av et godt lokalsenter, attraktive sentralt beliggende boliger med tilgjengelige fellesarealer og møteplasser, og god dialog med næringsvirksomheter, utbyggere og innbyggere.
- Å stimulere til sosial interaksjon mellom innbyggere, næringsliv, offentligheten og besøkende ved å tilrettelegge for nærhet mellom funksjoner og tilbud.
- Kommunen vil ta en aktiv rolle for å utvikle mer varierte boligtyper enn man kan tilby i dag.
- Hovedstrategi er tettstedsutvikling, men fortsatt åpent for områder definert for spredt boligbygging.
- Bebyggelse med henvendelse mot vassdrag; liberalt i avgrensede områder, under klare forutsetninger, og mindre liberalt for øvrig.
- Områder med god kapasitet på vann og avløpsnett og tilgang til gang- og sykkelveinett prioriteres som byggeområder.

FOKUSOMRÅDER FOR PLANPERIODEN

Det er vedtatt at Aremark skal bestå som en egen kommune. Med det er det rådmannens plikt å sørge for å etablere en organisasjon som er robust nok til å møte de krav som stilles til oss. Rådmannen foreslår at følgende områder prioriteres høyt dersom kommunen skal lykkes med å oppfylle de foringene som er gitt fra politisk ledelse, og med å møte de forventninger som stilles til kommunens tjenester:

Interne prosesser

Aremark kommune som organisasjon må være robust nok til å møte de krav som stilles til oss.

- Ledelse: Ledelse må gis prioritet. Dagens 2-nivåmodell sikrer ikke nødvendig robusthet i organisasjonen og rådmannen har i 2018 satt i gang en prosess med fokus på hvordan Aremark kommune best kan organiseres slik at vi har mulighet til å rette fokus mot utvikling av kommunen i tillegg til at driftsoppgavene blir ivaretatt. Prosessen ferdigstilles første halvår 2019 og målet er en gjennomgang av dagens organisasjonsmodell og eventuell omdisponering av ressurser. Det legges opp til bred medvirkning i prosessen og arbeidstakerrepresentanter, formannskap samt en utvidet ledergruppe er invitert til å delta i prosessen. KS-Konsulent er engasjert som prosessveiledere og det er søkt om OU-midler fra KS for å dekke konsulentkostnadene.

- Personalfokus: Aremark kommune er en stor arbeidsgiver med nærmere 120 årsverk. Hos en arbeidsgiver med 120 årsverk fordelt på opp mot 170 medarbeidere oppstår det med jevne mellomrom behov for lederstøtte på personal/HR-området. Det er da av vesentlig betydning å ha HR-ressurser som kan bistå og som vet hvordan saker skal håndteres. Kommunens personalrådgiver må få anledning til å holde seg oppdatert på utviklingen på HR-området og må gis tilbud om å inngå i et nettverk av annet HR-personell. Et slikt nettverk er opprettet i 2018 og vil være operativt gjennom planperioden. Pr 2018 har Aremark kommune ingen felles arbeidsgiverstrategi, det er behov for å utarbeide denne type strategi og det vil gis fokus i siste del av planperioden. Kommunens lønnspolitiske plan er under revidering og vil bli ferdigstilt i løpet av første halvår 2019.
- Organisasjonsutvikling: For å møte krav som stilles til kommunen må også satsingen på organisasjonsutvikling økes. Som kommune må Aremark følge med på den utviklingen som skjer i kommune-Norge. Dette gjelder så vel internt i organisasjonen som ut mot Aremarks innbyggere. Det er derfor rådmannens intensjon å øke satsingen på organisasjonsutvikling og flere interne utviklingsprosjekter er iverksatt i 2018 og vil pågå gjennom planperioden. Spesielt må heltidsprosjektet som er iverksatt på skolen, i barnehagen og i pleie og omsorg trekkes frem. Det å ha medarbeidere som jobber heltid fremfor deltid gir økt kvalitet på tjenestene kommunen gir til innbyggerne i Aremark. Øvrige prosjekter som fremmer utvikling i organisasjonen og ut mot innbyggerne nevnes under de ulike tjenesteområdene.
- Sykefravær: Aremark kommune har et høyt sykefravær innenfor flere tjenesteområder. Det er kostbart både økonomisk og kvalitetsmessig og rådmannen ser fraværet som en utfordring organisasjonen må ha stort fokus på i planperioden. Mye av arbeidet som skal gjøres for å redusere sykefravær og øke nærvær må gjøres på avdelings- og virksomhetsnivå i organisasjonen. Som ett tiltak for å bistå avdelings- og virksomhetsledere i arbeidet er kommunen i dialog med NAV arbeidslivssenter for, i samarbeid med dem, å jobbe målrettet for å redusere sykefraværet i hele organisasjonen. Arbeidet settes ytterligere i system i planperioden og samarbeidet formaliseres gjennom IA-plan 2019 med NAV Arbeidslivssenter og NAV Halden som sentrale samarbeidspartnere for kommunen.

Digitalisering og økt verdiskaping

Vedtaket om at Aremark skal bestå som egen kommune innebærer at rådmannen skal drive Aremark kommune på den mest hensiktsmessige og effektive måten, og tilby gode tjenester til innbyggerne også i årene som kommer. Mange av oppgavene som skal løses av en kommune klarer Aremark å løse uten hjelp fra andre. Andre ganger står vi overfor oppgaver som er av en slik karakter at vi har behov for å samarbeide med andre om dem. Aremark har flere samarbeidspartnere og den kommunen vi samarbeider tettest med er Halden. Aremark og Halden har felles regionråd og Aremark kjøper i dag tjenester på ulike områder fra Halden. Våre to kommuner driver også utviklingsprosjekter sammen, blant annet på digitaliseringsområdet. Det gode samarbeidet med Halden skal videreføres i planperioden.

I tillegg har rådmannen i 2018 tatt initiativ til å la Aremark inngå i et samarbeid med fem andre, mindre, kommuner i Østfold som også har vedtatt å bestå som egne kommuner. Disse er Råde, Våler, Hvaler, Marker og Skiptvet. Det interkommunale samarbeidet mellom de seks kommunene har fått navnet SmartKom Østfold.

En viktig årsak til at dette samarbeidet har kommet i stand er digitalisering. Den teknologiske utviklingen går i et forrykende tempo og vi har behov for å henge oss på utviklingen. Som liten

kommune med begrensede ressurser er det godt å være en del av et nettverk som kan jobbe sammen om utviklingstiltak. Noen av de andre SmartKom Østfold-kommunene har mer ressurser enn Aremark på digitaliseringsområdet og det kan vi nyte godt av i dette nettverket. Samarbeidet handler om å dele og å oppnå effekter av å stå sammen.

I tillegg er samarbeidet initiert fordi det er et behov for at våre fagmiljøer, som er små, har andre tilsvarende fagmiljøer å samarbeide med. Det å ha et nettverk bestående av andre som utfører den samme jobben som en selv er av stor betydning og det sikrer økt profesjonalitet. De seks kommunene i nettverket er sterke og sårbare på ulike områder og vi ser at vi kan hente ut synergier og få økt verdiskaping ved å samarbeide om utvalgte områder.

Samarbeidet fungerer også som ledernetverk for rådmannen og for ledere på andre nivåer i kommunen. Det er stadig behov for å konferere med andre i tilsvarende rolle som en selv, da er det godt å ha et nettverk av sammenlignbare kommuner man kan henvende seg til.

SmartKom Østfold har i 2018 søkt og fått skjønnsmidler fra Fylkesmannen i Østfold til å delta i pilotprogram innovasjonsledelse i samarbeid med KS. Programmet hadde oppstart våren 2018 og avsluttes våren 2019. Hele Aremark kommunes ledergruppe deltar i innovasjonsledelsesprogrammet.

Øke satsingen på samfunnsutvikling

Dagens knappe personalressurs på kultur- og næringsområdet i Aremark gjør det utfordrende å jobbe klokt og strategisk med utvikling. Som nevnt på side 12 blir det derfor fra rådmannens side prioritert å øke rammen til kulturområdet i budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022.

Hvilke satsingsområder kommunen har på investeringsområdet viser også hvilket fokus vi har i samfunnsutviklingen. Det er en uttalt målsetting at det skal være spesielt gode oppvekstvilkår for barn og unge i Aremark. Kommunen har i dag en helt nyrenovert skole og i planperioden er renovering av Aremark barnehage lagt inn som investering. Arbeidet med utbygging av vann- og avløpsnett er også et prioritert område. For å sikre forutsigbar og god gjennomføring av investeringsprosjektene foreslår rådmannen i budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 å styrke rammeområde 4 Plan, miljø og teknikk med personalressurser. Dette vil gi administrasjonen bedret kapasitet for å gjennomføre utbyggingsprosjekter.

Sikre bærekraftig utvikling

Samtidig som man planlegger for investering må det være et sterkt fokus på å sikre en bærekraftig utvikling. I det ligger at Aremark som kommune må legge opp til et nøkternt investeringsnivå i planperioden. Aremark har etter hvert blitt en kommune med høy gjeldsgrad og investeringene de siste årene har vært betydelige. Kommunal Rapport skriver i sitt Kommunebarometer 2018 følgende:

«Investeringsnivået har vært meget høyt i Aremark de fire siste årene. Få andre kommuner har investert så mye.»

I rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 er det lagt opp til et nøkternt investeringsnivå. Dette er en holdning rådmannen deler med Aremarks politiske ledelse og det ble vedtatt i 2018 å sette enkelte investeringsprosjekter på vent i påvente av finansiering. Det arbeides med å realisere noen av kommunens verdier slik at investeringsprosjektene kan igangsettes.

Med det vi i dag vet om befolkningssammensetningen i Aremark i årene som kommer er det også viktig å jobbe målrettet for å sikre en balansert befolkningssammensetning. Det må i planperioden arbeides for å øke kommunens attraktivitet som bostedskommune ytterligere og alternative boformer må bli en realitet.

Med stort fokus på utvikling og innovasjon, som er en rød tråd gjennom økonomiplan 2019-2022, er det også viktig å huske på at ikke alle forsøk på å finne nye og nyttige løsninger lykkes. Når man er modig, som Aremark kommune velger å være, og tør å satse på innovasjon må man også ha takhøyde for at enkelte forsøk ikke gir ønskede resultater.

Det er også viktig å huske at i tillegg til å utvikle skal kommunen ivareta sine mange oppgaver knyttet til den daglige kommunale driften. Det er både ressurskrevende og nødvendig og tjenestene skal til enhver tid ha høy kvalitet. Dette må ikke glemmes i iveren etter nye og spennende utviklingsmuligheter og det er viktig å finne den rette balansen i antallet utviklingsprosjekter kommunen kan ha gående til enhver tid.

INVESTERINGER OG FINANSIERING

Rådmannens forslag til investeringer med finansiering for budsjettåret 2019 og for perioden 2020 – 2022 fremgår av budsjettskjema 2A og 2B. I økonomiplanen framstilles de investeringstiltak som administrasjonen planlegger etter. Vedtak om gjennomføring av investeringstiltak skjer gjennom bevilgning av midler til tiltak, som del av budsjett- og tertialsak eller som vedtak i særskilte saker. Budsjettet for 2019 er bindende for gjennomføring av tiltak, mens økonomiplan er bindende for videre planlegging.

For nærmere beskrivelse og omtale av investeringene vises det til dokumentets tekstdel for rammeområde 4 Plan, Miljø og Teknikk. Det er ikke lagt inn beløp, men planlegges en rehabilitering av Fosbykollen sykehjem for å overholde brannkrav i henhold til lov og forskrifter.

Rådmannen foreslår å gjennomføre investeringer for 18,5 millioner kroner i 2019 og 38,3 millioner kroner i planperioden 2020-2022.

Investeringene medfører et behov for opplåning på 18 millioner kroner i 2019 og 26,3 millioner i planperioden 2020-2022, noe som innebærer at netto lånegjeld øker med rundt 22,2 millioner kroner fra 2018 til 2022.

Med dagens inntektsnivå ser rådmannen at investeringsnivået og opplåningen isolert sett er på et høyt nivå. Årsaken til at rådmannen likevel tilrår disse investeringene er at hovedtyngden av investeringene er på vann og avløp som er et selvkostområde. I tillegg er det lagt inn investeringer for å ivareta dagens lovkrav.

Investeringsbudsjett 2019-2022 (i hele tusen kroner)

	2019	2020	2021	2022
Vann	8 200	6 000	2 000	2 000
Avløp og rensing	5 200	5 000	3 000	3 000
Komtek	400	-	-	-
Prosjektledelse	922	922	922	922
Utvikling boligtomter Fladebyåsen II	200	-	-	-
Brann	130	2 500	-	-
Rehabilitering/utbygging Aremark barnehage	-	12 000	-	-
Aremark skole asfaltering og lyssetting	800	-	-	-
Adressering og skilting	800	-	-	-
Utskiftning veglys	1 000	-	-	-
Utfasing av oljefyr	800	-	-	-
Bioenergianlegget	*	-	-	-
Rehabilitering Fosbykollen sykehjem	*	-	-	-
Totalt	18 452	26 422	5 922	5 922

Alle beløp er uten mva.

*Ikke utredet, men vil komme som egen sak.

I tillegg vil egenkapitalinnskuddet til KLP og Startlån-ordningen bli videreført.

ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER

Kommunesektorens inntekter i 2019

I statsbudsjettet for 2019 legges det opp til en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på 2,6 mrd. kroner sammenlignet med nivået i revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2018. For inneværende år er imidlertid skatteinntektene oppjustert med 2,4 mrd. kroner. Oppjusteringen har sammenheng med ekstraordinært store uttak av utbytter som trolig skyldes tilpasninger til skattereformen. Sammenlignet med anslag på regnskap 2018 blir realveksten i frie inntekter i 2019 på 0,2 mrd. kroner. Merskatteveksten i 2018 må dermed ses på som en forskuttering av veksten i frie inntekter som kommuneproposisjonen la opp til for 2019. Merskatteveksten i 2018 er samtidig en engangsinntekt som ikke vil kunne finansiere varige økninger i driftsutgiftene.

SSB har i etterkant av kommuneproposisjonen lagt fram nye befolkningsframskrivninger. Merutgiftene for kommunesektoren i 2019 er anslått til 1,3 mrd. kroner, hvorav om lag 1,0 mrd. kroner antas å belaste de frie inntektene. Dette er om lag 0,6 mrd. kroner lavere enn anslaget fra Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi fra mars i år basert på SSBs forrige befolkningsframskriving og alternativet med lav innvandring.

Veksten i frie inntekter som det legges opp til i statsbudsjettet ligger helt nederst i det angitte intervallet for inntektsvekst i kommuneproposisjonen 2019 (2,6 – 3,2 mrd. kroner). Merskatteveksten gir isolert sett økt økonomisk handlingsrom inneværende år. Økt kostnadsvekst, hovedsakelig som følge av økte elektrisitetspriser, trekker i motsatt retning. Den kommunale lønns- og prisveksten i 2018 er oppjustert med 0,4 prosentenheter fra 2,6 til 3,0 prosent, hvilket tilsvarer 1,9 mrd. kr. For 2019 er lønns- og prisveksten anslått til 2,8 prosent.

Veksten i frie inntekter i 2019 målt fra inntektsnivået i 2018 uten merskattevekst, anslås til 0,7 prosent. Den faktiske realveksten i frie inntekter fra 2018 til 2019 er anslått til 0,0 prosent.

I beregningen av økt handlingsrom tas det ikke hensyn til økningen av innslagspunktet i toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester med kroner 50 000 utover lønnsveksten. KS har anslått at dette vil gi økte kostnader for kommunene med 0,3 mrd. kroner, og da allerede fra regnskap 2018. I 2018 vil merskatteveksten kunne finansiere de økte utgiftene, men dette vil ikke være ikke tilfellet i de påfølgende årene hvor merutgiften må dekkes innenfor rammen av de frie inntektene.

Økte renter vil også føre til at handlingsrommet svekkes. Hvis Norges Bank setter opp rentene i tråd med rentebanen vil det kunne øke rentekostnadene i sektoren med i underkant av 700 millioner kroner i 2019. På sikt vil også økte renter føre til lavere pensjonspremier.

Fra 1. januar 2019 blir maksprisen på en barnehageplass 2 990 kroner per måned. I budsjettet foreslås det at maksimalprisen settes ytterligere opp til 3 040 kroner per måned fra 1. august 2019. Ordningen med gratis kjernetid i barnehage foreslås utvidet til å inkludere toåring fra familier med lav inntekt.

Øremerkede tilskudd reduseres med netto med 1,2 mrd. kroner. Dette må ses i sammenheng med betydelig nedgang i overføringer til kommuner og fylkeskommuner knyttet til salg av oppdrettstillatelser i havbruksnæringen fra 2018 til 2019.

Statsbudsjettets virkninger for Aremark kommune 2019

Kommunesektoren sine inntekter er satt sammen av frie og bundne inntekter. De bundne inntektene består hovedsakelig av øremerkede tilskudd, gebyr og egenbetalinger, som er knyttet til spesifikke kommunale tjenester. De frie inntektene er inntekter som kommunene har fri råderett over, uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regelverk. De frie inntektene består av rammetilskudd og skatteinntekter, og inntektssystemet fordeler disse inntektene til kommuner og fylkeskommuner.

Innenfor kommunesektoren sine frie inntekter utgjør rammetilskuddet om lag 45 prosent og skatteinntektene om lag 55 prosent. Den overordnede målsettingen med inntektssystemet er å utjevne kommunenes økonomiske forutsetninger, slik at det legges til rette for et likeverdig tjenestetilbud til innbyggere over hele landet.

Distriktstilskudd Sør-Norge skal ivareta kommuner i Sør-Norge med en svak samfunnsmessig utvikling. Tildelinga av distriktstilskudd Sør-Norge tar utgangspunkt i distriktsindeksen, som er et uttrykk for graden av distriktsutfordringer i en kommune. Indeksen bygger på indikatorer for sentralitet, reiseavstand, befolkningstetthet, befolkningsstruktur og -utvikling, status for arbeidsmarkedet og inntektsnivå. Tilskuddet blir tildelt kommuner i Sør-Norge som;

- har under 3 200 innbyggere eller en distriktsindeks på 46 eller lavere
- har hatt ei gjennomsnittlig skatteinntekt per innbygger de siste tre åra som er lavere enn 120 prosent av gjennomsnittet i landet.

Aremark kommune sin distriktsindeks for 2019 er satt til 33 (endret fra 34 i 2018). Dette gir kommunen et småkommunetillegg på kroner 5 698 000. I tillegg er kommunen tildelt kroner 600 000 i skjønnsstilskudd.

Inntektsgarantiordningen (INGAR) utgjør for 2019 kroner 410 000. Dette er en betydelig reduksjon fra 2018 og fra og med 2020 vil inntekten være borte.

Endring i frie inntekter i statsbudsjettet (rammetilskudd, inntektsgarantiordningen INGAR, småkommunetillegg og skjønnsmidler) viser at disse øker med totalt 1,6 mill. kroner i forhold til oppgavekorrigerte frie inntekter 2018. Dette utgjør kun en økning på 1,7 prosent (gjennomsnitt for Østfold er 3,2 prosent), mens pris- og lønnsvekst i kommunal sektor er beregnet til 2,8 prosent.

Aremark kommune har hatt en reduksjon i innbyggertall fra 1 412 til 1 375 pr 01.07.18. Det gir en reduksjon i innbyggertilskuddets del av rammetilskuddet.

Driftsbudsjettet for 2019 vil være utfordrende, men gir fortsatt et forsvarlig servicenivå til innbyggerne. Det vises for øvrig til de respektive rammeområdene i budsjettet.

Anslag for de frie inntekter for Aremark 2019 - 2022

Rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 baserer seg på Kommuneproposisjonen 2019. Basert på kommuneproposisjonen 2019 har KS oppdatert sin prognosemodell for skatteinntekter og rammetilskudd for den enkelte kommune, og rådmannen baserer anslagene på denne oppdaterte modellen.

Kommunens frie inntekter består av:

- Skatteinntekter
- Inntektsutjevnerende tilskudd (skatteutjevning)
- Rammetilskudd fra staten (utgiftsutjevning)
- Distriktstilskudd Sør-Norge med småkommunetillegg
- Eiendomsskatteinntekter
- Inntekter fra konsesjonskraft og andre kraftinntekter
- Integreringstilskudd og rentekompensasjon

Alle inntektsanslag og utgiftsrammer i rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022, unntatt finansområdet (renter og avdrag), er oppgitt i faste 2019-kroner. Det betyr at kompensasjon for lønns- og prisvekst (måles av SSB og Finansdepartementet for kommunesektoren) kommer i tillegg. Størrelsen på kompensasjonen framkommer i de årlige statsbudsjetter. Kompensasjon for lønns- og prisvekst gir ikke noe grunnlag for å endre aktivitetsnivået.

Skatteinntekter

Basert på kommuneproposisjon 2019 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra rammetilskudd som følger (millioner kroner):

	2018	2019	2020	2021	2022
Skatteinntekter	34 099	35 322	35 322	35 322	35 322

Beløpene er fra 2019 og er angitt i 2019-kroner.

Inntektsutjevnerende tilskudd – skatteutjevning

Basert på kommuneproposisjon 2019 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra rammetilskudd som følger (millioner kroner):

	2018	2019	2020	2021	2022
Inntektsutjevning	5 627	5 060	5 060	5 060	5 060

Beløpene er fra 2019 og er angitt i 2019-kroner.

Sum rammetilskudd uten inntektsutjevning

Basert på kommuneproposisjon 2019 anslår rådmannen en utvikling i kommunens inntekter fra rammetilskudd som følger (millioner kroner):

	2018	2019	2020	2021	2022
Rammetilskudd	55 774	56 718	56 418	56 218	56 218

Beløpene er fra 2019 og er angitt i 2019-kroner.

Andre generelle statlige tilskudd

I andre tilskudd inngår integreringstilskudd (flyktingetilskudd) og tilskudd rentekompensasjon for skole- og omsorgsbygg. Det årlige integreringstilskudd avhenger av antallet som bosettes hvert år i planperioden.

Eiendomsskatt

Aremark kommune har i dag store inntekter på eiendomsskatt; totalt 4,9 mill. kr. ut fra en skattesats på 4 promille.

Tabellen viser inntektskonsekvenser ved de ulike skattesatser:

Skattesats	Inntekt	Økning (+) Reduksjon (-)
5,0 promille	6.087.500	+ 1.217.500
4,5 promille	5.478.750	+ 608.750
4,0 promille	4.870.000	0
3,5 promille	4.261.250	- 608.750
3,0 promille	3.652.500	- 1.217.500
2,5 promille	3.043.750	- 1.826.250
2,0 promille	2.435.000	- 2.435.000
0,0 promille	0	- 4.870.000

Departementet foreslår at maksimal skattesats skal være én promille det første året kommunen skriver ut eiendomsskatt, og at eiendomsskattesatsen maksimalt kan økes med én promille per år inntil maksimal skattesats nås. Maksimal eiendomsskattesats for bolig- og fritidseiendommer foreslås redusert fra syv til fem promille med virkning fra 2020. Regjeringen begrunner forslaget med at dette vil bidra til å senke skattetrykket i kommuner med høy eiendomsskatt på bolig- og fritidseiendommer, samtidig som endringen vil forhindre at kommuner med lavere sats setter denne opp til dagens maksimum.

For bolig- og fritidseiendommer foreslås det en obligatorisk reduksjonsfaktor på 30 prosent, og eiendomsskattegrunnlaget kan dermed maksimalt utgjøre 70 prosent av markedsverdien. Videre foreslås det at det skal være obligatorisk å benytte skatteetatens formuesgrunnlag som markedsverdi for boliger og fritidsboliger fra og med 2020. For kommuner som har gjennomført alminnelig taksering i 2013 eller senere foreslås det en overgangsregel som gir kommunene mulighet til å fortsette å bruke egne takster til og med 2023.

Endringene i eiendomsskatteloven som ble vedtatt i 2017 innebærer at produksjonsutstyr og installasjoner skal være fritatt for eiendomsskatt. Det er ikke utredet hva dette vil utgjøre for Aremark kommune, men rådmannen har redusert inntekten fra eiendomsskatt verker og bruk med 100 000 kroner i budsjett for 2019 og i planperioden.

Rådmannen foreslår å øke eiendomsskatten i Aremark kommune med 1,0 promille til 5,0 promille. Dette med bakgrunn i vedtatte og foreslåtte endringer i eiendomsskatteloven. En økning av eiendomsskatten med 1,0 promille vil gi Aremark kommune 1.217.500 kroner i økte inntekter som

foreslås avsatt til disposisjonsfond. Dette for å opparbeide en reserve for fremtidig tap av inntekter fra eiendomsskatt. Inntektstapet er ikke hensyntatt i planperioden.

Utbytte fra selskaper

Det er vedtatt utbyttepolitikk for Østfold Energi AS som gjelder fra regnskapsåret 2014. Denne utbyttepolitikken er basert på selskapets verdjusterte egenkapital og vil i stor grad gjenspeile selskapets faktiske resultat- og verdiutvikling. Rådmannen har lagt inn et forventet utbytte fra Østfold Energi på 860 000 kroner hvert av årene i økonomiplanperioden, basert på et årlig samlet utbytte til eierne på 60 millioner kroner.

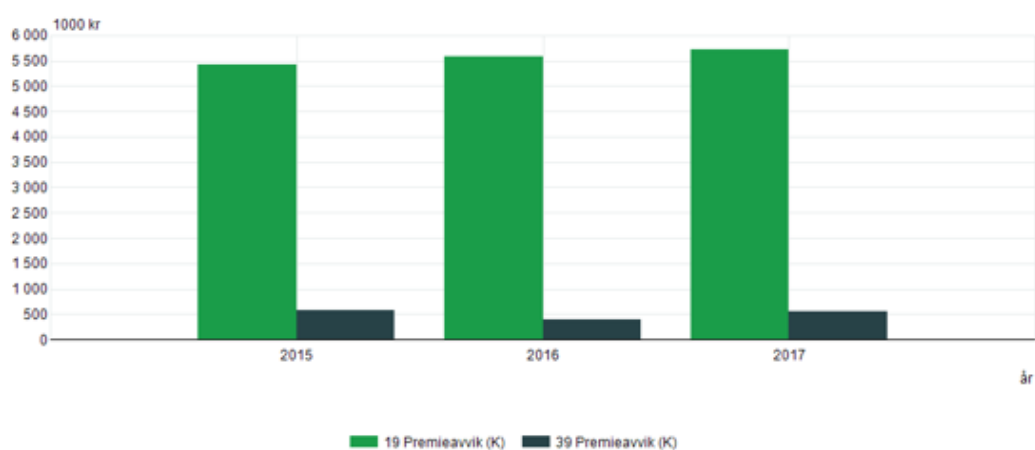
Pensjonspremier og Pensjonskostnader - Premieavvik

Pensjonspremier til kommunens pensjonsordninger i KLP og Statens Pensjonskasse er den utgiftsart som har vokst sterkest de senere årene. Kommunestyret bevilger ikke direkte midler til dekning av pensjonspremier. Premiene belastes som et prosentvis påslag på den avtalte lønn som gir rett til pensjon, og skal dekkes inn innenfor den enkelte virksomhets budsjetttramme. Procentsatsen har økt betydelig på 2000-tallet, og dette utgjør en særlig utfordring fordi økningen i prosentsats ikke kompenseres særskilt i regjeringens økonomiske opplegg for kommunene.

Det er et tidsmessig etterslep i belastning av pensjonspremier i budsjett/regnskap. I de årlige budsjetter og regnskaper er det pensjonskostnader og nedbetaling av premieavviket som utgiftsføres. Pensjonskostnader er en beregning som er ment å gi en jevnere belastning i kommunenes regnskaper enn pensjonspremiene. Differansen mellom pensjonspremie og pensjonskostnad heter premieavvik. Premieavviket, som innebærer at kommunens bankbeholdning svekkes, nedbetales og utgiftsføres i driftsregnskapet over 7 år.

Figuren under viser utviklingen av kommunens premieavvik de siste årene. Premieavviket skal utgiftsføres i driftsregnskapet de nærmeste årene.

Økonomisk oversikt balanse, etter balansedata, statistikkvariabel og år. Aremark.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Utviklingen i premieavvik i Aremark kommune 2015 – 2017 (i 1 000 kr)

Utvikling i rentemarkedet – renteinntekter og renteutgifter

Som netto låntaker er Aremark kommune vesentlig påvirket av endringer i rentemarkedet. Pr 31.12.2017 utgjorde langsiktig gjeld 337 millioner kroner, en økning på 22 millioner kroner fra året før. Av den samlede langsiktige gjelden utgjør pensjonsforpliktelser 192 millioner kroner. Basert på rådmannens forslag til investeringsprogram 2019-2022 vil lånegjelden øke med omtrent 44,5 millioner kroner (eks. utvikling i pensjonsforpliktelser) i planperioden. Eventuell realisering av finansielle anleggsmidler er ikke medregnet.

Kommunen har plasseringer i bank som gir renteinntekter. Basert på vedtatt budsjett 2018 og rådmannens forslag til Økonomiplan 2019-2022, blir det en reduksjon i renteinntekter i planperioden.

Forventninger til sannsynlig renteutvikling

Konjunkturoppgangen hos Norges handelspartnere fortsetter. Arbeidsledigheten har fortsatt å falle i mange land. Usikkerhet, blant annet som følge av handelskonfliktene internasjonalt, demper oppgangen. I årene fremover vil trolig kapasitetsbegrensninger bidra til at veksten avtar. Hos flere handelspartnere er den underliggende prisveksten fortsatt lavere enn inflasjonsmålene.

Tiltakende lønnsvekst vil trolig bidra til at prisveksten øker. Styringsrentene internasjonalt er på vei opp og ventes å øke videre i årene som kommer. Det har vært god vekst i norsk økonomi siden høsten 2016, og arbeidsmarkedet har vært i bedring. Oppgangen internasjonalt, høyere oljepris og lave renter har bidratt til å løfte veksten. Det er utsikter til god vekst også fremover. Høyere sysselsetting og økt lønnsvekst vil trolig bidra til å holde veksten i husholdningenes konsum oppe. Høyere oljeinvesteringer globalt ventes å løfte eksportveksten. De neste årene vil trolig også investeringene på norsk sokkel øke betydelig.

Prisveksten har steget markant i 2018. I august var tolv månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI) 3,4 prosent. Oppgangen skyldes både høyere elektrisitetspriser og at den underliggende prisveksten har økt. Lønnsveksten tok seg opp i fjor. Tilstrømmingen i arbeidsmarkedet tilsier at den vil øke videre, men trolig litt mindre enn tidligere anslått.

I drøftingen av risikobildet var hovedstyret særlig opptatt av hvilke konsekvenser økende proteksjonisme internasjonalt og uro i enkelte fremvoksende økonomier vil få for norsk økonomi. Økte handelsbarrierer og vedvarende usikkerhet kan dempe importveksten hos handelspartnerne, men det kan også gjøre at kronekursen holder seg svakere enn lagt til grunn. Det er usikkert i hvor stor grad oppgangen i oljeprisen og økt aktivitet i oljenæringen vil bidra til å løfte lønnsveksten. En lang periode med lave renter og tiltakende gjeldsbelastning i husholdningene har gitt økt usikkerhet om virkningene av høyere renter.

I vurderingen av pengepolitikken legger hovedstyret vekt på at oppgangen i norsk økonomi fortsetter. Det blir gradvis mindre ledige ressurser i økonomien, og kapasitetsutnyttningen synes nå nær et normalt nivå. Den underliggende prisveksten er nær inflasjonsmålet på 2 prosent.

Utsiktene og risikobildet tilsier samlet sett en gradvis renteoppgang i årene fremover. Dersom styringsrenten holdes på dagens nivå for lenge, kan priser og lønninger skyte fart og finansielle ubalanser bygge seg videre opp. Da øker risikoen for et kraftig tilbakeslag i økonomien frem i tid. Usikkerhet om virkningene av høyere renter taler for å gå varsomt frem i rentesettingen. Med en

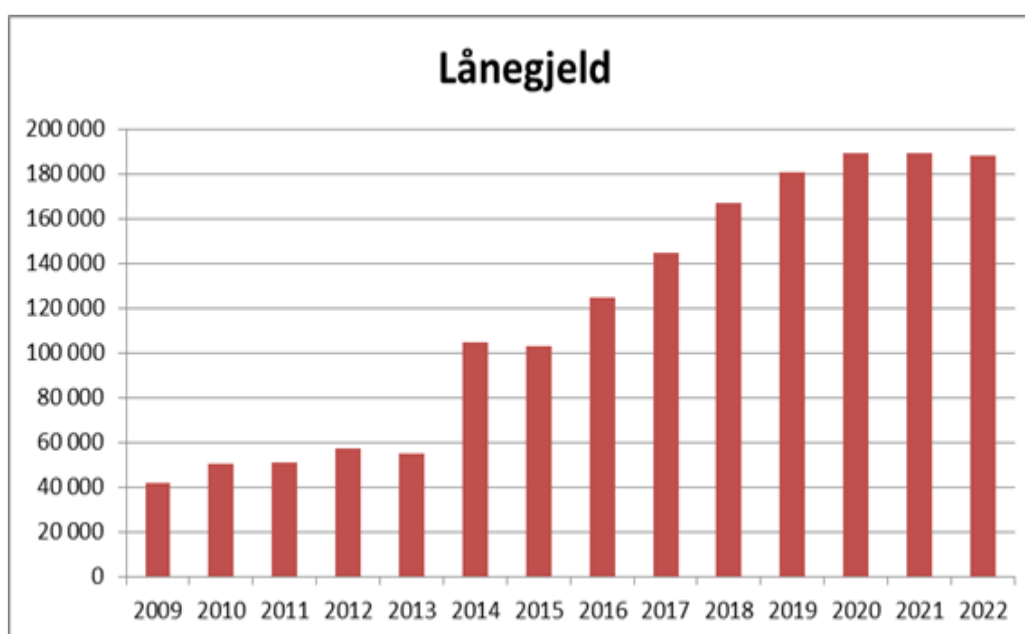
gradvis renteoppgang anslås inflasjonen å være nær målet noen år frem, samtidig som arbeidsledigheten fortsatt er lav.

Norges Banks hovedstyre besluttet å heve styringsrenten med 0,25 prosentenheter til 0,75 prosentenheter i september 2018. Slik hovedstyre vurderer utsiktene og risikobildet, vil styringsrenten mest sannsynlig bli satt videre opp i første kvartal 2019. Hvor raskt og hvor mye renten blir hevet videre, kommer an på hvordan økonomien utvikler seg.

Det er med dette lagt til grunn en gjennomsnittlig lånerente på 2,5 prosent i perioden.

Utvikling i lånegjeld inkl. årlige låneavdrag

Basert på forslag til investerings- og finansieringsplan 2019-2022 forventer rådmannen en utvikling i lån til investeringer i bygninger og anlegg i 1000 kr. (inkl. årlige låneavdrag) som vist i figuren under:

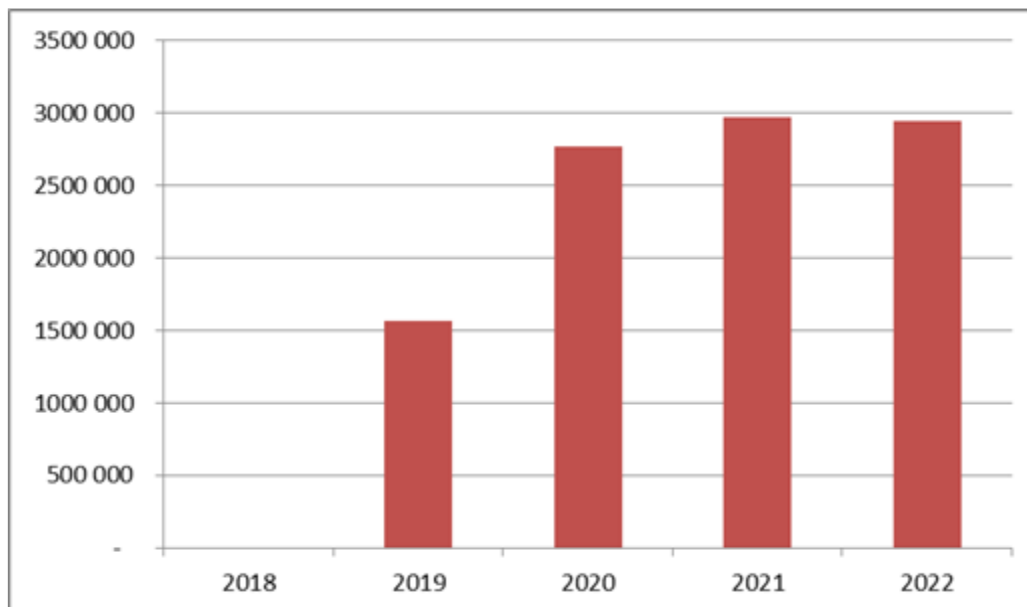
Fordeling langsiktige gjeld	31.12.2016	%	31.12.2017	%	31.12.2018	%	31.12.2019	%	31.12.2020	%	31.12.2021	%	231.12.2021	%
Langsiktig gjeld investeringer/utlån	75 947 233	61 %	81 743 626	57 %	79 954 651	48 %	79 223 152	44 %	75 934 153	40 %	69 695 154	37 %	63 093 655	34 %
Lån til vann og avløp	48 688 216	39 %	62 888 216	43 %	86 702 701	52 %	101 425 200	56 %	113 347 699	60 %	119 270 198	63 %	125 192 697	66 %
Samlet langsiktig gjeld	124 635 449	100 %	144 631 842	100 %	166 657 352	100 %	180 648 352	100 %	189 281 852	100 %	188 965 352	100 %	188 286 352	100 %

Aremerk kommune praktiserer nedbetaling av lånegjeld i tråd med Kommunelovens krav til minste lovlig årlige låneavdrag (detaljert beregning). I tillegg kommer nedbetaling av Startlån (utlån fra låntakere nyttes til nedbetaling av lån i Husbanken). Rådmannen har i forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 lagt inn årlige låneavdrag i tråd med minstekrav til årlige avdrag etter kommuneloven.

I ny kommunelov som ble vedtatt i juni 2018 heter det at avdragene samlet skal være minst lik størrelsen på kommunens avskrivninger i regnskapsåret, justert for forholdet mellom størrelsen på lånegjelden og størrelsen på kommunens avskrivbare anleggsmidler. Konsekvensen av denne 'avskrivningsmetoden' er at kravet til minimumsavdrag blir høyere enn tidligere, men at dette vil

skape sunnere kommuneøkonomi. I praksis innebærer dette en økning i årlige avdrag for Aremark kommune på cirka 500 000 kroner med utgangspunkt i lånegjeld pr 31.12.2017.

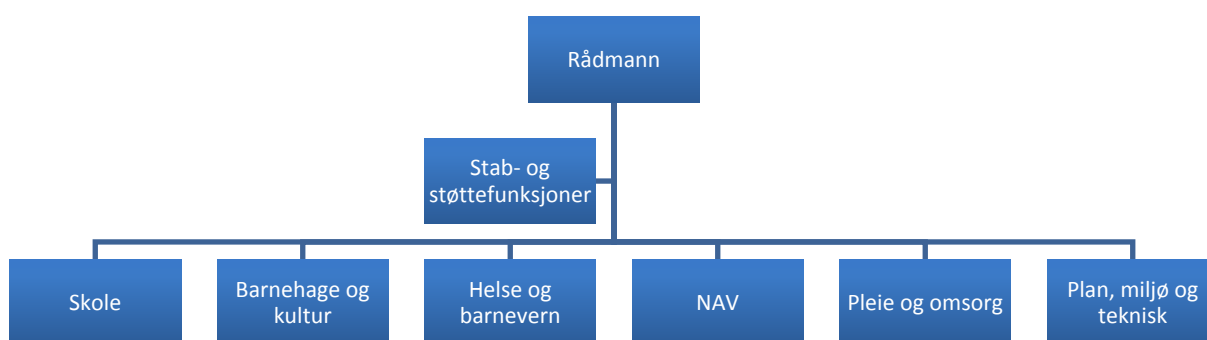
Utvikling netto avdrag, renteinntekter og renteutgifter i forhold til 2018:

Kapittel 3. Kommunens tjenesteområder

Aremark kommune drives etter en 2-nivå-modell og har en organisasjonsmodell der politiske mål og strategier skal gjennomføres i en desentralisert organisasjon med sentraladministrasjon og 6 virksomheter. Den politiske styringen skal ikke være sektororientert, men helhetsorientert. For å få en godt fungerende organisasjon, må det være en gjennomgående bevissthet og forståelse for hva det skal fokuseres på, samlet for hele kommunen, på tvers av virksomhetene og innenfor hver enkel virksomhet.

Kommunens organisering pr november 2018:

I 2018 er det gjennomført to endringer i kommunens organisering:

- Frivilligsentralen, Bruktstua, Aremark ungdomsklubb og kulturområdet er lagt under ledelse av virksomhetsleder ved Aremark barnehage.
- Personal- og organisasjon er lagt under ledelse av virksomhetsleder for Stab- og støttefunksjoner.

RAMMEOMRÅDE 11 POLITISK STYRING OG SENTRALADMINISTRASJON

Rammeområde 11 omfatter kommunens politiske ledelse, sentraladministrasjonen og reserverte tilleggsbevilgninger.

Tjenester og oppgaver:

Beskrivelse av rammeområdet:

1100 Politisk ledelse omfatter kommunestyret, formannskap, utvalg, ordfører og varaordfører.

1101 Revisjon omfatter utgifter til kontrollutvalg, Indre Østfold Kontrollutvalgssekretariat og Indre Østfold Kommunerevisjon.

1103 Valg omfatter utgifter i forbindelse med kommune- og stortingsvalg.

1110 Andre utvalg omfatter overformynderi, forlikråd, eldreråd, råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og Aremark ungdomsråd (ARUNG).

1120 - 1129 Sentraladministrasjonen omfatter rådmannskontor, arkiv, økonomiavdeling, eiendomsskattekontor, IT, næringsutvikling (herunder sekretariatsfunksjon for Aremark Næringsforum), interkommunalt samarbeid, tilskudd til menighetsrådet, lærlinger og fellesutgifter.

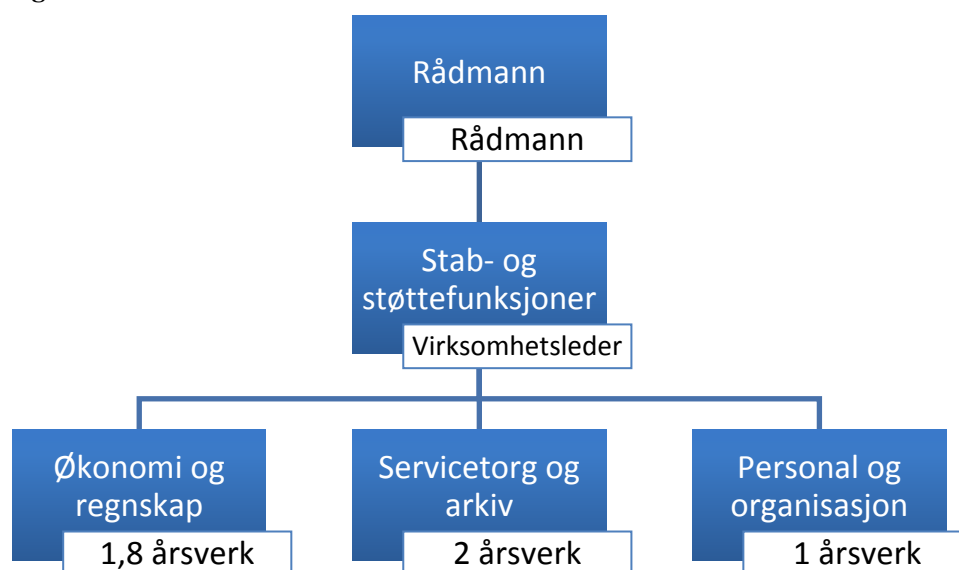
1130 Beredskap omfatter kommunens overordnede beredskapsarbeid i henhold til vedtatt beredskapsplan.

1140 Vigsler omfatter kommunens oppgaver knyttet til vigsler. Oppgaven ble overført kommunene fra og med 1.1.2018.

1150 Tannlege i henhold til kommunestyrevedtak fra 14.12.17 er Aremark tannlegekontor etablert.

190 Reserverte tilleggsbevilgninger omfatter reserverte bevilgninger etter formannskapet bestemmelse og reserverte bevilgninger for lønnsoppgjørene.

Organisering

Nytt av året er at personal og organisasjon er lagt under ledelse av virksomhetsleder for stab- og støttefunksjoner.

Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:

Driftsåret bærer preg av en rekke endringer som påvirker politisk ledelse og sentraladministrasjonen:

- Aremark er i region med Halden – region Halden/Aremark
- Det er etablert/reforhandlet samarbeidsavtaler med Halden kommune på bl.a. følgende områder:
 - Skatt og innfordring
 - Helsehus: Akutte døgnplasser (somatikk og psykiatri) og rehabilitering
 - Demenskoordinator
 - Kreftkoordinator
 - Legevakt
 - Ergoterapi
 - Plan- og byggesak
 - Brann og feiing
 - PPT
 - IKT, sak- og arkivsystem og innkjøp
- Videreføring og utvikling av annet innen interkommunalt samarbeid (i hovedsak Marker):
 - Interkommunalt samarbeid
 - Utviklingsprosjekter for regionen og for grensekommunene gjennom Utviklingsavtalen mellom grensekommunene og Østfold fylkeskommune
 - Felles jord-, skog- og miljøkontor
 - Oppmåling
 - Samarbeidsorganet Grenserådet for Aremark, Marker og Rømskog
 - Deltakelse i Regionalpark Haldenkanalen

- Deltakelse i interkommunalt samarbeid SmartKom Østfold
 - Pilotprosjekt innovasjonsledelse i samarbeid med KS
- Arkivrydding og videreført utvikling av arkivplan i samarbeid med Østfold interkommunale arkivselskap
- Fortsatt fokus på antall lærlinger og fagområder for disse
- Arbeidet med internkontrollsystem HMS og tjenester
- Aremark kommune har mange følgere på sine Facebook-sider, og oppdaterer sidene jevnlig (Aremark kommune, Aremark ungdomsklubb, Aremark Frivilligsentral, Bruktstua, Strømsfoss Mølle med mer).

Tjenestemål i planperioden

Sentraladministrasjonen skal legge til rette for:

- At organisasjonen skal fremstå som en effektiv, rasjonell, robust, omstillingsorientert og samlet enhet.
- Å videreutvikle effektiv og hensiktsmessig forvaltning av kommunens økonomiske og menneskelige ressurser.
- Å gi innbyggerne best mulig tjenester, informasjon og service.

Prioriterte områder og tiltak:

Følgende forhold bør ha fokus i planperioden:

- Ledelsesutvikling gjennom pilotprogrammet Innovasjonsledelse i samarbeid med SmartKom Østfold og KS.
- Arbeide mot å ha heltidsarbeid som norm for driften i hele Aremark kommune.
- Økt digitalisering.
- Sikre stor grad av politisk og administrativ involvering i budsjett- og økonomiplanprosessen.
- Arbeide for en personalpolitikk som fremmer rekruttering, har fokus på HMS og kompetanseutvikling.
- Arbeide systematisk og planmessig med sykefraværsoppfølgingen i Aremark kommune.
- Bistå i arbeidet med å revidere kommuneplanens arealdel.
- Ha tett oppfølging med investeringsprosjektene i kommunen.

Økonomi

Tjenestenavn	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
11 - Sentraladministrasjon	16 645 741	16 818 895	16 401 536	16 302 559	16 392 559	16 302 559

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr):

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2019	2020	2021	2022
Fellesutgifter	Frikjøp av tillitsvalgte		+110	+110	+110	+110
Fellesutgifter	Kontingenter		+50	+50	+50	+50
Valg	Stortings- og kommunevalg		+90		+90	
Politisk ledelse	Møtegodtgjørelse		+300	+300	+300	+300
Næring	Regionalparken i hht søknad		+50	+50	+50	+50
Næring	Kanalselskapet i hht søknad		+30	+30	+30	+30
Rådmannskontoret	Juridisk bistand		+100	+100	+100	+100
Rådmannskontoret	Innkjøp		+50	+50	+50	+50
Beredskap	Inventar, utstyr og kurs		+50	+50	+50	+50
Vigslar	Kommunale vigslar		-	-	-	-
Tannlege	Opprettholde tannlegetilbud i Aremark		-	-	-	-
Kommunekassa	Rettsgebyr		-50	-50	-50	-50
Frie inntekter	Øke eiendomsskatt		-1127	-1127	-1127	-1127
Formannskapets konto	Avsetning		- 830	- 830	- 830	- 830
Disposisjonsfond	Avsetning		+1127	+ 650	+ 650	+ 650

Oversikt over faste årsverk:

Stillingsbetegnelse	2018	2019	2020	2021	2022
Rådmann	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Virksomhetsleder	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Personell stab og støtte	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8
Sum	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8

RAMMEOMRÅDE 22 BARNEHAGE OG KULTUR

I beskrivelsen av rammeområdet omtales Aremark barnehage først, deretter omtales kommunens ulike kulturområder:

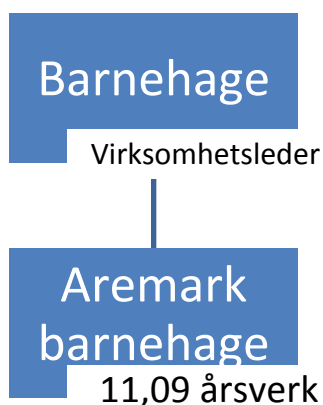
2210 Aremark barnehage/ 2215 Barnehager andre kommuner

Tjenester og oppgaver:

Trygghet, trivsel og tilhørighet.

Barnehagen skal, i samarbeid og forståelse med hjemmet, ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene. (Barnehageloven §1 Formål 1.ledd).

Organisering:

Aremark barnehage er en tre-avdelings barnehage. Det er to avdelinger for barn i alderen tre til fem år og en småbarnsavdeling for barn i alderen ett til tre år, totalt 70 plasser.

Virksomhetsleder/styrer har 100 prosent stilling. Driften er organisert med to stedfortredere for styrer hver i 50 prosent. Fra 1. januar 2019 har barnehagen 12,09 årsverk fordelt på 16 ansatte.

Yrkesgruppene som inngår i bemanningen er styrer, pedagogiske ledere, barnehagelærere, fagarbeidere barn og ungdom, barnepleiere, morsmåslærere og assistenter.

Pr januar 2019 har barnehagen en lærling i barne- og ungdomsarbeiderfaget. Barnehagen tar også imot barnehagelærerstudenter fra Høgskolen i Østfold ved behov.

Barnehagen tilbyr stor fleksibilitet med 60 prosent, 80 prosent og 100 prosent plasser. Vi har pr november 2018 lagt inn forslag til vedtektsendring om å fjerne 40 prosent plass. Foreldrene som har redusert barnehageplass til sine barn kan i stor grad velge hvilke ukedager de ønsker å ha barna i barnehagen.

Hovedopptak av barn foretas én gang pr år med søknadsfrist 1. mars. Så sant barnehagen har mulighet tar vi inn barn fortløpende gjennom hele året. Barn uten barnehageplass som fyller ett år senest i november det enkelte år har lovfestet rett til plass i hovedopptaket.

Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:

Barnehageloven fikk nye forskrifter som trådte i kraft 1. august 2018. Den viktigste er pedagognormen. Den sier at det minst skal være en pedagogisk leder per syv barn når barna er under tre år, og en pedagogisk leder per 14 barn når barna er over tre år. Ett barn over pedagognormen utløser en ekstra pedagogisk leder.

Departementet lovfestet også at alle barnehager skal ha en grunnbemanning som tilsvarer minimum én ansatt per tre barn under tre år og én ansatt per seks barn over tre år. Barna regnes som over tre år fra og med august det året de fyller tre år. Lovendringen trådte i kraft 1. august 2018.

I Aremark barnehage har vi 20 barn under tre år og 33 barn over tre år. Det legger beslag på til sammen 73 plasser da barn under tre år opptar to plasser. Ikke alle barna har hele plasser i barnehagen og disse tatt i betraktning har Aremark barnehage 64,4 plasser i bruk. Det innebærer dermed noe ledig kapasitet i barnehagen pr januar 2019 etter bemanningsnormen.

Etter pedagognormen telles antallet barn og plasser noe annerledes og Aremark barnehage kommer høyst sannsynlig i en situasjon hvor det vil være behov for å søke dispensasjon fra pedagognormen. Dispensasjonssøknad er å foretrekke da det gir handlingsrom for senere å kunne ansette pedagoger i ledige stillinger.

I tillegg til de ovennevnte endringene er det vedtatt en lovendring som omhandler samarbeid ved overgang fra barnehage til skole. Det er nå lovfestet plikt for barnehageeiere og skoleeiere til å samarbeide om barnas overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning (SFO). Departementet skriver at plikten skal være gjensidig. Samarbeidsplikten er derfor innarbeidet både i barnehageloven, opplæringsloven og friskoleloven. Det fremgår av opplæringsloven og barnehageloven at formålet med samarbeidet skal være å bidra til at barna får en trygg og god overgang fra barnehage til skole og SFO.

Dette gjøres i stor grad allerede i Aremark. Vi har felles samarbeidsutvalg (SU), overgangsmøte mellom barnehagens leder, pedagogiske ledere, skolens ledelse, SFO og førsteklasseleer. Virksomhetslederne på skole og barnehage har faste samarbeidsmøter minimum en gang i måneden. I tillegg til dette samarbeider skolen og barnehagen om læringsmiljøprosjektet og vi gjennomfører enkelte felles foreldremøter og planleggingsdager.

Fra august 2017 er det vedtatt en ny rammeplan som stiller høyere krav til innholdet i barnehagen – dette bidrar til å kvalitetssikre arbeidet vi gjør. Kravet til det pedagogiske arbeidet har i den nye rammeplanen blitt tydeligere. Den setter et spesielt høyt krav til pedagogene, noe som krever kompetanseheving og bedre rammevilkår.

Tabell med fødselstall de siste årene

2013	2014	2015	2016	2017	2018
11	13	11	14	8	9(hittil)

Tjenestemål i planperioden:

I Aremark kommunes budsjett for 2018 ble det vedtatt at det skal gjøres en ombygging og utbygging av barnehagen. I løpet av 2018 ble planene lagt på is i påvente av finansiering.

Renovering av barnehagen har vært et tema i Aremark gjennom mange år og planlegges gjennomført i inneværende økonomiplanperiode. Gjennom en ombygging av barnehagen med et fellesrom vil barnehagen kunne se på alternative måter å drifte på og det åpner seg muligheter for nytenkning og utvikling av tjenesteområdet. Én mulig ny løsning er et samarbeid med Aremark helsestasjon om drift av en Åpen barnehage. Gjennom tilbud om Åpen barnehage, hvor foreldre og barn sammen kan benytte seg av barnehagens lokaler, kan kommunen kunne gjøre barnehagen mer kjent, trygg og tilgjengelig for barn og foreldre. Forhåpentlig vil også et slikt tilbud bidra til at flere foreldre velger å ha barna sine i Aremark kommunale barnehage i stedet for å velge barnehager i andre kommuner. Når lokalene er på plass påregnes ikke økte utgifter til barnehagedriften ved tilbud om Åpen barnehage. I stedet vil føre det med seg en økt satsing på tidlig innsats.

Barnehagen må i samarbeid med foreldrene utvikle en tydelig profil. Foreldrene har et ønske om at barnehagen skal bruke det Aremark har å tilby. Vår tanke er derfor å profilere oss som en barnehage som ivaretar Aremark sine verdier, at vi har stort fokus på dyrehold, landbruk og skog.

Prioriterte områder og tiltak:

Barnehagen og skolen er med i Læringsmiljøprosjektet fra og med høsten 2018.

Læringsmiljøprosjektet er et tilbud til kommuner med barnehager og skoler som ønsker å jobbe med læringsmiljø og mobbing. Prosjektet går over to år og vi har tett samarbeid med veiledere fra læringsmiljøsentret ved Universitetet i Stavanger. Det er i barnehagen satt ned en arbeidsgruppe hvor styrer, en pedagogisk leder, en fagarbeider og representant fra PPT deltar. Vi skal gjennom prosjektet arbeide med tema som læringsmiljø, forebygging, avdekking og håndtering av mobbing, samt regelverk, ledelse og organisasjonsutvikling.

Barnehagen har fokus på arbeid med programmet Språkløyper. Det har som mål å styrke alle barns og elevers språklige kompetanse. Målet skal nås ved hjelp av kompetanseutvikling hos de ansatte i barnehage og skole gjennom arbeid med nettbaserte kompetanseutviklingsressurser. Barnehagen har samarbeidet med Aremark skole om prosjektet gjennom to år. Dette er et gratis opplegg som også er anbefalt av Utdanningsdirektoratet som en del av implementeringen av den nye rammeplanen. Vi har også en pedagog i barnehagen som høsten 2018 startet på videreutdanning i språkutvikling og språklæring. Gjennom dette arbeidet har de ansatte i barnehagen fått hevet sin kompetanse innenfor området. Programmet er nå avsluttet og arbeidet innenfor området er implementert i vårt daglige arbeid.

Høsten 2017 kom det en ny Rammeplan for barnehager. Fra høsten 2018 har barnehagen arbeidet med implementeringen av denne. I første omgang har vi et spesielt fokus på Livsmestring og helse. Læringsmiljøprosjektet er en del av dette.

Aremark barnehage har vært med i prosjektet «Atten tusen timer» og ble våren 2016 godkjent som en helsefremmende barnehage.

Tidlig innsats er grunnleggende i alt folkehelsearbeid. «Sjumilsteget» er også en del av vårt arbeid med tanke på tettere samarbeid på tvers av virksomhetene i et folkehelseperspektiv. Kommunen har opprettet et tverrfaglig team, hvor ulike tjenester i kommunen samarbeider.

Høsten 2019 er det planlagt å sette i gang et foreldreveilederkurs som er sterkt anbefalt fra Kunnskapsdepartementet. Kurset heter Circle Of Security (COS) og utdanner veiledere som kan holde veiledningskurs for foreldre etter en metode som går på trygghet. Her har vi inngått et samarbeid med kommunene i indre Østfold. Det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal søke økonomisk tilskudd til arbeidet. Fra Aremark kommunes side er det tenkt at dette skal være et samarbeid på tvers av de forskjellige virksomhetene som er med i tverrfaglig team slik at vi kan utdanne flere COS-veiledere og at foreldre møter den samme metoden å arbeide etter fra helsestasjon, barnehage, skole til barnevern. Dette er en del av satsningsområdet tidlig innsats.

Vi har fra høsten 2018 inngått et samarbeid med Høgskolen i Østfold som paratbarnehage. Det innebærer at vi ved behov vil motta studenter i praksis fra barnehagelærerutdanningen ved høgskolen. Barnehagen får tilbud fra HiØ om å være med på samlinger, forelesninger og kurs. To av pedagogene på barnehagen har i tillegg tatt videreutdanning i veiledning høsten 2018.

Økonomi:

I budsjett 2019 er det lagt opp til at det koster 2 990 (+ 50 fra 01.08.19) kroner for en full plass i Aremark barnehage, dette i tråd med de foreslåtte maksimumssatsene i statsbudsjettet for 2019. I tillegg betales matpenger à 230 kroner. I henhold til bestemmelsene i opplæringsloven kan barn ha rett til spesialpedagogisk hjelp. I de tilfeller hvor bestemmelsene trer i kraft skal det gis fratrukket foreldrebetalingen. Det kan søkes om redusert foreldrebetalning for husholdninger som har en samlet person- og kapitalinntekt på under kr. 533.500,- pr år. Samt for gratis kjernetid i barnehagen for 2-, 3-, 4- og 5 åringer for husholdninger som har en samlet person- og kapitalinntekt på under kr. 533.500,- pr år.

Barnehagens største utfordring er i dag den bygningsmessige tilstanden. Aremark har en barnehage som fremstår som nedslitt i tillegg til at den har et stort investeringsbehov også når det gjelder inventar, utstyr og leker. Påbygg og renovering av barnehagen vil gjøre det mulig å organisere personalet i barnehagen mer hensiktsmessig og en besparelse på variable personalutgifter kan påregnes.

Foresatte har rett til å velge barnehage i annen kommune for sine barn, dersom de ønsker dette. Barn i andre kommuner kan koste Aremark barnehage over 220 000 kr i året per barn. Barnehagens fysiske fremtoning kan ha påvirkning på hvorvidt foresatte velger å ha sine barn i Aremark barnehage eller om de velger andre alternativer.

Siden Aremark kommune satser på økt tilflytning til kommunen vil den største usikkerheten vedrørende barnehagekapasiteten i økonomiplanperioden være størrelsen på netto tilflytting i de aktuelle alderskullene.

I rådmannens forslag til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 er det lagt opp til feriestengt barnehage i juli måned. Av sikkerhetsmessige grunner må barnehagen ha minimum fire ansatte på jobb hver dag. Erfaringen fra sommeren 2018 viser at svært få aremarkinger benytter barnehage tilbudet i sommerukene og barnehagen kan risikere å ha så få som ett barn i barnehagen pr uke. Dette vil, i tillegg til å gi positiv økonomisk effekt, også styrke det pedagogiske tilbudet vi gir ved at vi også konsentrerer tidsrommet hvor barnehagens personale avviker ferie.

I 2018 er det gjort en organisasjonsendring hvor Frivilligsentral, Bruktstue, kultur, Strømsfoss mølle og Aremark ungdomsklubb er lagt under ledelse av virksomhetsleder barnehage.

2220 Frivilligsentralen og 2221 Bruktstua

Aremark har en godt etablert Frivilligsentral som lever av lokalt engasjement og kontakt mennesker mellom. Kommunen stiller ulike bygg til disposisjon for aktivitetene, og daglig leder er ansatt i en 60 prosent stilling. 10 prosent av stillingen foreslås overført til 2222 kultur i rådmannens forslag til budsjett 2019.

Til sammen er det 40 frivillige som har faste ukentlige aktiviteter for voksne som Bowls, Trivselsklubb, Trimgruppe, Gågruppe, Bingo og Strikkekafe. Frivilligsentralen er med i et nettverk med 19 daglige ledere i fylket.

Bruktstua drives av 12 frivillige og har vist seg å være en positiv møteplass på ulike plan.

De frivillige skaper aktiviteter som gir bedre folkehelse, men det er en utfordring i et lite lokalsamfunn å rekruttere nye frivillige og brukere. Det er viktig å bygge opp et nettverk også med lag og foreninger. Større kulturarrangement er helt avhengig av at alle bidrar.

2222 Kultur omfatter tildeling av kulturmidler til idrett, lag og foreninger, kultur-/idrettspris, tilskudd til Strømsfossdag og vårmønstring, museumstøtte og bygdekino. **Bygdekinoen** kommer med filmfremvisning ca. 5 – 6 ganger pr år. Fremvisningen er digitalisert og kjører 3D visninger. Rådmannen har i sitt forslag til budsjett for 2019 styrket kulturområdet med en 20 prosent stilling.

2223 Strømsfoss Mølle inneholder møllemuseum, galleri og møte-/selskapslokaler.

2225 Aremark Ungdomsklubb

Aremark kommune har, i tråd med vedtatt målsetting, valgt å satse på tilbud til ungdom i bygda. Ungdomsklubben hadde tidligere et eget lokale, det er nå stengt og ungdomsklubben har gjennom 2018 holdt til i allbrukshuset Furulund og på elevtorget ved Aremark skole. Klubben har holdt åpent hver tirsdag og fredag, men har høsten 2018 redusert åpningstiden til kun fredager. Reduksjonen er midlertidig i påvente av endelig organisering og drift. Klubben er et møtested for ungdom i et rusfritt miljø og arbeider etter prinsippene i MOT.

Ungdomsklubbledere og ungdommene selv har sammen tatt ett bevisst valg om å ikke ha for mange planlagte aktiviteter. Dette fordi ungdomsklubben skal være et lavterskeltilbud der ungdommene skal kunne gjøre litt som de selv ønsker.

Som eksempler på aktiviteter som bedrives i regi av ungdomsklubben har det gjennom 2018 vært arrangert LAN, badetur til Østfoldbadet, alpintur i samarbeid med Lions Aremark, diskotek med foredrag om rus og kriminalitet i samarbeid med ungdomsklubben til Kirkens bymisjon, matkurs med Fru Timian to påfølgende fredager samt Rockabillyfest i samarbeid med Bygdeungdomslaget. Dette er aktiviteter ungdommen selv har ønsket og som har vært svært vellykket.

Ved siden av de nevnte arrangementene og turene bruker ungdomsklubben idrettshallen og bassenget på Furulund aktivt.

Tjenestenavn	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
21 - Oppvekst og kultur	30 688 278	0	0	0	0	0
22 - Barnehage og kultur	0	8 022 837	8 215 220	8 315 220	8 315 220	8 315 220

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr):

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2019	2020	2021	2022
Barnehage	Fastlønn reduksjon 0,8 årsverk		- 425	- 425	- 425	- 425
Kultur	Fastlønn økning 0,1 årsverk		+ 65	+ 65	+ 65	+ 65
Barnehage	Barnehager andre kommuner		-550	- 550	-550	-550
Barnehage	Økte brukerbetalinger		- 185	- 185	- 185	- 185
Kultur	Kulturmidler		- 20	- 20	- 20	- 20
Ungdomsklubb	Redusert aktivitet i 2019 i påvente av avklaring vedrørende videre drift		- 100			

Oversikt over faste årsverk:

Stillingsbetegnelse	2018	2019	2020	2021	2022
Virksomhetsleder	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Barnehagepersonell	11,89	11,09	11,09	11,09	11,09
Kultur	1,36	1,46	1,46	1,46	1,46
Sum	14,25	13,55	13,55	13,55	13,55

RAMMEOMRÅDE 23 AREMARK SKOLE OG SFO

Tjenester og oppgaver

Rammeområdet omfatter grunnskole med skolefritidsordning, kulturskole, voksenopplæring og kombinert skole- og folkebibliotek. Voksenopplæring gis til voksne som har rettigheter etter aktuell lovgivning og kjøpes nå fra annen kommune.

Den obligatoriske grunnskolen gir opplæring etter Opplæringsloven med tilhørende forskrifter og annet aktuelt lovverk og retningslinjer. Aremark kommune tilbyr skolefritidsordning ved Aremark skole.

Kulturskolen skal tilby opplæring til de som ønsker det, utover det grunnskolen kan tilby, i estetiske fag.

Aremark folkebibliotek gir et tilbud etter bibliotekloven og er kombinert med skolebiblioteket ved Aremark skole. Det er et nært samarbeid mellom skole og bibliotek.

Organisering

Organiseringen av rammeområdet går fram av figuren ovenfor.

Etter vedtak i Aremark kommunestyre har Agenda Kaupang foretatt en gjennomgang av undervisningssektoren i Aremark kommune. Agenda Kaupang har kommet med 10 anbefalinger som Levekårsutvalget har vedtatt oppfølging av på kort sikt og lang sikt. De to anbefalingene som dreier seg om organisering gjengis her:

Anbefaling	Kort sikt	Ansvarlig	Lang sikt	Ansvarlig
Politikerne som skoleeiere i Aremark må forsterke innsatsen med det systematiske og langsiktige arbeidet for å utvikle opplæringskvaliteten i skolen.	Det utarbeides et årshjul for tilstandsrapportering f o m 2018	Ordfører og leder i levekårsutvalget	Arbeidet med tilstandsrapportering evalueres og forbedres	Ordfører og leder i levekårsutvalget
Det bør utarbeides et tydelig mandat for skoleledelsen. Ansvar og krav til de ulike rollene må spesifiseres med særlig vekt på oppfølgingsansvar for skolens læringsarbeid	Ressursbruk til ledelse gjennomgås og mandat utarbeides	Rådmannen	Ressursbruk og mandat vurderes årlig ifm behandling av budsjett	Rådmann Levekårsutvalget Kommunestyret

Rådmannen har i 2018 arbeidet med ressursbruk til ledelse. Det er gjennomført drøftinger med fagforbundene med tanke på å gjøre nødvendige endringer som er mulig innenfor gjeldende budsjettrammer for 2018. Det er frigjort 60 prosent stillingsressurs til ledelse/administrasjon som høsten 2018 er benyttet internt i herværende ansvarsområde. Til fratrekk fra dette kommer 20 prosent som relateres til sekretærstilling ved skolen som er redusert fra 80 prosent til 60 prosent for høsthalvåret med bakgrunn i at stillingshaver sluttet og vikar så langt er satt inn i 60 prosent stilling fram til endelig ledelses/administrasjonsstruktur vedtas.

Det er et prioritert område å tydeliggjøre skoleeierleddet. I følge opplæringslovens § 13-1 skal kommunen ha skolefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen over skolenivå. Et tydelig administrativt skoleeierledd er viktig som et grunnlag for at politikerne som skoleeiere også kan settes i stand til å fylle sin rolle. Politikere som aktive skoleeiere vil være en drivkraft i det systematiske forbedringsarbeidet med opplæringskvaliteten, både faglig og sosialt.

Det er viktig å arbeide for at en samlet og godt nok strukturert organisasjon kan bidra til en tilfredsstillende grad av utvikling innenfor alle enheter i rammeområdet.

Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser

Elevtallet ved Aremark skole er synkende. Ved skoleårets start høsten 2018 var det 154 elever som møtte til skolestart. Fremdeles opprettholdes en organisasjon med én klasse på hvert årstrinn.

Lærerutdanningen blir femårig. I det nasjonale bildet er det mange lærere som er i ferd med å nå pensjonsalder. Både på barne- og ungdomstrinn er det bestemmelser for hvor mange studiepoeng lærere må ha for å undervise i norsk, matematikk og engelsk. Det må legges stor vekt på rekrutteringsprosessen når det oppstår ledige stillinger de kommende årene, slik at Aremark kommune både kan trekke til seg og holde på god kompetanse. Vektleggingen av personalets atferdsfaglige kompetanse må videreføres.

Opplæringslovens kapittel 9 A er endret. Alle elever i skolen har rett til et trygt og godt skolemiljø. Miljøet skal være så godt at den enkelte elevs helse, trivsel og læring utvikler seg positivt. Denne rettigheten er lovfestet i Opplæringsloven. Gjennom endring i loven er det innført en ny aktivitetsplikt som skal sikre at skolene handler raskt og riktig når en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Aktivitetsplikten utløses dersom en elev ikke har det trygt og godt på skolen, uavhengig av årsak. Aktivitetsplikten omfatter 5 delplikter: Plikt til å følge med – Plikt til å gripe inn – Plikt til å varsle – Plikt til å undersøke – Plikt til å iverksette tiltak og evaluere. Dette krever en stedlig ledelse som kan fokusere på og ha ressurser til å lede dette arbeidet.

Viktige styringssignaler framgår av dokumentene NOU 2015:2 «Å høre til» - virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø og Stortingsmelding 21(2016-2017): Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen. Det gjøres endringer i både overordnet del og fagplanene i læreplanen Kunnskapsløftet.

Tjenestemål i planperioden

Det er viktig at anbefalingene etter Agenda Kaupangs gjennomgang av skolesektoren følges opp i planperioden. Nedenfor følger Levekårsutvalgets vedtak om oppfølging av de anbefalingene som ikke er gjengitt ovenfor:

Anbefaling	Kort sikt	Ansvarlig	Lang sikt	Ansvarlig
Kvalitetsutviklingen i skolen bør settes i system: - Arbeidet med tidlig innsats gjøres til et langvarig utviklingsarbeid for skolen - Satsningsområdene bør settes ytterligere i system og ansvaret må forankres tydelig hos skoleledelsen - Det bør utarbeides en plan for kompetanseutvikling av lærerne i leseopplæring - Satsningsområdene bør utvides til også å omfatte regning og skriving og tilhørende kompetanseheving bør gjennomføres, jf. Meld. St. 21 2016/2017, se s. 8 og s. 52 kap. 5.3.1 Plikt til intensiv opplæring - Arbeidet med sosial kompetanse bør systematiseres og ansvaret for oppfølging	Følge opp anbefalingen fra Agenda Kaupang i rapportering, budsjettarbeid og planarbeid	Rådmann Virksomhetsleder (VL)	Systematisk oppfølging og evaluering av utviklingsarbeidet	Levekårsutv og kommunestyre

bør plasseres tydeligere hos skoleledelsen.				
Det bør utarbeides retningslinjer for hvordan inspeksjon skal foregå for å oppdage og forebygge mobbing.	Retningslinjer utarbeides og innarbeides i pedagogisk plattform som vedtas i Skolemiljøutvalg (SMU) 17.10.17	VL/Rektor Skolemiljøutvalg (SMU)	Personalgruppa drøfter jevnlig ulike problemstillinger. Møter gjennomføres annenhver måned. Praksis og retningslinjer evalueres årlig.	VL/Rektor SMU
Det bør utvikles en opplæringskultur som kjennetegnes av en enhetlig og god klasseledelse.	Mal for «Den Gode Timen» innarbeides i pedagogisk plattform som vedtas i SMU 17.10.17	VL/Rektor SMU	Praksis evalueres	VL/rektor SMU
Det bør være en overordnet målsetting for Aremark kommune at flere elever skal få et tilfredsstillende læringsutbytte av den ordinære undervisningen. - Som ledd i dette bør det i samarbeid med PPT gjøres en kartlegging av hvilke elever som vil komme til å ha rett til spesialundervisning gjennom hele grunnskoleløpet og hvilke elever som har forutsetninger for å kunne få tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen	Anbefalingen drøftes i samarbeids-møte med PPT	VL/Rektor	Praksis skal rettes mot sammenholdte klasser i størst mulig utstrekning. Alternative læringsarenaer skal utvikles for å ivareta flest mulig elever innenfor ordinær, tilpasset opplæring.	VL/Rektor PPT Levekårsutvalg Samarbeidsutvalg (SU) SMU
Det bør vurderes om skolen skal utvides til 5-dagers skoleuke og debatten bør tas på bakgrunn av vurderinger av læringseffekter og ikke praktiske og sosiale faktorer. - Eventuell ledig tid ved 5-dagers skoleuke benyttes til samarbeid mellom skolens personale	Utredning om 5-dagers skoleuke for alle klassetrinn Budsjettvedtak Desember 2017	VL/rektor Kommunestyret	Hvis 5 dagers skoleuke innføres dette fra skoleåret 2018/2019 Hvis ikke 5 dagers skoleuke	Rådmann VL/rektor Kommunestyret

- Dersom 5 dagers skoleuke ikke kan gjennomføres bør det vurderes om barn som ikke har SFO på onsdager og står i fare for å falle utenfor, bør få tilbud om gratis SFO			vurderes gratis SFO onsdager	
Det må sørges for at alle barn reelt kan delta på leksehjelp.	Ikke praktisk mulig å iverksette på kort sikt, men bør bli en del av utredningen av 5 dagers skoleuke	VL/Rektor	Organisering av leksehjelp i tråd med målsettingen i lovverket	Rådmannen VL/Rektor Kommunestyret
Kulturskolens arbeid og kvalitetsutvikling bør innlemmes i den årlige rapporten om tilstanden kommunen er forpliktet til å lage for grunnskolen.	Kulturskolen innlemmes i tilstandsrapporten høsten 2017	Rådmann VL/Rektor	Utvikling av kulturskolen innarbeides i Årsplan 2018	Rådmann VL/Rektor
Det bør vurderes om voksenopplæringen er i stand til å utføre tjenester i småskala til et begrenset elevtall eller om det er bedre å kjøpe tjenestene.	Utredes høsten 2017	Rådmann VL/Rektor Kommunestyre Levekårsutvalg	Konsekvenser av utredning legges inn i budsjett 2018 mv	Rådmann VL/Rektor Kommunestyre Levekårsutvalg

Prioriterte områder og tiltak

Aremark skole har i årsplanen for 2018 tre satsingsområder:

Inkluderende læringsmiljø

Programmene «Helsefremmende skole», «MOT» og «Mitt valg» beskrives i skolens pedagogiske plattform som særskilte innsatser som skal være med på å bygge plattformen i forbedringsarbeidet for et inkluderende læringsmiljø.

Etter initiativ fra Fylkesmannen i Østfold er Aremark skole og Aremark barnehage av Utdanningsdirektoratet tatt inn i pulje 4 av Læringsmiljøprosjektet. Prosjektet blir hovedsatsingen i arbeidet med «Inkluderende læringsmiljø» ved Aremark skole og i Aremark kommune skoleårene 2018/2019 og 2019/2020.

Hovedmålet for prosjektet er å sikre gode og trygge barnehage- og skolemiljø uten mobbing og andre krenkelser. For å kunne realisere hovedmålet er følgende delmål satt for prosjektet på skolesiden:

- Skoleeier skal videreutvikle sin kompetanse i å følge opp skolen og utvikle skoleledelsen. Skoleeier skal sørge for at prosjektet blir godt kjent i kommunen.

- Skolen skal utvikle et godt læringsmiljø. Den skal ha gode rutiner for å avdekke og løse mobbesaker. Ledelsen og de ansatte skal vite hvilke grep som er nødvendige for å utvikle en lærende organisasjon.
- PPT skal støtte og hjelpe skolene i arbeidet med å utvikle læringsmiljøet.
- Elevene skal være aktive deltakere i prosjektet.
- Foreldre skal involveres i prosjektet.

Det er viktig at annet utviklingsarbeid ses i sammenheng med Læringsmiljøprosjektet, at prosjektet forankres hos alle involverte og at implementeringen med å omsette teori til ønsket praksis er planmessig og målrettet.

Skolemiljøutvalget (SMU) skal ha en koordinerende rolle i arbeidet med det helhetlige læringsmiljøet.

Grunnleggende ferdigheter i lesing med vekt på tidlig innsats

Skolen samarbeider med barnehagen med bakgrunn i metodikken innenfor «språkløyper», herunder overgang barnehage/skole.

Det er i Årsplan 2017 tatt inn en tiltaksplan for hvert årstrinn i lesing. Denne følges opp av skolens leseveileder årlig.

Leseveileder legger fram faglige innspill i personalets samlinger og tar initiativ til nødvendige endringer i tiltaksplanen.

Det digitale klasserommet

Det er inngått en samarbeidsavtale mellom Aremark kommune, Halden kommune og Høgskolen i Østfold om etterutdanning for lærere i grunnskolen som skal utvikle sin kompetanse innen digitale ferdigheter.

Avtalen er et resultat av samarbeid mellom kommunene og Høgskolen i Østfold i henhold til Meld St 21(2016/2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen, med fokus på desentralisert ordning for etterutdanning.

Samtlige lærere i Aremark og Halden skal bli trygge i å benytte digitale hjelpemidler i undervisningen. Kompetanseutviklingen skal ta utgangspunkt i den enkelte skoles satsingsområde(r), slik at skolen utvikles som lærende organisasjoner.

Avtalen har et omfang på 1 389 000 kroner, og kommunene er forpliktet til å bistå med 30 prosent egenandel inn i samarbeidet i form av frikjøp av deltakere, leie av lokaler til fellessamlinger og eventuelle andre samlinger, servering mv.

Et innledende ledd i prosjektet «Det digitale klasserommet ved Aremark skole» har vært å foreta en kartlegging av utstyr; - herunder IKT -, lisenser, programvare, lærebøker og annet materiell. Alle ansatte har vært involvert i denne prosessen som skal føre til målrettet innkjøp av lærebøker, utstyr mv.

Økonomi

Elevtallet ved Aremark skole er synkende. Dette fører til at hver elev i gjennomsnitt blir dyrere, gitt at alle andre rammefaktorer holdes stabile.

Ansvarsrådets rammer er under press og i budsjettet er det en betydelig reduksjon i ressurser til fast lønn lærere både i grunnskole og kulturskole. Dette betyr at det må jobbes smartere og mer effektivt, og det er avgjørende nødvendig at muligheter for samarbeid mellom årstrinn utnyttes.

Skal rammeområdet oppnå ønsket utvikling og gode resultater er det viktig med en bevissthet om at dette krever både ressurser til og tydelige mandater for ledelse og ledelsesnivåer.

Skolen har over år hatt et betydelig innslag av gjesteelever fra andre kommuner. Dette er økonomisk krevende, dersom gjesteelever flytter ut av kommunen på kort varsel og inntektene uteblir.

Det legges opp til uendrede økonomiske rammer for biblioteket. Investeringen i meråpent bibliotek vil imidlertid ventelig føre til et enda mer fleksibelt og brukervennlig tilbud til publikum.

Tjenestenaavn	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
21 - Oppvekst og kultur	30 688 278	0	0	0	0	0
23 - Aremark skole og SFO	0	23 316 589	23 514 229	22 764 229	22 764 229	22 764 229

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr):

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2019	2020	2021	2022
Aremark skole	Fastlønn redusert		-750	-1500	-1500	-1500
Aremark skole	Variabel lønn redusert		-105	-105	-105	-105
Aremark skole	IKT-utstyr		+60	+60	+60	+60
Aremark skole	Reduserte inntekter		+560	+560	+560	+560
Aremark skole	Skoleskyss		-70	-70	-70	-70
Aremark skole	Kjøp av tjenester fra kommuner		-180	-180	-180	-180
Kulturskole	Fastlønn redusert		-72	-72	-72	-72
Voksenopplæring	Reduksjon i tilskudd		+125	+125	+125	+125

Oversikt over faste årsverk (i skoleåret) *:

Stillingsbetegnelse	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Ledelse	1,90	2,50	2,50	2,50	2,50
Øvrig personell skole	26,78	27,22/27,02**	24,92	24,92	24,92
<i>Delsum skole</i>	28,68	29,72/29,52	27,42	27,42	27,42
<i>Delsum SFO</i>	2,47	2,50	2,50	2,50	2,50
<i>Delsum kulturskole</i>	1,21	1,23	0,96	0,96	0,96
<i>Delsum voksenopplæring</i>	1,18	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Delsum Aremark bibliotek</i>	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Samlet antall årsverk	34,54	34,45/34,25**	31,88	31,88	31,88

* vil kunne endres i forhold til elever som er finansiert av andre kommuner

** Reduksjon av sekretær med 0,2 stilling gis helårsvirkning fra 01.01.2019

RAMMEOMRÅDE 31 BARNEVERN OG HELSE

Tjenester og oppgaver:

3111 Helsestasjonstjenesten omfatter drift av helsestasjonen.

Tjenesten drives etter lov om kommunehelsetjenester og omfatter miljørettet helsevern, helsestasjonsvirksomhet, helsetjenester i skoler og opplysningsvirksomhet i henhold til lover og forskrifter. Det er i tillegg opprettet et eget tilbud rettet mot ungdom, Ungdommens helsestasjon, lokalisert i Halden.

Helsesøstertjenesten har et særlig ansvar overfor barn/unge, deres familier og nærmiljø. Ved helsestasjonen er det 1 årsverk og som det fremgår nedenfor, utøver den ene fastlegen arbeid som lege i 20 prosent stilling ved helsestasjonstjenesten.

3112 Legetjenesten omfatter kommunelege samt to hjemler for fastlege, slik at legedekningen er tilfredsstillende for befolkningen. Det er pr i dag 60 prosent stilling som kommunelege som dekker samfunnsmedisin, sykehjemslege og helsestasjon. Den ene fastlegen har 10 prosent stilling som smittevernlege, i tillegg er det knyttet to legesekretærer til tjenesten i til sammen 1,2 årsverk.

3113 Miljørettet helsevern gjelder kjøp av tjenester. Aremark kommune kjøper tjenester fra Sarpsborg kommune på dette området, og som tidligere nevnt utøver den ene fastlegen arbeidet som smittevernlege i 10 prosent stilling.

3114 Fysioterapitjenesten omfatter tiltak innen forebyggende helsearbeid, helsestasjonsvirksomhet, skolehelsetjeneste, barnehage, opplysningsvirksomhet, behandling av sykdom, skade eller lyte, habilitering/rehabilitering, tilrettelegging av det fysiske miljøet for den enkelte, tekniske hjelpemidler, samt omsorg i og utenfor institusjon. Tjenesten kan grovt deles inn i forebyggende tiltak, undersøkelse og behandling, habilitering/rehabilitering og veiledning/undervisning. Kommunalt driftstilskudd gis i dag til 0,5 årsverk for fysioterapeut, samt at kommunen har 0,5 årsverk for fastlønnet kommunefysioterapeut.

3115 Psykiatritjenesten Fra 1. oktober 2018 er psykiatritjenesten overført hjemmetjenesten under rammeområde 33 Pleie og omsorg.

3116 Folkehelse. Folkehelsearbeidet i kommunen skal drives etter Lov om folkehelsearbeid, formålet er å fremme folkehelse, herunder utjevne sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse.

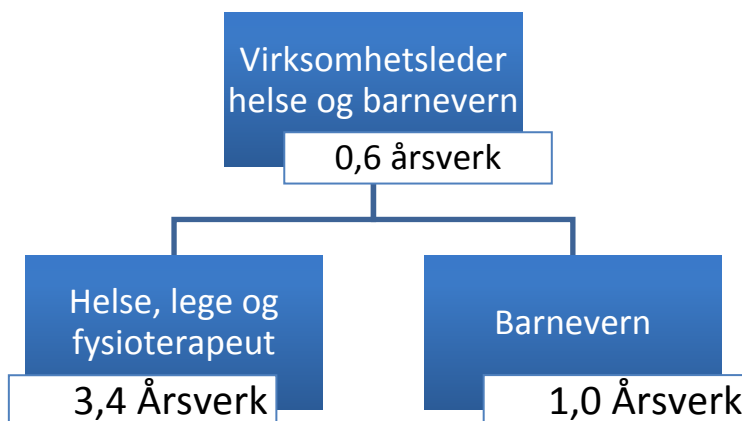
Folkehelsekoordinatoroppgaven utøves innenfor virksomhetsleders ansvarsområde.

Kommunal folkehelsekomite består av rådmannens ledergruppe, leder av Frivilligsentralen, kommunelege og folkehelsekoordinator.

3130 Barneverntjenesten omfatter tjenester gitt i medhold av lov om barneverntjenester og barneloven. Oppgavene omfatter undersøkelser og utredninger på bakgrunn av bekymringsmeldinger for barn og ungdom, saksforberedelser for fylkesnemnda for sosiale saker, iverksettelse av tiltak som støttekontakter, besøkshjem, fosterhjem, plasseringer i institusjon, oppfølging av vedtak, rådgivning, tilsyn og forebyggende tiltak for barn og ungdom. Det er en stor økning i barnefordelingssaker i kjølvannet av samlivsbrudd og vold i nære relasjoner. Dette er ressurskrevende og er et satsningsområde barneverntjenesten og sentrale myndigheter er opptatt av.

Organisering

Organiseringen av virksomheten har som formål å skape stor fleksibilitet og utnyttelse av ressursene slik at den enkelte medarbeiders kompetanse kan benyttes mellom fagområdene. Fagfeltet skal benytte både faglige og økonomiske ressurser på en slik måte at innbyggerne opplever å møte en helhetlig tjeneste. I tillegg skal den enkelte bruker få kvalitativt gode tjenester relatert til behov.

Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser.

- Den Norske Legeforening og KS har fremforhandlet en særavtale, SFS 2305, som gjelder for 2019. Særavtalen regulerer blant annet bestemmelse om legevakt på dagtid. Aremark kommune må, på lik linje med andre kommuner, organisere et legevakttilbud til befolkningen på dagtid. Tilbud om legevakt kjøpes i dag fra Halden kommune, men det er kun i perioden 16.00-08.00. I perioden 8.00-16.00 må Aremark selv organisere et tilbud om daglegevakt.
- Stillingen som psykiatrikoordinator er fra 1. oktober 2018 flyttet fra virksomhet helse og barnevern til hjemmetjenesten i virksomhet Pleie og omsorg.
- Instanser som arbeider med barn og unge i kommunen har høy bevissthet om forhold som kan medføre tiltak fra barneverntjenestens side.
- Deltakelse i diverse interkommunale arbeidsgrupper innen psykiatri og barnevern (BUPP, PPT) er nødvendig for å opprettholde et godt faglig nivå.
- Lov om folkehelse stiller krav til kommunens folkehelsearbeid. Det kan søkes om midler fra år til år til spesifikke folkehelse prosjekter. Søknadsarbeidet i forhold til prosjektsøknader og regnskap er ressurskrevende.

Tjenestemål i planperioden:

Områdene barnevern og helse står foran flere utfordringer:

- Videreføre arbeidet med tverrfaglig tilnærming. Barnevern, psykiatri og rus har flere fellesnevner. Kommunens øvrige tjenester overfor barn og unge er viktige samarbeidsparter. Kvalitet i arbeidet gir bedre tjenesteyting og vil på sikt også være kostnadseffektivt.
- Kompetanseheving av de ulike fagretningene bør vektlegges, for på denne måten å kunne møte befolkningens behov med kvalitativ god metodikk og kunnskap på de ulike fagområdene.

Økonomi

- Legetjenesten vil i 2019 få en utgiftsøkning i form av daglegevakt. I kommuner med inntil 25 000 innbyggere tilstås selvstendig næringsdrivende lege beredskapsgodtgjøring på kr. 118,- per time. For Aremark kommune innebærer dette en ny utgiftspost og daglegevaktordningen vil ha vesentlig påvirkning på virksomhetens budsjett.
- Fysioterapitjenesten vil få noen utgifter på anskaffelse av nødvendig utstyr for å kunne utføre tjenesten på en hensiktsmessig måte.
- På barnevernsområdet ser vi en utvikling som krever mer innsats og flere kostbare tiltak, samtidig er vi avhengige av å kjøpe flere eksterne tjenester, spesielt veiledning til fosterhjem, foreldreveiledning og juridisk bistand. Dette påvirker den økonomiske situasjonen på området negativt. Barnevern er en uforutsigbar tjeneste, som påvirkes av omfattende og til tider kostbare tiltak.
- Psykiske problemer hos barn og unge øker og vil stille krav til økt innsats fra virksomheten, bruken av omfattende tiltak og veiledning er en betydelig faktor.

Folkehelse:

- Virksomheten har koordineringsansvar og har sekretariatsfunksjon for den administrative Folkehelsekomite. I tillegg har folkehelsekoordinator ansvaret for ivaretagelse av retningslinjer og lovverk knyttet til folkehelse.
- Utarbeide skriftlig oversikt over helseutfordringene i kommunen (kommuneplanens samfunnsdel og folkehelseprofil). Dette vil kreve ressurser utover forventet forbruk.

Tjenestenavn	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
31 - Barnevern og helse	7 364 448	7 445 100	7 150 656	7 150 656	7 150 656	7 150 656

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr):

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2019	2020	2021	2022
Legetjenesten	Daglegevakt		+ 300	+ 300	+ 300	+ 300
Psykiatritjeneste	Flyttet til hjemmetjeneste pleie og omsorg		- 700	- 700	- 700	- 700
Barnevern	Veiledning		+ 165	+ 165	+ 165	+ 165
Barnevern	Fosterhjem lønnsøkning		+ 60	+ 60	+ 60	+ 60
Barnevern	Utgiftsdekning fosterhjem		+ 100	+ 100	+ 100	+ 100
Barnevern	Refusjoner fra staten		- 50	- 50	- 50	- 50
Barnevern	Kjøp av tjenester fra statlige institusjoner		- 200	- 200	- 200	- 200

Oversikt over faste årsverk:

Stillingsbetegnelse	2018	2019	2020	2021	2022
Virksomhetsleder	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Helsestasjonstjenesten	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Legetjeneste	1,90	1,90	1,90	1,90	1,90
Psykiatritjeneste	1,00	-	-	-	-
Fysioterapeut	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
Barnevern	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Sum samlet årsverk	6,00	5,00	5,00	5,00	5,00

RAMMEOMRÅDE 32 NAV

Etter pålegg fra fylkesdirektør Sverre Jespersen ble NAV stat sommeren 2018 overført til NAV-kontoret i Halden. Aremark kommune har ikke hatt mulighet til å påvirke flyttingen. Som en direkte konsekvens av at det ikke lenger er statlige ansatte ved NAV-kontoret i Aremark vil også refusjon for NAV-leder i 20 prosent stilling bortfalle fra 31.12.2018. Årsaken til overføring av NAV stat er knyttet opp mot innføring av ny IKT-løsning i NAV. Det er påkrevd for alle NAV-kontor å innføre løsningen slik at tjenestene som leveres til innbyggere i Norge er kvalitetssikret og tilfredsstillende lovkrav. Systemet vil også medføre et sømløst behandlingsforløp for alle brukere av NAV.

Ved dialog med Halden kommune stiller de seg positive til å innlemme også den kommunale delen av NAV Aremark i sitt tjenesteapparat. Det er allerede i dag innført en hospiteringsordning hvor saksbehandler ved NAV Aremark deltar i arbeidsteam med NAV Halden. I denne forbindelse er det avdekket et behov for kompetanseheving og tiltak er i iverksatt.

Rådmannen jobber, på oppdrag fra kommunestyret, videre med utredning av en mulig overføring av de kommunale tjenestene i NAV til Halden.

Tjenester og oppgaver:

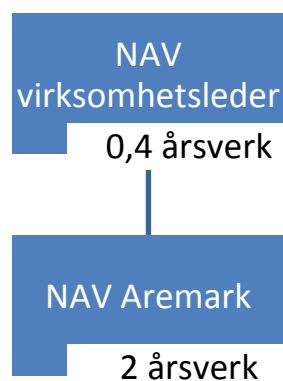
3220 Fellestjenester sosial

Her ligger det lønn til faste stillinger og administrative kostnader knyttet til drift av det kommunale området i NAV (sosiale tjenester og arbeid med flyktninger).

3221 Økonomisk sosialhjelp/3222 Andre sosiale formål

Ansvarerne hjemler i hovedsak ytelser og tjenester i henhold til Lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV-loven) og Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (Introduksjonsloven). Virksomheten skal fremme økonomisk og sosial trygghet, økonomisk rådgivning og hjelp, samt bedre levevilkårene for vanskeligstilte. NAV Aremark har ansvaret for arbeidet med det kommunale rusområdet og formidling av Husbankens låne- og støtteordninger.

Organisering

Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser.

NAV-kontorets bemanning har gjennom 2018 gått fra 3,4 til 2,4 årsverk. 2,4 årsverk er kommunalt ansatte. Som nevnt innledningsvis ble det statlige årsverket sommeren 2018 overført NAV Halden. For NAV-leder har det frem til 2019 blitt refundert utgifter tilsvarende 20 prosent stilling fra NAV Økonomitjenester. Dette opphører 1.januar 2019.

- Arbeid/aktivitet for trygd og økonomisk sosialstønad - det er innført aktivitetsplikt til mottakere av økonomisk stønad som er under 30 år.
- Det arbeides kontinuerlig med kompetanseheving av de bosatte flyktingene slik at de etterhvert blir selvhjulpne.

Tjenestemål i planperioden:

- Arbeide med å redusere omfanget av økonomisk sosialhjelp og på sikt få en nedgang. Kvalifiseringsstønad og AAP (Arbeidsavklaringspenger) har som intensjon å få brukere over fra passiv til aktiv ytelse/stønad. Dette blir spesielt viktig når man ser en økning i antall arbeidsledige. Dette setter krav til medarbeidere i NAV om å arbeide slik at brukere kommer på riktig stønad.
- I perioden må det arbeides for kompetanseheving av personell som driver arbeid rettet mot flyktingene. Det må jobbes målrettet for å flyktingene ut i arbeid, samt å heve deres språkmessig kompetanse.

Prioriterte områder og tiltak

NAV sin visjon «Vi gir mennesker muligheter» skal stå sentralt i utformingen av tjenestetilbudet til brukerne.

NAV-Aremark skal bygge sitt arbeid på NAV-reformen sine overordnede målsettinger:

- Få flere i arbeid og færre på stønad.
- Gjøre det enklere for brukerne, og tilpasse forvaltningen til brukernes behov.
- Få en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning.

NAV har følgende hovedfokus:

- Det arbeides målrettet med enkeltklienter for å få disse over på annen inntekt enn sosialstønad og fra passivitet til aktivitet.

Mål og styringsparametere for områdene er gitt i mål og disponeringsbrevet til fylkene.

Økonomi:

Tjenestenaavn	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
32 - NAV	4 103 229	3 343 703	3 613 130	3 613 130	3 613 130	3 613 130

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr):

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2018	2020	2021	2022
NAV	Refusjon fra staten		+ 160	+ 160	+ 160	+ 160
NAV	Økonomisk sosialhjelp		+ 210	+ 210	+ 210	+ 210
NAV	Introduksjonsstønad		- 185	- 185	- 185	- 185

Oversikt over faste årsverk:

Stillingsbetegnelse	2018	2019	2020	2021	2022
Nav-leder	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
Sosialkonsulent	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Sum	2,40	2,40	2,40	2,40	2,40

RAMMEOMRÅDE 33 PLEIE OG OMSORG

Tjenester og oppgaver:

Virksomhet pleie og omsorg omfatter:

- Saksbehandling og koordinerende enhet.
- Fosbykollen sykehjem.
- Hjemmetjenester, herunder hjemmesykepleie, hjemmehjelp, psykiaritjeneste, individuelle omsorgstiltak, ergoterapi, støttekontakter, omsorgslønn, avlastning og trygghetsalarmer.
- Kjøkken, herunder kjøkkentjenester, brannvern, matombringning og hygiene.

Områdets hovedoppgave er å gi tjenestemottakerne tilfredsstillende og mest mulig likeverdige tilbud i tråd med BEON (beste effektive omsorgsnivå) uavhengig av bosted, inntekt og sosial status. Funksjonshemmede skal ha full deltakelse og likestilling i samfunnet.

Aremark kommune skal sikre brukerne et forsvarlig og kvalitativt godt tilbud av helse - og omsorgstjenester. Tjenestene skal tilpasses gjennom å ivareta hensynet til endringer i befolkningens behov og særlig ivareta hensynet til de svakeste brukerne.

Tjenesteproduksjonen drives blant annet med hjemmel i helse og omsorgstjenesteloven, samt «Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten».

3310 Fosbykollen sykehjem omfatter drift av Fosbykollen sykehjem som har 16 sykehjemsplasser, hvorav 13 er langtidsplasser og tre er korttidsplasser.

3311 Hovedkjøkken Fosbykollen omfatter drift og matproduksjon til:

- Sykehjemsbeboerne.
- Eldre og funksjonshemmede utenfor institusjon i henhold til enkeltvedtak, herunder servering i Fosbykollen kantine og utbringning av varm mat til hjemmeboende.
- Ordinært kantinesalg for besøkende og kommunens ansatte.
- Cateringsvirksomhet.

3315 Samhandlingsreformen. Det er inngått samarbeidsavtaler med Halden kommune innenfor følgende områder:

- Kommunale akutte døgnplasser.
- Demenskoordinator.
- Kreftkoordinator.
- Rehabilitering.
- Ergoterapi.

Samarbeidsavtalene evalueres i slutten av 2018 og videreføres.

3318 Hjemmetjenester. Omfatter helse og omsorgstjenester til hjemmeboende.

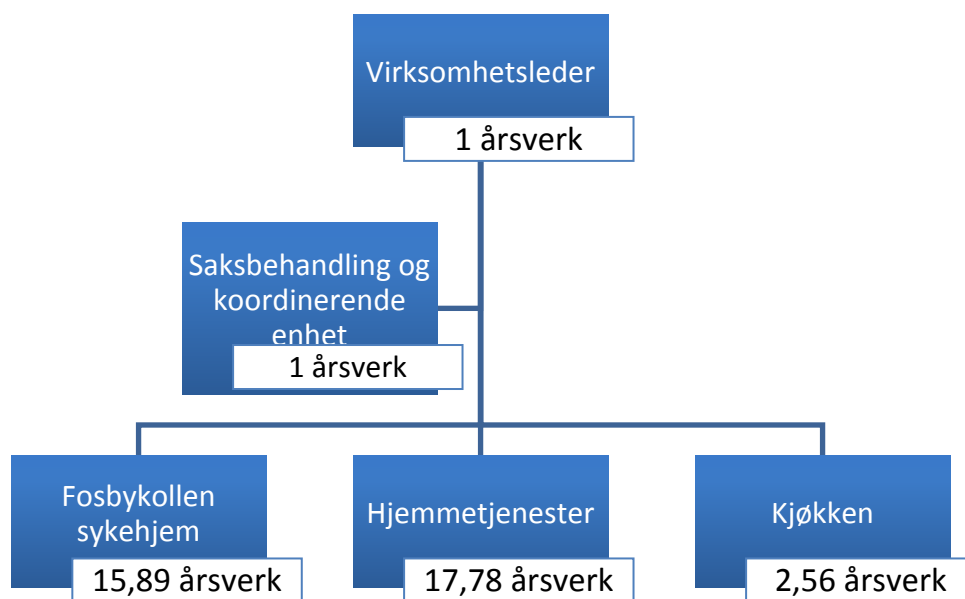
3320, 3321, 3324 og 3326 Styrket omsorg omfatter lønns- og driftsutgifter til individuelle omsorgstiltak, herunder kjøp av aktivitetstilbud.

3328 Omsorgslønn og støttekontakter. Omsorgslønn omfatter lønn til pårørende som ivaretar personer med omfattende omsorgsbehov. Erstatter delvis kommunale tjenester. Støttekontakter gis til personer med fysiske eller psykiske problemer med behov for hjelp til sosial omgang.

3322, 3323, 3327 og 3329 Avlastningstiltak for unge med psykiske og fysiske funksjonshemninger. Handler i hovedsak om kjøp av tjenester.

3330 Hjemmehjelp omfatter hjemmehjelp.

Organisering

Gjennom 2018 er det gjennomført en omorganiseringsprosess innenfor området pleie og omsorg. Med utgangspunkt i Agenda Kaupangs gjennomgang av tjenesteområdet i 2017 ble prosessen igangsatt med målsetting om å dreie fokus bort fra institusjonsomsorg og over mot hjemmebaserte tjenester. En arbeidsgruppe bestående av ledere, tillitsvalgte, vernetjenesten og personalkonsulent har arbeidet gjennom året med utforming av den nye strukturen. Ny organisasjonsmodell ble innført i oktober 2018.

Det har i tillegg vært rettet fokus mot tjenesteområdes økonomi og et behov for effektivisering og for å redusere utgifter er identifisert. Antallet årsverk er redusert i 2019 sammenlignet med 2018.

Virksomheten er fra høsten 2018 delt i tre funksjonsområder: sykehjem, hjemmetjenester og kjøkken. Tjenestene har separate baser, men det er et overordnet fokus å se ressursene samlet. I en liten kommune som Aremark er man avhengig av et nært samarbeid lederne imellom slik at ressurser fordeles mest hensiktsmessig ut fra den totale tjenestens behov. Aremark kommunes psykiatritjeneste er fra 1. oktober lagt under ledelse av avdelingsleder hjemmetjenester. Dette for å skape en mer robust psykiatritjeneste og mulighet for et faglig fellesskap for kommunens medarbeidere.

Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:

Ny eldrereform: Regjeringen har startet arbeidet med kvalitetsreformen «Leve hele livet». Målet er at alle eldre skal få bedre hjelp og støtte til å mestre livet. «Leve hele livet» skal handle om de grunnleggende tingene som oftest svikter i tilbudet til eldre: mat, aktivitet og fellesskap, helsehjelp og sammenheng i tjenestene. Fra 1. januar 2020 pålegges kommunene å tilby et dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens. Dette må Aremark kommune planlegge for i løpet av 2019.

Rus og psykisk helse: Etter helse- og omsorgstjenesteloven skal kommunen sørge for at personer som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. Tilbudene skal primært bygges opp og gis i nærmiljøet - kommunene. Spesialisthelsetjenesten skal støtte opp om arbeidet i kommunene og gi tilbud om utredning og behandling av mer alvorlige tilstander. Regjeringen vil styrke tjenestetilbudet til mennesker med rusproblemer og eller psykiske lidelser. Vi vil arbeide for at alle mennesker skal få de beste muligheter til å mestre og til å leve det livet de selv ønsker – vi vil skape brukernes og pasientens helse- og omsorgstjeneste. Det gjelder ikke minst for rusavhengige og personer med psykiske lidelser og deres barn og pårørende. Dette krever flere og mer omfattende ressurser i fremtiden. Allerede fra 2019 innføres krav om betaling for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling av rusavhengighet.

Psykologtjeneste: Stortinget har i Stortingsmelding 26 (2014-2015) *Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet* vedtatt et lovkrav om psykologtjeneste i norske kommuner som skal tre i kraft fra 1. januar 2020. Dette må Aremark kommune planlegge for i løpet av 2019.

Samarbeid med sykehuset: Samarbeidsavtalen mellom kommunene og Sykehuset Østfold (SØ) omfatter også et administrativt samarbeidsutvalg (ADMS). Utvalget har myndighet til å fatte bindende beslutninger på tvers av forvaltningsnivåene. Saksbehandling i Administrativt samarbeidsutvalg skjer i en to-trinns behandling: Først drøftes sakene og i påfølgende møte settes saken opp til beslutning. Beslutninger i Administrativt samarbeidsutvalg skjer gjennom konsensusprinsippet. Aremark er representert i utvalget av Kommunelegene i Halden. Avdelingsleder sykehjem deltar i formøtene for Aremark. Det er i 2018 opprettet en egen stilling som samhandling sjef for kommunene i Østfold.

Utover generell drift gjør følgende utfordring seg gjeldende:

Virksomheten har gjennom 2018 jobbet målrettet med å redusere sykefraværet og øke nærværet. Dette arbeidet videreføres gjennom planperioden. Virksomheten har hatt et gjennomgående høyt sykefravær de siste årene, men har tett oppfølging med den enkelte sykemeldte. Den tette oppfølgingen fra virksomheten og et samarbeid med IA rådgiver fra NAV arbeidslivsenter skal bidra til reduksjon i sykefraværet fremover. Omorganiseringen i virksomheten har påvirket arbeidsmiljøet og det er preget av noe usikkerhet. I tillegg har endringene skapt noe uro i miljøet og dette vil nok prege virksomheten ut i 2019.

Virksomheten står foran flere store utfordringer:

- Større krav til kompetanse hos kommunalt helsepersonell i forhold til behandling som videreføres i sykehjem eller i pasientens hjem. Terskelen for sykehusinnleggelse er høyere og at kommunen må utføre flere spesialiserte oppgaver.
- Antall sykehjemsplasser anses å være tilstrekkelig. Det bør arbeides målrettet slik at pasientene kan bo lengst mulig hjemme. Kriterier for sykehjemsplass i Aremark kommune og omsorgstrappen legges til grunn for vurderingen av tjeneste.
- Vedlikeholde og implementere prosedyrer og kvalitetsutvikling.

- Nye Gericamoduler (pasientjournalssystem), tilpasset dagens pasient- og helseadministrasjon.
- Avklaring av organisering, ansvar og økonomi i forhold til trygghetsalarmer når fast-telefonen forsvinner.
- Vurdere nytt lås-system i utgangsdørene for å skjerme sykehjemmet utenfor kontortid for personer som ikke skal ha tilgang (ses på i sammenheng med oppgradering av sykehjemmet)
- Pleie og omsorgssektoren i Aremark kommune vil i fremtiden stå ovenfor store utfordringer. Agenda Kaupangs anbefalinger bør tas hensyn til i planleggingen av virksomheten både på kort og lang sikt.

Tjenestemål i budsjettperioden

Sykehjemmet er bygningsmessig utformet slik at seks beboerrom ligger avskjermet fra sykehjemmets øvrige rom. De seks rommene er forbeholdt personer med demens. De siste årene har det vært satset på styrking av kompetanse og en helhetlig oppfølging av demensarbeid. Det har vært stor satsing på at ansatte skal gjennomføre demensomsorgens ABC og drive miljøbehandling. Utredning og diagnostisering, planlegging, iverksetting og oppfølging av tiltak overfor personer med demens og deres pårørende utføres av vår demenskoordinator i samarbeid med lege og øvrige ansatte.

I tråd med Agenda Kaupangs anbefalinger, og samfunnsutviklingen for øvrig, har virksomheten delt tjenestene i sykehjem og hjemmetjenester. En reduksjon av sykehjemsplasser er gjennomført og hjemmetjenesten er styrket på en slik måte at Aremark kommune i økende grad kan ivareta brukerne lenger i deres egne hjem.

Prioriterte områder og tiltak

- Et prioritert område i 2019 vil være kompetanseheving. Det vil foregå via våre kvalitetsutviklings-program, Veilederen og Compilo. Interne og eksterne kursholdere vil bli benyttet.
- I tillegg vil SmartKom-samarbeidet bidra med muligheter for kompetanseutveksling som nettverks-samlinger og skulder-til-skulder opplæring.
- Det vil i planperioden satses på økt samarbeid med frivillige, da særlig i forhold til sosiale aktiviteter.
- Sykefraværarbeidet vil ha et sentralt fokus i planperioden.
- I samarbeid med FAFO har Aremark kommune satt i gang Heltidsprosjektet. Den overordnede målsettingen for prosjektet er å utvikle en kompetanse- og heltidskultur i Aremark kommune gjennom å skape forutsetninger for en mer rasjonell organisering av tjenestene, og å være en attraktiv arbeidsgiver som er rustet for å møte den økende etterspørselen av tjenester i årene som kommer. Heltidsstillinger skal i økende grad bli det normale for ansatte.

Økonomi

Antall langtidsplasser i sykehjem er redusert i forhold til tidligere. Dette fører med seg en reduksjon i inntekter. Virksomheten har kommet langt i å tenke sirkulasjon på korttidsplassene ved sykehjemmet. Dette sikrer at kommunen har plasser til disposisjon ved meldte utskrivningsklare pasienter.

Det vil i budsjettåret 2019 bli en økende utfordring i forhold til personell med fagkompetanse, spesielt høyskoleutdanning. Det gir seg særlig utslag i forbindelse med ferieavvikling og ved sykdom. En konsekvens kan være økt bruk av overtid og dermed økte utgifter knyttet til dette. Situasjonen forsøkes løst ved eventuell omgjøring av stillinger fra fagarbeidere til høgskolepersonell. Arbeidsgiver har fortløpende dialog med arbeidstakerorganisasjonene i disse spørsmålene.

Virksomheten ser en tendens til økende behov for avlastning for brukere med nedsatt funksjonsevne. Avlastningstiltak er kostbare og situasjonen kan komme til å utfordre økonomien gjennom planperioden.

Byggetekniske utfordringer ved Fosbykollen sykehjem er et forhold som må hensyntas i planperioden. Dette er lagt inn under investeringer.

Inventar og utstyr er gammelt og slitt, mye av dette bør fornyes til dagens standard og krav.

Nødvendig velferdsteknologi, herunder moduler til saksbehandlingsprogram som Gericca og ressursstyring bør oppgraderes. Nødvendig kompetanse for å benytte og vedlikeholde programvaren må på plass. Dette er det tatt høyde for i rådmannens forslag til budsjett 2019.

Annen velferdsteknologi som trygghetsalarmsystemer, styringsverktøy som PDA (håndholdt pc) og GPS-sporingsystemer, og annet digitalt utstyr i hjemmene, bør prioriteres.

Effektiv utnyttelse av IKT-systemer

All saksbehandling forgår via Gericca. Alle tjenester og vedtak registreres og benyttes til rapportering. Elektronisk meldingsutveksling er innført og virksomheten er nå knyttet til ulike legekantor, sykehuset Østfold og NAV.

Virksomheten benytter elektroniske timelister via Visma Ressursstyring.

Tjenestenavn	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
33 - Pleie og omsorg	31 513 043	30 256 651	29 935 031	29 935 031	29 935 031	29 935 031

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr):

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2019	2020	2021	2022
Pleie og omsorg	Reduksjon fastlønn		- 1 200	- 1 200	- 1 200	- 1 200
Pleie og omsorg	Overført psykiatritjeneste		+ 700	+ 700	+ 700	+ 700
Pleie og omsorg	Reduserte brukerbetaling		+ 700	+ 700	+ 700	+ 700
Pleie og omsorg	Medisinsk forbruksmateriell		- 100	- 100	- 100	- 100
Pleie og omsorg	Programvare og lisenser		+ 75	+ 75	+ 75	+ 75
Kjøkken	Redusert utgifter til kjøp av mat og drikke		- 155	- 155	- 155	- 155
Hjemmetjeneste	Reduserte refusjoner for ressurskrevende brukere		+ 50	+ 50	+ 50	+ 50
Hjemmetjeneste	Endring i tiltak styrket omsorg		- 855	- 855	- 855	- 855
Hjemmetjeneste	Reduksjon støttekontakter		- 57	- 57	- 57	- 57

Oversikt over faste årsverk:

Stillingsbetegnelse	2018	2019	2020	2021	2022
Virksomhetsleder	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Saksbehandler	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Bemanning Fosbykollen sykehjem	25,25	15,89	15,89	15,89	15,89
Bemanning Hjemmetjenester:	10,32	17,78	17,78	17,78	17,78
Bemanning Kjøkken:	2,56	2,56	2,56	2,56	2,56
Sum	40,13	37,23	37,23	37,23	37,23

RAMMEOMRÅDE 4 PLAN, MILJØ OG TEKNIKK.

Tjenester og oppgaver

Virksomhetsområdet yter tjenester på følgende områder:

- Byggesaker
- Plansaker
- Geodata og oppmåling
- Skogbruk
- Jordbruk
- Miljø og klima
- Vilt
- Vann og avløp
- Vei og friområder
- Renovasjon
- Forurensning inkl. spredt avløp
- Vedlikehold og drift og kommunal bygningsmasse
- Brann og feiing

Tjenesteområdet omfatter administrasjon og drift av funksjonene som er tillagt rammeområdet. Virksomhetsleder samordner driften av virksomheten, og har sekretæransvar for Drift- og utviklingsutvalget. Fagområdene byggesak, planlegging, spredt avløp og oppfølging av saker etter Forurensningsloven skal fra 2018 ivaretas ved kjøp fra Halden kommune. Tjenestene innenfor skog, jord, miljø og vilt skal fortsatt kjøpes av Marker kommune. Formannskapet har bedt rådmannen finne alternative løsninger for å dekke kart- og oppmålingsoppgaver. Når budsjettet legges er det ikke avklart hvordan denne bestillingen skal ivaretas.

Aremark kommune skal også i 2018 kjøpe feiertjenester og brannsjef (inkludert forebyggende) fra Halden brannvesen i samsvar med vedtatt *Avtale om brannvernssamarbeid*.

41 Skog-, plan-, miljø og viltforvaltning

Omfatter jord, skog, miljø og klima, viltforvaltning, byggesak, oppmåling/geodata og plan.

Virksomhetsleder (teknisk sjef) har på vegne av rådmannen den løpende kontakten med de aktuelle saksbehandlere og deres ledere. Vedtaksmyndigheten i prinsipielle saker vil fremdeles ligge til Aremark kommune ihht gjeldende delegasjonsreglement. Hvorvidt det er behov for en klargjøring av delegering av myndighet i saker som ikke er prinsipielle må avklares

43 Teknisk

Omfatter renhold av kommunale bygg, service på tekniske anlegg som ventilasjon, brann, heis og elektriske anlegg, utvendig og innvendig vedlikehold av kommunale bygninger, vedlikehold av kommunale veier, grøntområder, badeplasser og idrettsplasser samt bistand til sykehjemmet med hjelpemidler til brukere.

Tjenesteområdet ledes av virksomhetsleder teknisk (teknisk sjef).

Virksomheten forholder seg til plan- og bygningsloven, samt en rekke andre særlover og forskrifter innen de enkelte områdene.

Brukerne av tjenestene som forestås av teknisk er kommunens egne virksomheter (sykehjem, skole osv.), innbyggere i kommunen, hytteeiere og andre besøkende.

Fra 2018 har forvaltning og administrasjon av Furulund og Aremarkhallen bli ivaretatt av teknisk. Dette har tidligere ligget under ansvarsområdet kultur. Den delen som gjelder utleie av Furulund har vært uendret, det vil si at det er vertskapet på Furulund som administrerer dette. Aremarkhallen og svømmehallen gir innbyggere i alle aldre mulighet for trening og fysisk aktivitet. Svømmebassenget er åpent for publikum 8 måneder i året. Skolen benytter bassenget til svømmeopplæring.

44 VAR-området

Omfatter kommunal vannforsyning, avløpshåndtering, renovasjon samt saksbehandling av spredt avløp og andre saker etter Forurensningsloven.

Vannforsyning omfatter produksjon og distribusjon av vann og nødvendig utbygging for å ivareta forsyning av drikkevann av god kvalitet i samsvar med gjeldene lovverk og myndighetskrav til alle abonnenter.

Avløpshåndtering omfatter de anlegg og ledningsnett som er påkrevd for å samle inn og rense avløpsvann (kloakk). Dette omfatter da også kommunens renseanlegg og pumpestasjoner.

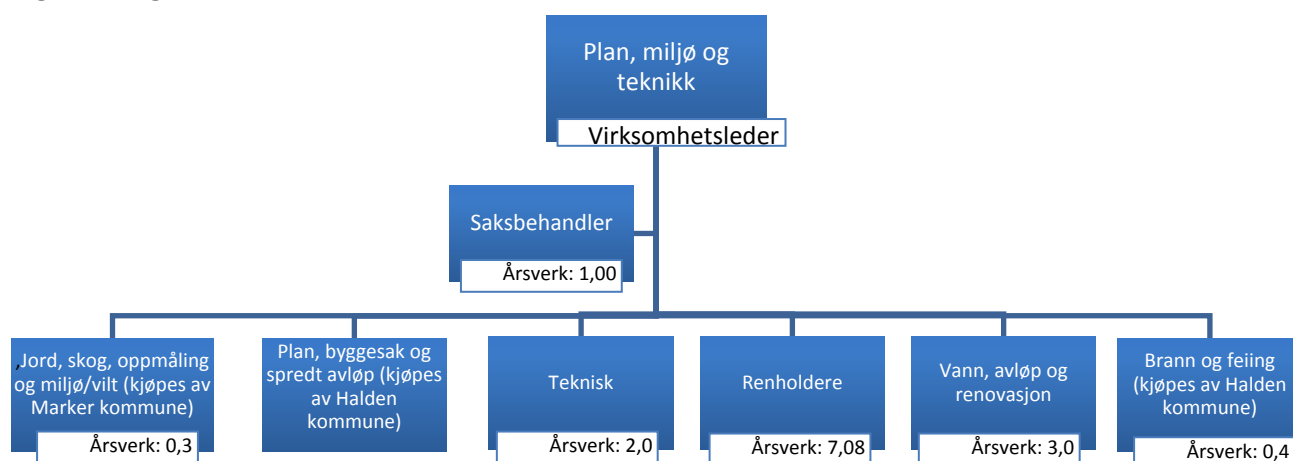
Renovasjon er innsamling av husholdningsavfall og drift av miljøstasjoner samt gjennomføring av vedtatte «søppeluker».

Områdene vann, avløp og renovasjon drives etter selvkostprinsippet som innebærer at det enkelte området finansieres av inntekter fra brukerne av tjenesten.

45 Brann og feiing

Omfatter lovpålagte oppgaver etter Brann- og eksplosjonsvernloven som brann, redning, akutt forurensing og feiing. Deler av tjenesten kjøpes fra Halden kommune og virksomhetsleder teknisk (teknisk sjef) har på vegne av rådmannen den løpende kontakten med brannsjefen i Halden.

Organisering

Utviklingstrekk, endrede styringssignaler og rammebetingelser:

Utviklingen i 2018

- Gjennomføring av vedtatt *Hovedplan vann, avløp og miljø 2014-2026* startet i hovedsak opp i 2015. Utvidelse av omfanget av utbyggingen ble vedtatt i kommunestyret i september 2016 samtidig med behandlingen av økonomiplanen 2017-2020 og deretter iverksatt. Utbyggingen av trykkavløp har medført en del utfordringer og rådmannen har ansett det som nødvendig å stoppe opp videre utbygging for å evaluere gjennomføringen av den utbygging som har vært gjort slik at den videre utbygging kan gjennomføres mer optimalt.
- For å følge opp kommunedelplan Fosby er det gjennomført kjøp av arealer til boligformål i Fosby sentrum (Fladebyåsen II). Reguleringsplanarbeidet pågår og man tar sikte på å ha en godkjent plan i 2019.
- Rehabilitering av Aremark skole er ferdigstilt og skolen tatt i bruk januar 2017. Det jobbes med gjennomføring av SD anlegg og nytt låssystem. Dette arbeidet har tatt lenger tid enn forutsatt grunnet utfordringer med avvik på utførelse av de arbeider som er gjort ved skolen. Prosjektene forventes ferdigstilt i 2019.
- Planstrategi og Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i april 2017. Rulleringen av kommuneplanens arealdel pågår og det har vært jobbet med avklaringer av strategier gjennom RAM samarbeidet. Kommunen har ambisiøse planer for utvikling av kommunen og har gjennom 2018 jobbet med avklaringer av innspill og konsekvensutredning av disse. Det jobbes mot en ferdig vedtatt arealplan i løpet av 2019.
- Rehabilitering og utbygging av Skodsberg renseanlegg startet i 2017 og har vært en utfordrende prosess. Anlegget har nå fått en nødvendig oppgradering og arbeidene med dette forventes ferdigstilt i 2018.
- Innenfor enkelte tjenesteområder har det vært spesielt utfordrende å levere tjenester innenfor rimelig tid. Det har i 2018 spesielt vært tilfelle for oppmåling. Rådmannen har gjort tiltak med å kjøpe ekstra kapasitet på området, men det er fremdeles et uakseptabelt etterslep.
- Beredskapsarbeidet i kommunen har hatt prioritet i 2018. Rollen som beredskapskoordinator er ivaretatt av teknisk. Kommunestyret vedtok en overordnet ROS analyse i juni og Fylkesmannen hadde tilsyn på kommunens beredskapsarbeid i september. Fylkesmannen var i store trekk fornøyd med kommunens arbeid, men kommunen fikk et avvik på manglende mål for beredskapsarbeidet. Arbeidet fortsettes i planperioden. Rådmannen har lagt inn et eget ansvar 1130 for beredskap.

Tjenestemål i planperioden

- Levere tjenester som er mer i samsvar med innbyggere/kunders forventninger.
- Tilrettelegge for utvikling av kommunen gjennom vedtak av arealplaner samt revisjon av Hovedplan for VA som ivaretar vedtatt rullering av kommuneplan inklusive arealdel.
- Forbedre kommunens forvaltning av egen bygningsmasse.
- Avklare plassering og bygging av et nytt høydebasseng.

Prioriterte områder og tiltak

- Det et etterslep på en del områder som det må jobbes med å ta inn. Det er stor etterspørsel etter adresser fra kommunens innbyggere og hyttefolk. Det har vært krevende å prioritere dette arbeidet grunnet ressursituasjonen i administrasjonen. Det er avsatt investeringsmidler til

skilting av veier – noe som er en kommunal oppgave. Rådmannen vil ha fokus på arbeidet med adressering og påfølgende skilting i planperioden.

- Ikke utført vedtatte investering for å ivareta krav når det gjelder veilys er videreført i 2019. Kommunen har mange lyspunkter og det bør vurderes om alle skal videreføres som en del av dette prosjektet.
- Som i andre kommuner er det stort etterslep på bygningsvedlikehold. Det er ikke en god forvaltning av kommunens verdier men er en konsekvens av kommunens økonomiske situasjon. Det må jobbes med å finne midler til å bedre denne forvaltningen. Rådmannen har tatt konsekvensen av de signaler og vedtak som er gjort og har ikke lagt inn midler i budsjettet for 2019 til en del tiltak som burde vært prioritert. Eksempler på slike tiltak er bytte av resterende tak på skole, oppgradering av Fosbykollen utover brannkrav og tiltak arkiv på rådhuset.
- Arbeidet med salg av kommunal eiendom er igangsatt og rådmannen har lagt inn en virkning av dette i budsjett for 2019. Dette har konsekvenser for både inntekts- og utgiftssiden.
- Det er gjort kartlegging av flere kommunale bygg som viser avvik fra forskriftskrav. Fosbykollen sykehjem gis prioritet for å sikre at bygget er i henhold til gjeldene krav. Rådmannen har lagt inn behov for investeringsmidler til dette. Det er også behov for å gjøre oppgraderinger på barnehagen og på Furulund. Utskifting av oljefyr på rådhuset er også en konsekvens av krav som kommer i 2020.
- Formannskapet har bedt rådmannen vurdere alternative organiseringer av VA området. Det er avsatt midler i budsjett til konsulentbistand for å ivareta dette i 2019.
- Rehabilitering av og sanering av gamle ledninger bør fortsette i 2019. Det er behov for å få vekk fremmedvann. Dette er en forutsetning for at Skodsberg renseanlegg skal kunne ta imot flere abonnenter. I 2016/2017 har skoleområdet blitt prioritert. Videre prioritering er Bjørkebekk, Lillebyåsen, Fossdal/Fosbykollen/Fosbyåsen, Listeberg/Haugland, Bergslund, Vestlifeltet og Nedre Østensvik.
- Når det gjelder ansvar vann er det behov for å skifte gammel eternittledning fra sentrum til Skodsberg, legge ny vannledning fra Nedre Østensvik til Bjørnebaugen, gjennomføre vedtatt forskrift med henblikk på vannmålere og vurdere behov for endring av lokal forskrift. I tillegg er det behov for å gjøre tiltak med avrenning av rensevannet fra vannverket som i dag går til en bekk. Man må også vurdere vannkapasitet og behov for vanntårn og reservevannløsning.
- En vedtatt rullering av kommuneplanens areadel er etterlengtet for å legge til rette for en utvikling av kommunen. Denne bør følges opp av en revidering av Hovedplan vann, avløp og miljø.
- Med den erfaringen som kommunen har med henblikk på gjennomføring av utbyggingsprosjekter anser rådmannen at det må prioriteres å styrke administrasjonens kapasitet for å gjennomføre utbyggingsprosjekter. Det er foreslått en stilling til dette som finansieres gjennom investeringer. Basert på de samme erfaringer har rådmannen ikke brukt ressurser på å kostnadsberegne de enkelte tiltakene innenfor VA som administrasjonen mener bør prioriteres. Det er lagt inn de samme beløpene som er vedtatt i økonomiplanen for 2018-2021. Rådmannen vil legge frem sak for hvert investeringsprosjekt som beskriver prosjektet nærmere, ha en kvalitetssikret kalkyle og foreslå organisering av prosjektet. Om nødvendig vil rådmannen innhente ekstern bistand til dette.
- For å ivareta en tidsmessig og effektiv forvaltningspraksis har rådmannen lagt inn midler i investeringsregnskapet til anskaffelse av programvaren Komtek. Dette vil spare kommunen for mye manuelt arbeid.
- Det har vært gjort betydelige investeringer innenfor vann og avløp de siste årene. Antallet tilkoblinger har i perioden vært færre enn først antatt, dette gir seg utslag i behov for å øke gebyrene innenfor disse selvkostområdene. Kommunen har ekstern bistand til å beregne

nødvendige endringer i gebyrene for å ivareta bestemmelsene som gjelder for selvkost. I tråd med dette er vannavgiften foreslått økt med 75 prosent (fast og forbruksdel) og avløpsavgiften foreslått økt med 50 prosent (fast og forbruksdel).

Spesielle forhold for rammeområdet i perioden 2019-2022

- Brannsjefen har anbefalt at det avsettes midler til investering i utskifting av eldre røykdykkerutstyr. Noe av utstyret er så gammelt at det ikke lenger er mulig å få tak i reservedeler. Rådmannen anser at tilfredsstillende verneutstyr er helt nødvendig og har lagt inn kr 130 000 til dette i investeringsbudsjett for 2019.
- Brannsjefen har i forbindelse med økonomiplanprosessen foreslått investering i en ny brannbil i 2020 på 2,5 millioner. Rådmannen har ivaretatt dette i økonomiplanen. I tillegg er det varslet et behov for investering i ny tankbil i årene etter denne planperioden. Det er signalisert en kostnad på 3 millioner til tankbil.
- Vurdere videreføring av biobrenselanlegget etter 2019
- Ved behandling av budsjett for 2018 vedtok kommunestyret en økning av gebyrene på byggesak og oppmåling og ba rådmannen øke gebyrene i planperioden for å komme opp på 100 prosent dekningsgrad på disse selvkostområdene. Til tross for dette har rådmannen for 2019 valgt å legge seg på samme nivå som det er foreslått i Halden. Ettersom man kjøper byggesak fra Halden finner rådmannen det vanskelig å ha en dyrere tjeneste i Aremark enn i Halden. Dette vil også være et moment i kommunens attraktivitet med henblikk på nyetableringer og tilflytting.

Økonomi

Tjenestenavn	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
41 - Landbruk, plan, byggesak, oppmåling, miljø og viltforvaltning	2 145 946	2 017 532	2 182 610	2 182 610	2 182 610	2 182 610
43 - Teknisk	8 180 450	8 940 767	8 059 856	7 778 856	7 778 856	7 778 856
44 - VAR-området	-2 920 330	-3 636 743	-2 915 949	-5 770 674	-7 536 922	-8 345 114
45 - Brann og feiing	1 736 109	1 504 641	1 565 386	1 565 386	1 565 386	1 565 386

Hovedtrekk i driftsbudsjettet, endringer og konsekvenser i perioden (i hele 1000 kr):

Tjeneste	Tiltak	Konsekvenser	2019	2020	2021	2022
Teknisk	Vedlikehold		- 100	- 100	- 100	- 100
Teknisk	Strømsfoss		- 50	- 50	- 50	- 50
Plan, byggesak, oppmåling	Kjøp av tjenester fra private		- 100	- 100	- 100	- 100
Plan, byggesak, oppmåling	Reduserte gebyrinntekter		+ 300	+ 300	+ 300	+ 300

Oversikt over faste årsverk fordelt på de forskjellige stillingsbetegnelsene:

Stillingsbetegnelse	2018	2019	2020	2021	2022
Virksomhetsleder teknisk	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Saksbehandler/prosjektleder*	1,30	2,20	2,20	2,20	2,20
Tekniske tjenester og VAR	5,0	5,21	5,21	5,21	5,21
Renholdere og badevakt	7,08	7,13	7,13	7,13	7,13
Brannmannskap	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
SUM	14,78	15,94	15,94	15,94	15,94

* Prosjektstilling investering

RAMMEOMRÅDE 8 SKATTER OG RAMMEOVERFØRINGER MED MER

Skatt på formue og inntekt 2019

Budsjettert skatteinntang i 2018 er kr 34 099 000.

Det er budsjettert med en ordinær skatteinntekt for 2019 på **kr 35 322 000**

Eiendomsskatt 2019

Eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer **kr 5 675 000**
Eiendomsskatt på annen eiendom (næring, verker og bruk) **kr 412 500**

Statlige overføringer 2019

Rammeoverføringene bygger på regjeringens økte rammeoverføringer til kommunene. I budsjettet er det tatt høyde for et rammetilskudd som bygger på et innbyggertall på 1375 og samme med aldersmessige fordeling som pr. 01.07.18

Det er fra og med 2017 innført et Distriktstilskudd Sør-Norge – småkommunetillegg for kommuner med reelle distriktsutfordringer. Satsene er differensiert etter kommunen sin verdi på distrikts indeksen. Aremark kommune sin distrikts indeks for 2019 er satt til 33 som gir et småkommunetillegg på kr 5 698 000. I tillegg er vi tildelt kr 600.000 i skjønnstilskudd.

Rammeoverføringer: **kr 61 778 000**

Herav:

Ordinært skjønn kr 600 000
Distriktstilskudd Sør-Norge kr 5 698 000

Andre generelle statstilskudd: **kr 2 160 000**

Herav:

Investeringskomp. reform 97 kr 60 000
Investeringskomp. omsorg kr 550 000
Investeringskomp. Skolebygg kr 100 000
Integreringstilskudd flyktninger kr 1 450 000

Andre direkte eller indirekte skatter (konesjonsavgift:) **kr 70 000**

SUM FRIE INNTEKTER **kr 105 417 500**

BUDSJETTNOTER

Budsjettnote 1

Grunnlag for skatteanslag og forventet beløp for inntektsutjevning.

Skatteanslag for 2019 er lagt inn i henhold til statsbudsjett og etter et folketall på 1375.

Skatteanslag for 2019	kr	35 322 000
Forventet netto inntektsutjevning for 2019	kr	5 060 000

Budsjettnote 2

Andre brukerrelaterte inntekter

Det vises her til oversikt over gebyrer, avgifter og leiepriser m.m.

Se side 78-107

Budsjettnote 3

Forventede generelle statstilskudd 2019

Kompensasjon eldreutbygging	kr	550 000
Kompensasjon reform 97	kr	60 000
Kompensasjon skolebygg	kr	100 000
Integreringstilskudd	kr	1 450 000

Budsjettnote 4

Forventet aksjeutbytte 2019

Aksjeutbytte Østfold Energi	kr	860.000

Budsjettnote 5

Avsetninger og bruk av bundne fond

Bundne driftsfond

Bundne driftsfond pr 1.1.2018	kr	3 523 870
Budsjettert avsetning 2018	”	243 000
Budsjettert forbruk 2018	”	2 705
Forventet saldo pr 31.12.2018	”	3 764 165
Forventet saldo pr 31.12.2019	<u>kr</u>	<u>4 007 460</u>

Budsjettnote 6

Bundne investeringsfond

Bundne investeringsfond pr. 1.1.2018	kr	0

Det er ikke budsjettert avsetninger eller forbruk for 2019.

Budsjettnote 7

Selvkost VAR-områder

	Budsjett 2019				Balansen 2017		
	Inntekter	Kostnader	Over(+)/underskudd (-)	Årets dekningsgrad i % 1)	Avsetn(+)/bruk av (-) dekn.gradsfond ekskl. renter	Dekningsgradsfond pr 31.12. inkl.renter	Memoria for selvkost belastet drift inkl. renter
Vann	1 999 362	3 430 287	-1 430 925	58,29 %	-1 430 925	0	319 011
Avløp	4 655 287	5 697 765	-1 042 478	81,70 %	-1 042 478	0	849 621
Renovasjon	2 628 593	2 440 950	187 643	107,69 %	187 643	0	47 519
Slamtømming	1 169 122	1 179 599	-10 477	99,11 %	-10 477	638 003	0
Feiing boliger	364 081	342 232	21 849	106,38 %	21 849	0	115 738
Feiing fritidsboliger	428 625	342 232	86 393	125,24 %	86 393	0	0
Spredt avløp	118 142	173 074	-54 932	68,26 %		0	335 021

Budsjettnote 8

Vekting av avdrag

Anleggsmidler til grunnlag pr 01.01.18	kr 216 216 429
Gjenværende gjennomsnittlig levetid	32,06 år
Samlet lånegjeld (investeringsgjeld)	kr 144 631 842
Minimum avdragsbeløp	kr 4 510 954
Budsjettert avdragsbeløp 2019	kr 4 600 000

Budsjettnote 9

Investeringsbudsjett

Kommunale tomtefelt – utvikling	Kr	200 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Bruk av lån	«	200 000,00
Aremark Rådhus – fjerning av oljetank	Kr	1 000 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	200 000,00
Bruk av lån	”	800 000,00
Aremark skole – asfaltering og lyssetting	Kr	1 000 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	200 000,00
Bruk av lån	”	800 000,00
Kommunale veger – skiltprosjekt, videreføring	Kr	1 000 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	200 000,00
Bruk av lån	”	800 000,00
Kommunale veger – veglys	Kr	1 250 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	250 000,00
Bruk av lån	”	1 000 000,00
Prosjektleder	Kr	922 499,00
<i>Finansiering:</i>		
Bruk av lån	”	922 499,00
KomTek	Kr	400 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Bruk av lån	”	400 000,00
Vann – ihht VA-plan	Kr	8 200 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Bruk av lån	”	8 200 000,00
Avløp – ihht VA-plan	Kr	5 200 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Bruk av lån	”	5 200 000,00

Brann - verneutstyr	Kr	162 500,00
<i>Finansiering:</i>		
Momskompensasjon	Kr	32 500,00
Bruk av lån	”	130 000,00
Egenkapitalinnskudd KLP	Kr	430 000,00
<i>Finansiering:</i>		
Dekkes ved salg av fast eiendom	Kr	430 000,00

Budsjettskjema 1A - drift 2019-2022

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Skatt på inntekt og formue	34 123 347	34 099 000	35 322 000	35 322 000	35 322 000	35 322 000
Ordinært rammetilskudd	60 596 910	61 401 000	61 778 000	61 478 000	61 278 000	61 278 000
Skatt på eiendom	4 952 400	4 940 000	6 087 500	6 087 500	6 087 500	6 087 500
Andre direkte eller indirekte skatter	68 668	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Andre generelle statsilskudd	4 462 423	3 270 500	2 915 000	1 465 000	1 465 000	1 465 000
Sum frie disponible inntekter	104 203 748	103 780 500	106 172 500	104 422 500	104 222 500	104 222 500
Renteinntekter og utbytte	899 240	1 837 145	1 490 000	1 490 000	1 490 000	1 490 000
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	2 860 683	3 408 378	3 880 000	4 339 000	4 548 000	4 534 000
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	3 825 503	3 859 000	4 600 000	5 347 000	5 335 000	5 326 000
Netto finansinnt./utg.	-5 786 946	-5 430 233	-6 990 000	-8 196 000	-8 393 000	-8 370 000
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	150 000	80 000	1 217 500	1 400 000	1 400 000	1 400 000
Til bundne avsetninger	1 086 012	243 000	250 000	996 202	2 275 450	3 196 642
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	2 913 760	2 705	6 705	6 705	6 705	6 705
Netto avsetninger	1 677 748	-320 295	-1 460 795	-2 389 497	-3 668 745	-4 589 937
Overført til investeringsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	100 094 550	98 029 972	97 721 705	93 837 003	92 160 755	91 262 563
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	99 456 913	98 029 972	97 721 705	93 837 003	92 160 755	91 262 563
Mer/mindreforbruk	637 637	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 1B - drift 2019-2022

Tjenestenavn	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
11 - Sentraladministrasjon	16 645 741	16 818 895	16 401 536	16 302 559	16 392 559	16 302 559
21 - Oppvekst og kultur	30 688 278	0	0	0	0	0
22 - Barnehage	0	8 022 837	8 215 220	8 315 220	8 315 220	8 315 220
23 - Aremark skole og SFO	0	23 316 589	23 514 229	22 764 229	22 764 229	22 764 229
31 - Barnevern og helse	7 364 448	7 445 100	7 150 656	7 150 656	7 150 656	7 150 656
32 - NAV	4 103 229	3 343 703	3 613 130	3 613 130	3 613 130	3 613 130
33 - Pleie og omsorg	31 513 043	30 256 651	29 935 031	29 935 031	29 935 031	29 935 031
41 - Landbruk, plan, byggesak, oppmåling, miljø o	2 145 946	2 017 532	2 182 610	2 182 610	2 182 610	2 182 610
43 - Teknisk	8 180 450	8 940 767	8 059 856	7 778 856	7 778 856	7 778 856
44 - VAR-området	-2 920 330	-3 636 743	-2 915 949	-5 770 674	-7 536 922	-8 345 114
45 - Brann og feiling	1 736 109	1 504 641	1 565 386	1 565 386	1 565 386	1 565 386
Totalsum	99 456 914	98 029 972	97 721 705	93 837 003	92 160 755	91 262 563

Budsjettkjema 2A - investering 2019-2022

	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2022
Investeringer i anleggsmidler	33 099 811	38 612 500	19 334 999	30 047 499	5 922 499	5 922 499	5 922 499
Utlån og forskutteringer	1 996 904	600 000	600 000	600 000	600 000	600 000	600 000
Kjøp av aksjer og andeler	378 663	350 000	430 000	430 000	430 000	430 000	430 000
Avdrag på lån	178 104	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	0	0	4 570 000	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	35 653 482	39 862 500	25 234 999	31 377 499	7 252 499	7 252 499	7 252 499
<i>Finansiert slik:</i>							
Bruk av lånemidler	25 575 244	33 910 000	19 052 499	15 022 499	6 522 499	6 522 499	6 522 499
Inntekter fra salg av anleggsmidler	600 000	470 000	5 000 000	12 000 000	0	0	0
Tilskudd til investeringer	0	0	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	1 441 151	5 302 500	882 500	3 625 000	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	318 695	180 000	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000
Andre inntekter	1 469 416	0	0	0	0	0	0
Sum eksternt finansiering	29 404 506	39 862 500	25 234 999	30 947 499	6 822 499	6 822 499	6 822 499
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	664 958	0	0	430 000	430 000	430 000	430 000
Sum finansiering	30 069 464	39 862 500	25 234 999	31 377 499	7 252 499	7 252 499	7 252 499
Udekket/udisponert	-5 584 019	0	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 2 B - investering 2019-2022						
Radetiketter	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
1122 - IT-fellessystemer	2 540 114	0	0	0	0	0
2170 - Aremark bibliotek	161 825	0	0	0	0	0
3310 - Fosbykollen sykehjem	115 513	0	0	0	0	0
4320 - Kommunale boliger	64 805	0	0	0	0	0
4322 - Kommunale tomtefelt	4 996 384	500 000	200 000	0	0	0
4330 - Rådhuset	0	0	1 000 000	0	0	0
4331 - Aremark skole	3 499 497	1 762 500	1 000 000	0	0	0
4332 - Aremark barnehage	73 657	15 000 000	0	15 000 000	0	0
4337 - Myrland	0	3 750 000	0	0	0	0
4350 - Parker	0	3 750 000	0	0	0	0
4370 - Kommunale veger	0	1 000 000	1 000 000	0	0	0
4371 - Vegbelysning	0	1 250 000	1 250 000	0	0	0
4440 - Vann	3 408 783	1 400 000	8 200 000	6 000 000	2 000 000	2 000 000
4441 - Avløp og rensing	18 222 950	10 200 000	6 522 499	5 922 499	3 922 499	3 922 499
4510 - Brannvesen	15 000	0	162 500	3 125 000	0	0
Totalsum	33 098 528	38 612 500	19 334 999	30 047 499	5 922 499	5 922 499

Budsjettskjema 2 B 2019-2022 - detaljert

Radetiketter	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
1 - Politisk styring og sentraladministrasjon						
1122 - IT-fellessystemer	2 540 114	0	0	0	0	0
2 - Oppvekst og kultur						
2170 - Aremark bibliotek - døgnåpent bibliotek	161 825	0	0	0	0	0
3 - Barnevern og helse, NAV, pleie og omsorg						
3310 - Fosbykollen sykehjem	115 513	0	0	0	0	0
4 - Drift og utvikling						
4320 - Kommunale boliger - SOBBL	64 805	0	0	0	0	0
4322 - Kommunale tomtefelt - arealer til boligbygging	4 996 384	500 000	200 000	0	0	0
4330 - Rådhuset - utfasing av oljefyr	0	0	1 000 000	0	0	0
4331 - Aremark skole - ombygging/rehabilitering	3 069 365	0	0	0	0	0
4331 - Aremark skole - kulturscene	358 894	0	0	0	0	0
4331 - Aremark skole - asfaltering og lyssetting	0	1 000 000	1 000 000	0	0	0
4331 - Aremark skole - læsesystem	0	137 500	0	0	0	0
4331 - Aremark skole - energistyringssystem	71 239	625 000	0	0	0	0
4332 - Aremark barnehage - utredning	73 657	0	0	0	0	0
4332 - Aremark barnehage - ombygging/rehabilitering	0	15 000 000	0	15 000 000	0	0
4337 - Aremark ungdomsklubb	0	3 750 000	0	0	0	0
4350 - Parker - oppgradering sentrum	0	3 750 000	0	0	0	0
4370 - Kommunale vegger - adressering	0	1 000 000	1 000 000	0	0	0
4371 - Vegbelysning	0	1 250 000	1 250 000	0	0	0
4440 - Vann	3 408 783	1 400 000	8 200 000	6 000 000	2 000 000	2 000 000
4441 - Avløp og rensing	18 222 950	10 200 000	6 522 499	5 922 499	3 922 499	3 922 499
4510 - Brannvesen - verneutstyr	0	0	162 500	0	0	0
4510 - Brannvesen - brannbil	15 000	0	0	3 125 000	0	0
Totalsum	33 098 529	38 612 500	19 334 999	30 047 499	5 922 499	5 922 499

GEBYRER, AVGIFTER, LEIEPRISER FRA 01.01.2019

Leiepriser for kommunale boliger og eiendommer (ikke mva-belagt)

Leiepriser for kommunale eiendommer, boliger, borettsleiligheter, ungdomsleiligheter og omsorgsboliger/trygdeboliger økes i henhold til konsumprisindeks; jfr. Husleieloven.

Betalingssatser for hjemmehjelp (ikke mva-belagt)

Betalingssatsene er fastsatt lik:

<u>Inntektsgruppe</u>	<u>Betalingssatser</u>
Opp til 2 G	kr. 210,- pr. mnd
2-3 G	kr. 160,- pr. time
3-4 G	kr. 213,- pr. time
4-5 G	kr. 268,- pr. time
Over 5 G	kr. 282,- pr. time

Samme betalingsatser gjelder for tekniske tjenester som kommer inn under hjemmehjelpsordningen.

G = Grunnbeløpet i folketrygden

Matservering til brukere med enkeltvedtak (ikke mva-belagt)

Pris pr. porsjon:

Liten middag uten dessert	kr. 49,-
Liten middag med dessert	kr. 69,-
Normal middag uten dessert	kr. 76,-
Normal middag med dessert	kr. 93,-
Grøt	kr. 36,-
Kveldsmat	kr. 52,-
Emballasje pr. porsjon ved varmmatombringing	kr. 14,-

Trygghetsalarmer (ikke mva-belagt)

Pris på bruk av trygghetsalarm pr. måned kr. 212,-

Barnehageplasser (ikke mva-belagt)

Foreldrebetaling for barnehageplasser fastsettes til makspris for hel plass. Tillegg kr 174,- for melk og frukt og kr 56,- for lunsj en gang pr uke.

Søskenmoderasjon er lik lovens minimum slik at det gis 30% moderasjon for 2. barn og 50% for 3. eller flere barn. Moderasjonen skal omfatte søsken som bor fast sammen.

Skolefritidsordning (SFO) (ikke mva-belagt)

Betalingsatser er justert for prisstigning og er som følger:

Hel plass	kr. 2.255,- pr. mnd.
Korttidsplass	kr. 1.692,- pr. mnd.

Søskenmoderasjon er slik at det gis 30 % moderasjon for 2. barn eller flere. Moderasjonen skal omfatte søsken som bor fast sammen.

Kulturskole (ikke mva-belagt)

Egenbetalingen er kr 3.150,- pr plass pr år og kr 2.100,- pr plass pr år for barn nr 2 eller flere.

Leiepriser Furulund (ikke mva-belagt):

Leieprisene pr dag (uendret):

<u>Lokale</u>	<u>søndag-torsdag</u>	<u>fredag-lørdag</u>
Storsal, møterom I og II	kr. 770,-	kr. 1.750,-
Storsal	kr. 385,-	kr. 1.050,-
Møterom I	kr. 170,-	kr. 370,-
Møterom II	kr. 240,-	kr. 480,-
Møterom I og II	kr. 400,-	kr. 810,-

Leiepriser Aremark skole (ikke mva-belagt):

Lokale

Lærerværelse/elevtorg	kr. 600,-
Møterom	kr. 300,-
SFO	kr. 500,-

Ved helt spesielle arrangement Fastsettes særskilt av rådmannen

Leiepriser Aremark barnehage (ikke mva-belagt):

Lokale

Hele bygget	kr. 800,-

Badepriser (ikke mva-belagt):

Billettprisene er uendret og er som følger:

Enkeltperson 17 år og yngre/pensjonister	kr. 20,-
Enkeltperson 18 år og eldre	kr. 40,-
Familie	kr. 70,-

Klippekort for enkeltpersoner; 12 klipp betal for 10

Leiepriser Aremarkhallen

Lag og foreninger tilknyttet Aremark kommune	Gratis treningstid
Øvrige lag og foreninger, enkeltpersoner og bedrifter; pr. time	kr. 300,-
Lokale idretts- og kulturarrangement; 3 timers minimumsleie	kr. 900,-
+ pr. påbegynte klokke time utover 3 timer	kr. 300,-
Andre arrangement pr. dag (maks 10 timer)	kr. 5.000,-
+ pr. påbegynte klokke time utover 10 timer	kr. 300,-
Ved helt spesielle arrangement	Fastsettes særskilt av rådmannen

BETALINGSREGULATIV

GJELDENE FRA 01.01.2019

Aremark kommune

Gebyrer med hjemmel i:

Lov om planlegging og byggesaksbehandling

(Plan- og bygningsloven) av 27. juni 2008 nr 71 § 33-1

Lov om vern mot forurensninger og om avfall

(Forurensningsloven) av 13. mars 1981 nr 6 § 52 a

Lov om eigedsregistrering (Matrikkelova) av 17. juni 2005 nr 101 § 32

Lov om eierseksjoner (Eierseksjonsloven) av 23. mai 1997 nr 31 § 7

Innholdsfortegnelse:

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

- § 1-1 Betalingsplikt
- § 1-2 Beregningstidspunkt
- § 1-3 Forfalte ubetalte fordringer
- § 1-4 Regulering av gebyr
- § 1-5 Timepris
- § 1-6 Avbrutt arbeid / Trukket sak
- § 1-7 Urimelig gebyr
- § 1-8 Gebyr for sakkyndig bistand
- § 1-9 Tilsyn
- § 1-10 Klageadgang

KAP. 2 DETALJREGULERING

- § 2-1 Generelt
- § 2-2 Fritak for gebyr
- § 2-3 Detaljregulering
- § 2-4 Konsekvensutredninger
- § 2-5 Mindre reguleringsendringer
- § 2-6 Forlengelse av planvedtak
- § 2-7 Andre utredninger og tilleggsgebyr
- § 2-8 Maksimumsgebyr for planbehandling

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

- § 3-1 Generelt
- § 3-2 Tiltak som krever søknad og tillatelse, uten ansvarsrett
- § 3-3 Tiltak som krever søknad og tillatelse, med ansvarsrett
- § 3-4 Større bygg og spesielle bygg, nybygg, til- og påbygg
- § 3-5 Endring av eksisterende bebyggelse
- § 3-6 Tekniske installasjoner – oppføring, endring, reparasjon
- § 3-7 Andre tiltak
- § 3-8 Bygninger som er fredet eller regulert til bevaring
- § 3-9 Endring av tillatelse

KAP. 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING MV.

- § 4-1 Ulovlighetsoppfølging
- § 4-2 Overtredelsesgebyr
- § 4-3 Tiltak som krever dispensasjon

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG

- § 5-1 Tiltak etter pbl. §§ 20-3 og 20-4

KAP. 6 SKILT OG REKLAME

- § 6-1 Behandling av søknader

KAP. 7 HEISER OG LØFTEINNRETNINGER

§ 7-1 Driftstillatelse og tillatelse til tiltak

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

§ 8-1 Saksbehandling

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSE ETTER FORURENSNINGSLOVEN

§ 9-1-1 Utslippstillatelse for avløpsrenseanlegg inntil 15 Pe (separat anlegg)

§ 9-1-2 Utslippstillatelse for avløpsrenseanlegg f.o.m. 15Pe (separat anlegg)

KAP 10. GEBYRFORSKRIFTER ETTER MATRIKKELLOVEN

§ 10-1 Oppretting av matrikkelenhet

§ 10-2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

§ 10-3 Grensejustering

§ 10-4 Arealoverføring

§ 10-5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

§ 10-6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter

§ 10-7 Oppmålingsforretning over spesielle arealer

§ 10-8 Utstedelse av matrikkelbrev

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFT ETTER EIERSEKSJONSLOVEN

§ 11-1 Begjæring om seksjonering eller reseksjonering av en eiendom

§ 11-2 Utarbeiding av målebrev for grunnareal som inngår i en seksjon

§ 11-3 Ny behandling av avslått søknad

KAP. 12 FORSKRIFT OM FEIING OG TILSYN

§ 12-1 Hjemmel

§ 12-2 Økonomi

§ 12-3 Faglig utførelse

KAP. 13 FORSKRIFT OM GEBYR FOR VANN, AVLØP, SLAMTØMMING OG RENOVASJON

§ 13-1 Vann

§ 13-2 Avløp

§ 13-3 Slamtømming

§ 13-4 Renovasjon

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Gebyrer vedtatt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 33-1 og gjelder tiltak som blir behandlet etter *forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) SAK 10.*

§ 1-1 BETALINGSPLIKT

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato. Ved for sen betaling påløper purregebyr, 10 % av rettsgebyret. Gebyret utstedes til tiltakshaver.

Ved avslag på søknad blir gebyret ikke godskrevet ved innsendelse av ny revidert søknad.

§ 1-2 BEREGNINGSTIDSPUNKT

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt fullstendig planforslag, søknad, endringssøknad, melding eller rekvisisjon foreligger.

§ 1-3 FORFALTE UBETALTE FORDRINGER

Dersom kommunen har en forfalt fordring overfor en søker/ forslagsstiller /rekvirent, kan kommunen kreve at gebyr for den nye saken er betalt før behandling av denne påbegynnes. Gebyret for ulike sakstyper forfaller forøvrig til betaling slik:

A. Planforslag og konsekvensutredninger

Gebyret for reguleringsplaner og konsekvensutredninger må være betalt før saken legges ut til offentlig ettersyn første gang. Mindre endringer i reguleringsplan faktureres når vedtak fattes.

B. Byggesøknader

Gebyret faktureres når vedtak fattes. Igangsettelsestillatelse, brukstillatelse, eller ferdigattest vil ikke bli gitt før gebyret er betalt.

C. Skilt og reklame

Gebyret faktureres når vedtak fattes.

D. Heiser /løfteanretninger

Gebyret må være betalt før driftstillatelse utstedes.

§ 1-4 REGULERING AV GEBYR

Endringer av forskrift om gebyrregulativ vedtas av kommunestyret. Det gjøres normalt i forbindelse med kommunestyrets behandling av budsjettet for kommende år.

Rettsgebyret (kap 5) følger de til enhver tid gjeldende satser.

§ 1-5 TIMEPRIS

For gebyr som ikke fastsettes på annen måte, herunder oppfølging av ulovlige tiltak, skal beregnes etter medgått tid følgende timesatser skal brukes:

Kontorarbeid:	Saksbehandler	1060
	Assistent	600
Feltarbeid	Saksbehandler	1060

§ 1-6 AVBRUTT ARBEID/TRUKKET SAK

Når en tiltakshaver/ forslagsstiller /rekvirent er årsak til at kommunens arbeid blir avbrutt, skal det betales en forholdsmessig andel av tilhørende gebyr tilsvarende det kommunen har utført eller måtte utføre, basert på timepris i henhold til § 1-5 - dog begrenset oppad til 75 % av satsene.

Denne generelle bestemmelse kommer ikke til anvendelse der regulativet inneholder detaljerte kriterier for slike forhold.

§ 1-7 URIMELIG GEBYR

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

§ 1-8 GEBYR FOR SAKKYNDIG BISTAND

Kommunen kan i særlige tilfeller rekvirere sakkyndig bistand for å få gjennomført nødvendig tilsyn i samsvar med reglene i plan- og bygningsloven § 33-1 og § 25-2, annet ledd. For slik sakkyndig bistand kreves et gebyr i tillegg til konsulentutgifter på kr 2 500,-.

§ 1-9 TILSYN

Omlag 10 % av byggesaksgebyret innkreves for tilsyn.

§ 1-10 KLAGEADGANG

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages, da dette kun er en oppfølging av regulativet. Dette gjelder ikke der det treffes skjønnsmessige avgjørelser.

Kommunens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages til Fylkesmannen for saker etter plan- og bygningsloven og til Aremark kommunes klageorgan for saker etter forurensningsloven.

GEBYRER ETTER LOV OM PLANLEGGING OG BYGGESAKSBEHANDLING § 33-1 og § 32-8

KAP. 2 DETALJREGULERING

§ 2-1 GENERELT

Regulativet gjelder for alle detaljreguleringer. Regulativet gjelder for nye reguleringsplaner og for utfylling og endring av vedtatte reguleringsplaner.

Gebyr skal være innbetalt før saken legges frem til 1. gangs behandling, eller rådmannen fatter vedtak på delegasjon.

Gebyret belastes forslagsstiller, uavhengig av antall hjemmelshavere innenfor planområdet.

Det skal betales 50 % av fullt gebyr dersom forslagsstiller trekker innlevert reguleringsforslag før 1. gangs behandling i kommunen. Det samme gjelder når en sak må anses uaktuell som følge av manglende oppfølging av saken fra forslagsstiller.

§ 2-2 FRITAK FOR GEBYR

Følgende forslag til reguleringsformål er fritatt for gebyr etter arealberegning:

- Landbruks- natur og friluftsområder hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.
- Grønnstruktur hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.
- Natur- og friluftsområder i sjø og vassdrag hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.

§ 2-3 DETALJREGULERING

Arealgebyr etter planområdets areal

2-3-1	Areal mindre enn 5000 m ²	125 000
2-3-2	Areal mellom 5000 m ² og 10 000 m ²	158 000
2-3-3	Areal over 10 000 m ² betales pr. påbegynt 5000 m ²	22 700

§ 2-4 KONSEKVENsutREDNINGER

For planer som utløser krav om konsekvensutredning, jf pbl § 4-2, skal det betales et tilleggsgebyr som tilsvarer 50 % av satsene for selve reguleringsplanen, jf § 2-3.

§ 2-5 MINDRE REGULERINGSENDNINGER

2-5-1	For mindre reguleringsendringer	30 600

§ 2-6 FORLENGELSE AV PLANVEDTAK

2-6-1	Søknadsbehandling om forlengelse av planvedtak	30 600

§ 2-7 ANDRE UTREDNINGER OG TILLEGGSGEBYR

Kommunen kan kreve tilleggsgebyr etter medgått tid, jf. §1-5, dersom forslagsstiller fremmer endringsforslag underveis

§ 2-8 MAKSIMUMSGEBYR FOR PLANBEHANDLING

Maksimumsgebyr for planbehandling er kr 930 000,-

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

§ 3-1 GENERELT

A. Tillegg

I tillegg til det oppgitte gebyret for tiltak etter § 3-2 t.o.m. § 3-8 kommer gebyr for eventuelle dispensasjoner etter § 4-3.

B. Endring av tillatelse - jfr. § 3-9

Dersom arealet økes, betales - foruten gebyr for endringen - også tilleggsgebyr for det økede arealet som for ny søknad.

C. Tillegg for mangelfulle søknader

Søknader hvor kommunen må tilskrive søker for å be om supplerende dokumentasjon eller rette feil i søknaden gebyrlegges med et tillegg på 25 % til ordinær sats for det aktuelle tiltaket.

Feil eller mangler ved søknaden skal dokumenteres skriftlig i saken.

Med mangelfulle søknader menes manglende opplysninger/dokumentasjon som medfører at saken ikke er godt nok opplyst og kommunen må be om ytterligere opplysninger, underrette om feil eller mangler ved søknaden før vedtak kan fattes.

D. Tillegg for ekstra arbeid med søknader

Ekstra arbeid med søknader

- Midlertidig brukstillatelse Pbl § 21-10, tredje ledd
For midlertidig brukstillatelse nr. 1 for alle typer tiltak betales gebyr på kr 4 400,-
For midlertidig brukstillatelse nr. 2 osv. betales gebyr på kr. 2 200,- pr. brukstillatelse når prosjektet avsluttes innen 3 år fra første brukstillatelse er gitt.
- Tillegg for to-trinnsbehandling, Pbl § 21-4, 4. ledd:
Kr 4 400,- pr igangsettingstillatelse

E. Midlertidige tiltak

For midlertidige tiltak (inntil 2 år) betales det 50 % av fullt gebyr for tiltaket. Midlertidige konstruksjoner som skal stå mer enn to år regnes som permanente, og får fullt gebyr.

§ 3-2 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-4

Tiltak som kan forestås av tiltakshaver uten krav om ansvarlig foretak, jf SAK § 3-1 og § 3-2
Arealer er definert som bruksareal BRA, jf NS 3940.

			Gebyr
3-2-1	Tilbygg	BRA t.o.m. 15 m ²	4 400
		BRA over 15 m ²	8 000
3-2-2	Nyoppføring av garasje/bod	BRA t.o.m. 15 m ²	4 400
		BRA 15 m ² - 50 m ²	8 000
		BRA 50 m ² - 70 m ²	11 900
3-2-3	Alminnelige driftsbygninger i landbruket	BRA t.o.m. 1000 m ²	13 900
3-2-4	Andre tiltak etter pbl § 20-4 inkl. terrasse, veranda		4 400
3-2-5	Bruksendring fra tilleggsdel til hoveddel		4 400

§ 3-3 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-3

Arealer er definert som bruksareal (BRA) jf NS 3940.

Når samme utbygger samtidig innleverer flere søknader om helt like hus på samme eiendom som skal behandles etter §§ 3-3-1, 3-3-2 og 3-3-3 gis det en rabatt på 20 % fra og med hus/leilighet nr 5. Rabatten gis ikke dersom søknadene er mangelfulle, jf § 3-1, bokstav c.

NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG BOLIG- OG FRITIDSBOLIG

			Gebyr
3-3-1	Enebolig/fritidsbolig		21 300
3-3-2	Enebolig med sekundærleilighet		24 800
3-3-3	Tomannsbolig		35 400
3-3-4	Andre boligbygg	For hver av de to første boenhetene	17 700
		Tillegg pr. boenhet ut over 2 Max gebyr kr 80 000	10 800

3-3-5	Utvivelse av bolig/fritidsbolig, tilbygg/påbygg/takopplett – tiltak som ikke inngår i § 3-2	Utvidelser 0 – 50 m ²	8 000
		Utvidelser over 50 m ²	11 900
3-3-6	Større garasjer/garasjeanlegg større enn 70 m ² som skal tjene boligeiendom		13 900
3-3-7	Bruksendring	For hver av de to første bruksenhetene	17 700
		Tillegg pr. bruksenhet ut over 2 Maks gebyr kr 80 000	10 800
3-3-8	Søknadspiktig fasadeendring	Småhus/bolighus med inntil 3 målbare plan	4 400
		Store boligbygg	8 000
3-3-9	Sammenslåing og oppdeling av leiligheter i bolighus	Fra tomannsbolig til enebolig	2 200
		Andre sammenføyninger i bolighus	8 000
		For oppdeling og sammenføyning av flere enheter – pr. ny enhet	10 800
3-3-10	Hovedombygging	Det betales 50 % av gebyret for nybygg	
3-3-11	Søknadspiktig innvendig ombygging av bolighus	Pr. bruksenhet	4 400
3-3-12	Anneks som tillegg til egen bolig/fritidsbolig		4 400

§ 3-4 STØRRE BYGG OG SPESIELLE BYGG, NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG

Søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-3 som ikke faller inn under § 3-3.

Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

NÆRINGSBYGG, OFFENTLIGE BYGG, ADMINISTRASJONSBYGG, IDRETTSANLEGG,
STORE LANDBRUKSBYGG MM

			Gebyr
3-4-1	Nybygg	Areal inntil 200 m ²	31 000
		Areal 200 – 500 m ²	50 000
		Areal 500 – 1000 m ²	81 500
		Areal > 1000 m ²	101 100
3-4-2	Tilbygg til alle bygg i kap. 3-4	Som nybygg fratrukket 10 %	
3-4-3	Hovedombygging	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 50 %	
3-4-4	Bruksendring	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 20 %	
3-4-5	Søknadspliktig fasadeendring		8000
3-4-6	Parkeringshus	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 20 %	
3-4-7	Idrettshaller, svømmehaller m.m.	Som nybygg i § 3-4-1 fratrukket 20 %	
3-4-8	Nybygg/utvidelse av driftsbygning i landbruket.	Arealer til og med 1000 m ²	13 900
		For driftsbygninger med total BRA over 1000 m ²	27 600

§ 3-5 ENDRING AV EKSISTERENDE BEBYGGELSE

Mindre søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven § 20-3 eller § 20-4

Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

			Gebyr
3-5-1	Innredning av rom til opphold, teknisk rom, heissjakt eller heismaskinrom		11 900
3-5-3	Sammenslåing eller oppdeling av bruksenheter med annet formål enn bolig	Pr. ny bruksenhet	17 700
3-5-4	Innvendig ombygging av bygg	Pr. etasje for de tre første etasjer	8 000
3-5-5	Innvendig ombygging av bygg hvor tiltaket omfatter flere enn tre etasjer	Pr. etasje f.o.m. etasje nr 4	4 400
3-5-6	Søknadspliktig trapp	Pr stk	4 400

§ 3-6 TEKNISKE INSTALLASJONER - OPPFØRING, ENDRING, REPARASJON

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

			Gebyr
3-6-1	Privat stikkledning /separering/tilknytning	1-4 bruksenheter, pr. bruksenhet	4 400
3-6-2	Privat stikkledning/separering/tilknytning	5 og flere bruksenheter, pr bruksenhet	4 000
3-6-3	Offentlige/private felles VA-ledninger	Pr. påbegynt 1000 løpemeter	8 000
3-6-4	Opparbeidelse av private og offentlige hytte- og boligfelt med vei, vann og avløp	Pr. påbegynt 100 løpemeter	8 600
3-6-5	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg	1-4 bruksenheter, pr. bruksenhet	4 000
3-6-6	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg	5 og flere bruksenheter	17 700
3-6-7	Ventilasjons-, sprinkler-, kulde- og varmepumpeanlegg med vannbåren varme. Eller tilsvarende for bygg med 3 boenheter eller mer, og andre bygg over 500 m ² BRA		8 000
3-6-8	Privat avløpsrensseanlegg	Pr. anlegg	4 400
3-6-9	Søknadspliktig montering/endring av pipe	Pr. bolig	2 200
3-6-10	Andre søknadspliktige tekniske installasjoner	Pr. tiltak	4 400

§ 3-7 ANDRE TILTAK

Andre søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-3

		Gebyr
3-7-1	Store parkeringsplasser (flere enn 10 biler)	15 800
3-7-2	Mindre parkeringsplasser (til og med 10 biler)	8 000
3-7-3	Tunneler og offentlige veier - pr. påbegynt 100 meter	8 700
3-7-4	Støyskjerm, lysmast, TV-mast, radiomast, tribuner, enkle fartsoppbygg for skibakker, skitrekk, transportbane, større støttemur høyde over 2 meter o.l.	8 700
3-7-5	Midlertidige tiltak, f.eks boligbrakke på arbeidsplass - som for permanent tiltak, men ikke over kr 8 000,-	
3-7-6	Løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng, private veier og andre søknadspliktige utomhusanlegg. Pr. påbegynt 1000 m ² . Maksimalt gebyr kr 60.000,-.	8 000
3-7-7	Gjerde, mindre støttemur, søknadspliktig levegg o.l.	4 400
3-7-8	Damanlegg, basseng, brønn o.l mindre tiltak	4 400
	Store damanlegg	15 800
3-7-9	Brygger/ badebrygger under 5 løpometer målt fra landfeste, Enkle brygger	4 500
3-7-10	Større brygger: 5-20 løpometer Større bryggeanlegg	8 000
	Mer enn 20 løpometer. Alle avstander målt fra landfeste	15 800
3-7-11	Broer	15 800

§ 3-8 BYGNINGER SOM ER FREDET ELLER REGULERT TIL BEVARING

3-8-1	For søknadspliktige fasadeendring på bygninger som er fredet, eller regulert til «Spesialområde bevaring», og for andre bygg i hensynssone H-570 Bevaring kulturmiljø, reduseres gebyret med 30 %	Minstegebyr	4 400

§ 3-9 ENDRING AV TILLATELSE

For endringsøknader svares 50 % av fullt gebyr. Minstegebyr kr 4 200,- og maksimalt gebyr kr 8 500,- pr tiltak.

KAP. 4 DISPENSASJONER OG ULOVLIGHETSOPPFØLGING M.V.

§ 4-1 ULOVLIGHETSOPPFØLGING

4-2-1	Saksbehandling av ulovligheter etter plan- og bygningsloven betales etter medgått tid. Det skal føres timeliste over medgått tid ifm. ulovlighetsoppfølging	Pr. time	1020

§ 4-2 OVERTREDELSESGEBYR

Ved igangsetting av tiltak uten nødvendig tillatelse vil bestemmelsene i pbl § 32-8 om overtredelsesgebyr komme til anvendelse. Størrelse på eventuelt overtredelsesgebyr beregnes etter den til enhver tid gjeldende forskrift.

I hht delegeringsreglementet, vedtatt 15.10.2015 i PS 2015/107, skal vedtak om overtredelsesgebyr behandles av hovedutvalg for plan, teknisk, landbruk og miljø.

Overtredelsesgebyr inntil kr 50 000 kan behandles og gis uten politisk behandling.

§ 4-3 TILTAK SOM KREVER DISPENSASJON - PBL KAPITTEL 19.

For innvilget eller avslått søknad om dispensasjon

4-3-1	Behandling av søknad om dispensasjon fra formål og plankrav i arealplan og byggeforbud i plan og pbl i forbindelse med:	Nybygg/oppsettelse av ny eiendom	21 300
		Endring av eksisterende bebyggelse/eiendom	13 900
		Nyanlegg/omlegging av VA-ledninger eller annet underjordisk anlegg.	10 800
4-3-2	Behandling av søknad om dispensasjon fra bestemmelser knyttet til byggverks størrelse, utforming og plassering som er gitt i plan eller pbl. Herunder byggegrenser mot veg og nabogrense, grad av utnytting og andre bestemmelser i pbl og forskrifter som ikke omfattes av § 4-4-1		10 800
4-3-43	Ved behandling av flere dispensasjonssøknader i forbindelse med samme tiltak for hvert forhold utover 1		50 % av satsene over
4-3-54	Ved administrativ behandling av søknaden og når søknaden ikke betinger at saken sendes på høring		75 % av satsene over
4-3-65	Fravik/dispensasjon fra TEK 17		7 600

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG PBL §§ 20-3 og 20-4

§ 5-1 TILTAK ETTER PBL §§ 20-3 og 20-4

Når det søkes om riving og gjenoppføring av tiltak som inngår i §§ 5-1-1 og 5-1-2, beregnes det ikke gebyr for riving.

		Gebyr
5-1-1	Mindre bygninger som garasjer, uthus, skorsteiner, murer og andre konstruksjoner	4 400
5-1-2	Eneboliger, tomannsboliger	8 000
5-1-3	For riving av andre bygninger <300 m ²	11 900
5-1-4	For riving av andre bygninger > 300 m ²	15 700

KAP. 6 SKILT OG REKLAME PBL § 20-1 bokstav i) jf. §§ 20-2, 20-3 og 20-4

§ 6-1 BEHANDLING AV SØKNADER

Satsene gjelder pr. stk. Der innretninger settes opp i grupper og /eller på samme fasade, kan gebyret reduseres til satsen for en innretning, forutsatt at gruppen samlet ikke dekker en større flate enn 35 m².

		Gebyr
6-1-1	Skilt og reklameinnretning over gesims	8 000
6-1-2	Frittstående skilt/reklameinnretninger	8 000
6-1-3	Reklameinnretninger på vegg, mur, gjerde, uthengsskilt	4 400

KAP. 7 HEISER /LØFTEINNRETNINGER PBL § 20-3

§ 7-1 DRIFTSTILLATELSE FOR NYE HEISER, OMBYGGINGER OG STØRRE REPARASJONER AV EKSISTERENDE HEISER

Gebyr omfatter saksbehandling etter pbl og utstedelse av driftstillatelse

		Gebyr
7-1-1	Personheis og vareheis med/uten personbefordring	4 400
7-1-2	Rulletrapper, rullebånd og rullende fortau	4 400
7-1-3	Småheis/trappeheis	4 400

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

§ 8-1 SAKSBEHANDLING

Søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningslovens § 20-1, første ledd, bokstav m) jf. §§ 20-2 og 20-4.

		Gebyr uten mangler	Gebyr med mangler
8-1-1	For søknad om fradeling av tomt i regulert område, men hvor tomtedeling ikke fremgår av vedtatt plan	6 300	7 700
8-1-2	For søknad om deling med grenser som er i samsvar med fastsatt plan	3 100	3 900
8-1-3	For søknad om fradeling av tomt i uregulert strøk	12 500	15 700
8-1-4	For søknad om fradeling av tilleggsparsell og grensejustering betales for hver eiendom som berøres av justeringen	2 600	3 200
8-1-5	For søknad om tillegg/ending	2 600	3 200

Commented [KS1]: Her må det vel gjøres det samme ift. påslag med 25 % for mangler?

FOR DISPENSASJON I FORBINDELSE MED DELING BENYTTES § 4-3

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSER ETTER FORURENSNINGSLOVEN

Utslippstillatelse gitt med hjemmel i forurensningsloven § 52 a, jf forurensningsforskriften 1.6.2004 § 11-4,

		Gebyr
9-1-1	Avløpsreanseanlegg inntil 15Pe (separat anlegg)	6 300
9-1-2	Avløpsreanseanlegg f.o.m. 15Pe (separat anlegg)	13 500
9-1-3	Behandling av søknader etter kapittel 15, « <i>utslippstillatelse for oljeholdig avløpsvann</i> »	5 700
9-1-4	Tilsyn av anlegg etter forskriftens § 15	3 400
9-1-5	Behandling av tiltaksplaner, jf. forskriften kapittel 2 « <i>graving i forurenset grunn</i> »	13 500
9-1-6	Kontroll av tiltaksplaner som er under gjennomføring ved graving i forurenset grunn, jf. forskriften kapittel 2	3 400
9-1-7	Prøvetaking og analysekostnader for mindre avløpsanlegg som må kontrolleres mer enn 2 ganger pr. år	1 700

KAP. 10 GEBYRFORSKRIFTER ETTER LOV OM EIENDOMSREGISTRERING (matrikkelloven) AV 17. JUNI 2005 NR. 101

Gebyrforskrift med hjemmel i matrikkelloven § 32 og Matrikkelforskriften av 26.6.2009 nr 864 § 16 fastsettes som følger:

§ 10 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET

§ 10.1.1 OPPRETNING AV GRUNNEIENDOM OG FESTEGRUNN OG MATRIKULERING AV EKSISTERENDE UMATRIKULERT GRUNN

Arealgebyr	Gebyr
Areal fra 0 – 300 m ²	13 150
Areal fra 301 – 2000 m ²	28 360
Areal fra 2001 – 20.000m ² – pr påbegynt da.	3 310
Areal fra 20.001 – 100.000 m ² – pr påbegynt da.	1 660
Areal over 100.001 m ² – økning pr påbegynt da.	1 090

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret per sak:

	Gebyr
6-10 saker	10 %
11-25 saker	15 %
26 og flere	20 %

§ 10.1.2 OPPRETNING AV UTEAREAL PÅ EIERSEKSJON

Gebyr for tilleggsareal pr eierseksjon	Gebyr
Areal fra 0 – 50 m ²	7 970
Areal fra 51 – 250 m ²	11 900
Areal fra 251 – 500 m ²	15 840
Areal fra 500-2000 m ²	28 360
Areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	3 200

§ 10.1.3 OPPRETNING AV ANLEGGSEIENDOM

Gebyr som for oppretting av grunneiendom	Gebyr
Volum fra 0 – 2000 m ³	28 360
Volum fra 2001 – 20 000 m ³ pr. påbegynt 1000 m ³ .	3 310
Volum over 20 001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000 m ³ .	1 660

§ 10.1.4 REGISTRERING AV JORDSAMEIE

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.

§ 10.1.5. INNLØSNING AV FESTEGRUNN

For festegrunn som skal innløses til grunneiendom, skal det gjennomføres en oppmålingsforretning.

For festegrunner som har målebrev med koordinatbestemte grensehjørner i EUREF89 eller NGO 1948,

eller som kan konverteres til EUREF89 gjennom noe beregning, kan oppmålingsforretningen gjennomføres uten ny merking og måling.

Gebyret for dette settes til	7 250

Festegrunner som ikke oppfyller kravet om tidligere oppmåling, gjennomføres med full oppmålingsforretning og med gebyr etter § 11.1.1

§ 10.2 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET UTEN FULLFØRT OPPMÅLINGSFORRETNING

Viser til § 11.1.1, 11.1.3 og 11.1.4. (Tidligere midlertidig forretning) kr 7 250,-

I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning

§ 10.2.1 AVBRUDD I OPPMÅLINGSFORRETNING ELLER MATRIKULERING

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg

matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter § 11.1 og 11.2

§10.2.2 GEBYR TIL KOMMUNEN NÅR OPPMÅLINGSFORRETNINGSARBEIET DELVIS BLIR UTFØRT AV KOMMUNEN, DELVIS AV ANDRE

For oppmålingsforretning der deler av arbeidet utføres av andre, fastsettes gebyret til kommunen etter hvor stor andel av arbeidet kommunen utfører.

Følgende prosentskala, regnet av totalgebyret brukes		
1. Kommunens klargjøring	20 %	(for St. vegv. 15%)
2. Varsling og forretningsmøte i marka	20 %	(for St. vegv. 25%)
3. Tekniske arbeider og dokumentasjon	40 %	
4. Registerarbeidene (sluttarbeidene)	20 %	

§ 10.3 GRENSEJUSTERING

§ 10.3.1 GRUNNEIENDOM

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

Areal fra 0 – 250 m ²	11 900
Areal fra 251 – 500 m ²	19 770

§ 10.3.2 ANLEGGSEIENDOM

For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m³.

Areal fra 0 – 250 m ³	15 210
Areal fra 251 – 1000 m ³	18 420

§ 10-4 AREALOVERFØRING

§ 10.4.1 GRUNNEIENDOM

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift.

Areal fra 0 – 250 m ²	19 770
Areal fra 251 – 500 m ²	32 910
Arealoverf.pr nytt påbegynt 500 m ² medfører en økning av gebyret på	4 660

§ 10.4.2 ANLEGGSEIENDOM

For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.

Volum fra 0 – 250 m ³	19 770
Volum fra 251 – 500 m ³	32 910
Volumoverføring pr nytt påbegynt 500 m ³ medfører en økning av gebyret på	4 660

§ 10.5 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT VED OPPMÅLINSFORRETNING

For inntil 2 punkter	5 900
For overskytende grensepunkter pr punkt	680

§ 10.6 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN IKKE TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT/ ELLER KLARLEGGING AV RETTIGHETER

For inntil 2 punkter	11 900
For overskytende grensepunkter pr punkt	2 590
Gebyr for kartlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid	

§10.7 OPPMÅLINGSFORRETNING OVER SPESIELLE AREALER

For forretninger over større sammenhengende arealer til landbruksformål, allmenne friluftformål og ferdig regulerte områder som senere skal deles, betales for klargjøring av saken et grunnbeløp på kr. 8520 og det øvrige arbeid etter anvendt tid.

§ 10.8 UTSTEDELSE AV MATRIKKELBREV

Matrikkelbrev inntil 10 sider	175
Matrikkelbrev over 10 sider	350
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen	

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFTER FOR ARBEIDER ETTER LOV OM EIERSEKSJONER § 7

Oppretting av eierseksjoner, nybygg

	Gebyr
1 – 3 seksjoner	6 700
4 – 8 seksjoner	7 800
Fra 9 seksjoner, tillegg pr ny seksjon*	670

* Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4 - 8 seksjoner.

Oppretting av eierseksjoner, eksisterende bygg

1 – 3 seksjoner	7 700
4 – 8 seksjoner	9 300
Fra 9 seksjoner, tillegg pr ny seksjon*	1 140

* Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4 - 8 seksjoner.

Reseksjonering, endring av eierseksjoner i seksjonert sameie

1 – 3 seksjoner eller fellesareal endres	8 300
4 – 8 seksjoner eller fellesareal endres	10 300
Fra 9 seksjoner, tillegg pr ny endret seksjon*	1 350

* Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4 - 8 seksjoner.

Befaring

Befaring av eiendom utføres når kommunen finner det nødvendig ved behandling av saken. Gebyret kommer i tillegg til behandlingsgebyr	3600

Sletting/oppheving av seksjonert sameie

Saksbehandling for å slette seksjoner på en eiendom	2600

Saker som ikke blir fullført. Når saken ikke kan avsluttes, kommunen avslår søknaden eller søker trekke saken

Avsluttes en sak før saksbehandlingen er påbegynt, betales ikke gebyr.
Avsluttes en sak etter at saksbehandlingen er påbegynt: Gebyr beregnet etter anvendt timer.

.Urimelig gebyr

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunngitt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

KAP. 12 FORSKRIFT OM FEIING OG TILSYN I AREMARK KOMMUNE

12-1 HJEMMEL

Brann- og eksplosjonsvernloven, med tilhørende Forskrift om brannforebygging av 01.01.2016, Kap 4, pålegger kommunene å organisere brannforebyggende arbeid. Forskriften er fra inneværende år endret til også å omfatte feiing og tilsyn i fritidsboliger, Kap 2, § 6

«Kommunen skal sørge for at røykkanaler i fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk, blir feiet ved behov. Feiingen skal utføres på en faglig tilfredsstillende måte som medfører minst mulig ulempe for eiere og brukere. Etter feiingen skal feier sørge for at all sot blir fjernet og brakt til egnet sted.

Kommunen skal sørge for at det ved behov blir ført tilsyn med fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk. Kommunen skal sørge for at det blir ført tilsyn med fyringsanlegg etter brann eller eksplosjon i eller i tilknytning til fyringsanlegget.»

12-2 ØKONOMI

Feiing og tilsyn er en lovpålagt oppgave som skal være selvfinansiert med feiegebyr. Kommunen kan derfor ikke kreve høyere avgift enn hva driften av tjenesten faktisk koster. Det kan dokumenteres at administrasjon og utførelse av tjenesten for fritidsboliger er mer ressurskrevende, og det legges derfor opp til noe høyere avgift for fritidsboliger.

For lovpålagt feiing og tilsyn med ildsteder og fyringsanlegg betales for 2019:

Boliger	575
Fritidsboliger	675
Øvrige tjenester som ikke omfattes av lovpålagt feiing og tilsyn. Herunder fresing, kontroll montering av nytt ildsted, fjerning av gjenstander i røykkanaler, feiing av fyrkjeler, o.l. betales pris pr. time	650

Utenfor ordinær tjeneste / arbeidstid betales overtid og eventuelt helgetillegg i henhold til tariffavtale.

Tjenesten er behovsprøvd. Det betyr at feiing og tilsyn utføres etter mengde sot, bruk av fyringsanlegg, eller annen risiko. Feiing skal dog ikke utføres sjeldnere enn hvert fjerde år.

Avgift kreves inn flatt. Dette betyr at kostnaden belastes med lik sum pr år.

Alle priser inkluderer nødvendig kjøring og materiell. Avgift blir innkrevd sammen med øvrige kommunale avgifter gjennom kommunen.

12-3 FAGLIG UTFØRELSE

Varsling av feiing og tilsyn skal skje i god tid. For fritidsboliger kreves lengre varslingstid enn for boliger. Feiervesenet vurderer til enhver tid hva som er mest hensiktsmessig.

Eier av bolig / fritidsbolig skal sørge for at feier har tilfredsstillende og typegodkjent adkomst på taket. Eier plikter også ha tilgjengelig typegodkjent stige tilgjengelig på bakken. Feier medbringer egen stige for bruk hvor dette er mest hensiktsmessig.

Dersom feiing og tilsyn ikke kan utføres pga. forhold som skyldes eier/ bruker av bygg løper feiegebyr som om tjenesten var utført. På samme måte utføres feiing og tilsyn på nytt, uten ekstra kostnad for eier / bruker, dersom tjenesten ikke kan utføres til avtalt tid av feiervesenet.

Eier / bruker av private bygg kan selv foreta feiing ved behov. Slik feiing skal kontrolleres av kommunen og fritar ikke for gebyr.

Feiervesenet skal dokumentere feiing og tilsyn i eget system. Tjenesten skal utføres i samsvar med forskriftens bestemmelser slik at brukere av tjenesten får nødvendig hyppighet, kvalitet og service.

KAP. 13 FORSKRIFT OM GEBYR FOR VANN, AVLØP OG RENOVASJON I AREMARK KOMMUNE

13-1 VANN (EKSL. MVA)

For boliger og fritidsboliger med helårstilknypning *uten vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	1 056
Forbruksgebyr (beregnet etter 200m3)	1 660

For fritidsboliger med godkjent sommertilknypning:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	1 056
Forbruksgebyr (20% av helårstilknypning)	332

For boliger og fritidsboliger med helårstilknypning *med vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	1 056
Forbruksgebyr, per m3 (etter målt forbruk)	8,30

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

Tilkoblingsgebyr vann	15 000

13-2 AVLØP (EKSL. MVA)

For boliger og fritidsboliger med helårstilknypning *uten vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	1 263
Forbruksgebyr (beregnet etter 200m3)	6 736

For boliger og fritidsboliger med helårstilknypning *med vannmåler*:

Abonnementsgebyr (fast gebyr)	1 263
Forbruksgebyr, per m3 (etter målt forbruk)	33,68

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

Tilkoblingsgebyr avløp	35 000

13-3 SLAMTØMMING (EKSL. MVA)

Årlig tømning (inntil 3m3)	3 375
Fritidsbolig med halvårlig tømning (inntil 3 m3)	1 688
Tømning over 3 m3	599
Fremmøte uten tømning*	590

*Det kan kreves gebyr på 590 kr ekskl. mva pr. fremmøte når slam/septiktank av praktiske grunner ikke kan tømmes og dette skyldes eier.

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

13-4 RENOVASJON (EKSL. MVA)

Bolig, 270 ltr. stativ (helårs tømming)	2 499
Bolig, 400 ltr. stativ (helårs tømming)	3 704
Fritidsbolig, 270 ltr. stativ (halvårlig tømming)	1 250
Fritidsbolig, 400 ltr. stativ (halvårlig tømming)	1 852

Gebyret innkreves uavhengig av om boligen er bebodd eller ikke. Det kan søkes fritak for boliger som er ubeboelige.

PS 132/18 Orienteringer

PS 133/18 Referatsaker

PS 134/18 Forespørsler

PS 135/18 Grunngitte spørsmål etter § 20 i reglement for utvalg